

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

FİNANS TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KÜÇÜK ESNAFIN KATILIM BANKACILIĞI ALGISI: TRABZON VE
ERZURUM İLLERİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice HAN

MAYIS - 2019

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

FİNANS TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**KÜÇÜK ESNAFIN KATILIM BANKACILIĞI ALGISI: TRABZON VE
ERZURUM İLLERİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice HAN

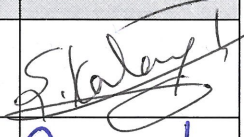

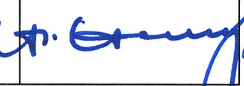
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Şeref KALAYCI

MAYIS - 2019

TRABZON

ONAY

Hatice HAN tarafından hazırlanan “Küçük Esnafın Katılım Bankacılığı Algısı: Trabzon ve Erzurum İllerinde Bir Alan Araştırması” adlı bu Çalışma 31.05.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Anabilim dalı Finans Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Şeref KALAYCI	Başkan	☒	☐	
Prof. Dr. Halil İbrahim BULUT	Üye	☒	☐	
Prof. Dr. Ali Sait ALBAYRAK	Üye	☒	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylıyorum.

Prof. Dr. Yusuf SÜRME
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ-Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Hatice HAN
16.05.2019

ÖNSÖZ

Katılım Bankaları tüm dünyada önemini gün geçtikçe artırmaktadır. Türkiye’de ise Katılım Bankacılığı alanında istenilen düzeyde hızlı bir gelişme sağlanamamaktadır. Katılım bankacılığı yazınına katkı sağlamasını ümit ettiğimiz bu çalışma Katılım Bankası müşterisi olan küçük esnafların ve Katılım Bankası müşterisi olmayan küçük esnafların Katılım Bankası algısını ölçmeye yöneliktir.

Bu çalışmanın belirlenmesinden bitimine kadar ki uzun süreçte her türlü bilgi, tecrübeleri ile yoluma ışık tutan ve benden güler yüzünü ve samimiyetini hiç esirgemeyen, bana her daim güvenen ve cesaret veren kıymetli danışmanım Prof. Dr. Şeref KALAYCI’ya

Yüksek lisans eğitimim boyunca yardım, bilgi ve tecrübeleri ile bana sürekli destek olan başta Prof. Dr. Bünyamin ER olmak üzere bütün değerli hocalarıma,

Anketlerin uygulanması aşamasında bana yardımcı olan Trabzon Vakıf Katılım Bankası, Trabzon Ziraat Katılım Bankası, Erzurum Albaraka Türk Katılım Bankası, Erzurum Kuveyt Türk Katılım Bankası çalışanlarına ve aynı zamanda güler yüzlü ve içtenlikle sorularıma cevap veren tüm Trabzon ve Erzurum sanayi esnafına,

Bu çalışmam boyunca bana gerek teknik anlamda gerekse motivasyon sağlayarak, maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan başta Murat ŞAN olmak üzere tüm arkadaşlarıma,

Son olarak çalışmalarım süresince benden sevgilerini, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her an yanımda olup bana güvenen, beni asla yalnız bırakmayan kıymetli annem, sevgili babam ve canım kardeşlerime teşekkürü bir borç bilirim.

Mayıs, 2019

Hatice HAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	IXI
ABSTRACT	XV
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XVI
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KATILIM BANKACILIĞI İLE İLGİLİ GENEL ÇERÇEVE.....	4-46
1.1. Katılım Bankacılığı (Faizsiz Bankacılık) Kavramı	4
1.2. Katılım Bankalarının Ortaya Çıkış Sebepleri.....	4
1.2.1. Dini Nedenler.....	5
1.2.2. Ekonomik Nedenler	6
1.2.3. Sosyal Nedenler	6
1.2.4. Ülkemize Özgü Nedenler.....	6
1.3. Katılım Bankacılığının Tarihsel Arka Planı.....	7
1.3.1. Dünyada Katılım Bankacılığının Arka Planı	7
1.3.1. Mısır.....	10
1.3.2. Malezya.....	10
1.3.3. İngiltere.....	11
1.3.4. Pakistan	11
1.3.5. İran	12
1.3.6. Bahreyn.....	12
1.3.7. Suudi Arabistan.....	13
1.3.8. Sudan	13
1.3.9. Ürdün	14
1.3.10. Birleşik Arap Emirlikleri	15
1.4. Günümüzde Dünyada İslami Bankacılık Sisteminin Rakamlarla Genel Görünümü	16

1.5. Türkiye de Katılım Bankacılığının Tarihsel Arka Planı	17
1.6. Türkiye 'de Faaliyette Bulunan Katılım Bankaları	19
1.6.2. Türkiye Finans Katılım Bankası	20
1.6.3. Kuveyt Türk Katılım Bankası	21
1.6.4. Ziraat Katılım Bankası	22
1.6.5. Vakıf Katılım Bankası	23
1.6.6. Türkiye Emlak Katılım Bankası	24
1.7. Türkiye'de Faaliyette Bulunan Türk Bankacılık Sektörü İçindeki Durumu	24
1.8. Katılım Bankalarının Türk Bankacılık Sektöründeki Yeri	27
1.9. Katılım Bankalarının Temel Fon Toplama Yöntemleri	33
1.9.1. Cari Hesap.....	33
1.9.2. Katılma (Kar-Zarar Hesapları)	33
1.10. Katılım Bankalarının Fon Kullandırma Yöntemleri	34
1.10.1. Mudaraba	35
1.10.2. Muşaraka.....	36
1.10.3. Murabaha	36
1.10.4. İcara (Leasing)	37
1.10.5. Selem ve İstisna	38
1.10.6. Wkala ve Joala	39
1.10.7. Sukuk	39
1.10.8. Tekaful	43
1.10.9. Karz ı Hasen.....	46

İKİNCİ BÖLÜM

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI.....	47-57
2.1. Katılım Bankacılığı Algısı Üzerine Yerli Literatür.....	47
2.2. Katılım Bankacılığı Algısı Üzerine Yabancı Literatür	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN DESENİ	58-64
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	58
3.2. Araştırmanın Yöntem ve Kapsamı.....	58
3.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	59
3.3.1. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Esnaflara İlişkin Hipotezler	59
3.3.2. Katılım Bankaları ile Çalışan Esnaflara İlişkin Hipotezler	61

3.4. Araştırmada Kullanılan Yöntemler	63
3.4.1. Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizi.....	63
3.4.2. Mann whitney U testi.....	63
3.4.3. Kruskal Wallis H Testi.....	64

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI..... 65-105

4.1. Katılım Bankası ile çalışmayan esnafın anket Formuna ilişkin Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizi	65
4.2. Demografik Değişkenlere Ait Frekans Tabloları.....	65
4.3. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Esnaflara İlişkin Hipotez Testlerinin sonuçları	67
4.4. Demografik Değişkenler Bakımından Sorulara Verilen Cevaplara Bakımından Farklılıklara ilişkin Bulgular	69
4.4.1. Katılım Bankaları ile çalışmayan Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular	69
4.4.2. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılıklara İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	72
4.4.3. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular	75
4.4.4. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Katılımcıların Meslek faaliyetlerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular	79
4.5. Katılım Bankalarıyla Çalışan Esnafa Ait Araştırma Bulguları	81
4.6. Cronbach Alfa Güvenilirlik Analiz Modeli	81
4.7. Örnek Grubuna Ait Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Tabloları	82
4.8. Katılım Bankaları ile Çalışan Esnaflara İlişkin Hipotez Test Sonuçları	83
4.9. Küçük Esnafın Demografik Değişkenleri ile Katılım Bankacılığı Algıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Bulgular	84
4.9.1. Katılım Bankaları ile Çalışan Küçük Esnafın Cinsiyeti ile Katılım Bankacılığı Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Bulgular	85
4.9.2. Katılım Bankaları ile Çalışan Katılımcıların Yaşlarına Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılığa İlişkin Bulgular.....	88

4.9.3. Katılım Bankaları ile Çalışan Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Verilen Cevaplara Bakımında Farklılığa İlişkin Bulgular	92
4.9.4. Katılım Bankaları ile çalışan Katılımcıların Mesleklerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılığa İlişkin Bulgular	99
4.10. Katılım Bankaları ile Çalışan Küçük Esnaf ve Çalışmayan Küçük Esnafların Katılım Banka Algısı Hipotez Kıyaslamaları	104
SONUÇ	106
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	108
EKLER.....	121
ÖZGEÇMİŞ.....	130

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Katılım Bankası müşterileri olan küçük esnafların ve Katılım Bankası müşterisi olmayan küçük esnafların Katılım Bankası algılarını ölçmeye yöneliktir. Veriler anketler aracılığı ile toplanmıştır. Anketler Trabzon ve Erzurum illerinde 2018 yılı Nisan –Temmuz aylarını kapsayacak şekilde dört ay içerisinde yapılmıştır. Verileri işlemek amacıyla Tanımlayıcı İstatistikler, Mann Whitney U Testi ve Kruskall Wall H testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda gerek Katılım Bankası müşterisi olan esnaflar gerekse Katılım Bankası müşterisi olmayan küçük esnaflar Katılım Bankalarının faizsiz bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirdiklerine yönelik şüpheleri olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca Katılım bankalarına yatırılan mevduatın 100.000 TL'lik kısmının TMSF garantisi kapsamına alınması ve Kamuya ait Katılım bankalarının açılmasının her iki katılımcı grup tarafından olumlu karşılanmış ve Katılım Bankalarına olan güvenin artmasını sağlamıştır. Ayrıca Katılım bankaları ile çalışan ve çalışmayan esnaf gruplarının Katılım Bankalarının yeteri kadar tanıtımının yapılmadığı konusunda hem fikir oldukları gözlenmiştir. Katılım bankası müşterisi olan ve olmayan esnafların tüm sorulara vermiş oldukları cevaplar açısından demografik değişkenler bakımından farklılıklar olduğu bu çalışma aracılığıyla elde edilen bir diğer sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, İslami Bankacılık, Katılım bankası müşterisi olan esnaf algısı, Katılım Bankası müşterisi olmayan esnaf algısı

ABSTRACT

The purpose of this study is to measure the perceptions of the small shopkeepers for Participation Bank, who are customers of the Participation Bank and small shopkeepers who are not customers of the Participation Bank. Data were collected through questionnaires. The surveys were carried out in Trabzon and Erzurum in the four months involving April-July of 2018. Descriptive statistics Mann Whitney U Test and Kruskal Wall H test were used to process the data. Both small shopkeepers who are Participation Bank customers and who are not customers of Participation Bank stated that they have doubts if Participation Banks are performing interest-free banking activities. In addition, to be guaranteed the 100.000 TL deposit of the deposits deposited in the Participation Banks by the TMSF and and the being opened of Participation Banks by the state were welcomed by both participants and provided increase confidence in Participation Banks. In addition, it was observed that the groups of tradesmen working with and not working with Participation banks have agreed that Participation Banks are not sufficiently introduced. Another result of this study is that there are differences in terms of demographic variables in terms of answers given to all questions by tradesmen and participants.

Keywords: Participation Banking, Islamic Banking, The perception of tradesmen being Participation Bank customers, The perception of tradesmen non-customer of Participatio Bank

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Dünyadaki Bazı Önemli İslami Bankaların İsim ve Kuruluş Tarihleri	9
2	Türkiye'de bulunan Katılım Bankalarının İsimleri ve Kuruluş Tarihleri.....	19
3	Ziraat Katılım Bankasının 2017 Yılı Faaliyet Raporu.....	23
4	Katılım Bankalarının başlıca finansal rakamları (Bin TL Aralık 2017).....	26
5	Türkiye'de Bulunan Banka Türlerini Bankacılık Sektöründeki Payları (2017).....	27
6	Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Başlıca Finansal Büyüklükleri (Milyon TL Aralık 2017).....	28
7	Yıllar İtibari ile Katılım Bankalarının Bankacılık Sektöründeki Büyüme Oranları ve Aldıkları Paylar.....	29
8	Yıllar itibari ile Katılım Bankalarının Topladığı Fonlar ve bankacılık İçindeki Payları.....	30
9	Yıllar İtibari ile Katılım Bankalarının Kullandırdığı Fonlar ve bankacılık Sektöründeki Payı.....	31
10	Geleneksel Tahvil ve Sukuk'un Karşılaştırılması	40
11	Sukuk Çeşitlerinin Toplam Sukuk İhracı İçerisindeki Payı.....	41
12	Katılım Bankalarının 2010 -2018 Yılları İtibari ile İhraç ettikleri Sukuk Miktarı	43
13	İslami Sigortacılığın Geleneksel Sigortadan Farkları	44
14	Türkiye'de kurulan Tekafül şirketleri	46
15	Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizinde Kullanılan Ölçeğin Güvenilirlik Düzeyi.....	63
16	Cronbach Alfa Değeri Sonucu.....	65
17	Katılım Bankası Müşterisi Olmayan Deneklerin Cinsiyet Dağılımı	66
18	Katılım Banka Müşterisi Olmayan Katılımcıların Yaş Özellikleri.....	66
19	Katılım Banka Müşterisi Olmayan Katılımcıların Eğitim Durumları	66

20	Katılım Banka Müşterisi Olmayan Katılımcıların Meslekleri.....	66
21	Katılım Bankası Müşterisi Olmayan Katılımcıların Herhangi Bir Banka ile Çalışma ve Kredi Kartı Kullanma Durumları.....	67
22	Katılım Bankaları ile Çalışmayan Esnaflara Hipotez Test Sonuçları.....	67
23	Katılım Bankalarının Reklam Sıklığı ve Sosyal Projelerde Yer Alması ile İlgili Frekans Dağılımı.....	69
24	Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Katılım Bankalarının Algılanış Düzeylerindeki Farklılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	71
25	Katılım Bankası Algısı Katılımcıların Yaş Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacı ile Yapılan Kruskal Wall-H Test Sonuçları.....	73
26	Katılımcıların Anket Sorularımıza Yaşları Bakımından Vermiş Oldukları Cevaplardaki Farklılıklar.....	75
27	Katılım Banka Algısı Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacı ile Yapılan Kruskal Wall- H Test Sonuçları.....	76
28	Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Eğitim Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular.....	78
29	Katılım Bankası Algısı Katılımcıların Mesleklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Kruskal Wall-H Test Sonuçları.....	80
30	Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımından Mesleklerine Göre Farklılıklar Oluşturan Sorular.....	81
31	Cronbach Alfa Değeri Sonuçları.....	82
32	Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	82
33	Kkatılımcıların Bankacılık Faaliyetlerine İlişkin Sorular.....	83
34	Katılım Bankaları ile Çalışan Esnaflara İlişkin Hipotez Test sonuçları.....	84
35	Katılım Banka Algısının Cinsiyetlere Göre Farklılık Olup Olmadığı Belirlemek Amacı ile Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu.....	86
36	Katılımcıların Anket Sorularımıza Cinsiyet Bakımından Vermiş Oldukları Cevaplardaki Farklılıklar.....	88
37	Katılım Bankası Algısının Yaş Düzeylerine Göre Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Kruskal Wall H Test Sonuçları.....	89

38	Katılımcıların Anket Sorularımıza Yaşları Bakımından Vermiş Oldukları Cevaplardaki Farklılıklar.....	91
39	Katılımcıların Anket Sorularımıza Yaşları Bakımından Vermiş Oldukları Cevaplardaki Farklılıklar.....	92
40	Katılım Bankası Algısı Katılımcıların Eğitim Düzeylerine göre farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek için Yapılan Kruskal Wall H Test Sonuçları	93
41	Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Eğitim Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular.....	95
42	Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Eğitim Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular.....	98
43	Katılımcıların Mesleklerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılık Olup Olmadığına Dair Kruskal Wall –U Test Sonuçları	100
44	Katılım Banka Müşterisi Olan Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Meslek Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular.....	102
45	Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Meslekler Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular	103
46	Hipotezlerin Kıyaslanması.....	104

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Günümüzde Bazı Ülkelerin İslami Bankacılık Sektöründen Aldıkları Pay.....	16
2	Dünyada İslami Varlıkların Gelişimi.....	17
3	Albaraka Türk'ün Ortaklık Yapısı	20
4	Türkiye Finans Katılım Bankasının Ortaklık Yapısı	21
5	Kuveyt Türk'ün Ortaklık Yapısı	22
6	Katılım Bankalarının Aktif Yıllar İtibari ile Gelişimi	30
7	Katılım Bankalarının Topladıkları Fonların Yıllar İtibari ile Değişimi.....	31
8	Katılımbankaarının Kullandırdıkları Fonların Yıllar İçerisindeki Değişimi	32
9	Dünyadaki Sukuk İhracında Ülkelerin Aldıkları Pay (2017)	42
10	Dünyada 2018 Yılı İtibariyle Ülkelerin Tekafül Varlıklarından Aldıkları Pay	45

KISALTMALAR LİSTESİ

AAOIFI	: İslâmi Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
SERPAM	: Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
TKBB:	: Türkiye Katılım Bankalar Birliği
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
vd.	: ve diğerleri
YP	: Yabancı Para

GİRİŞ

İnsanlığın varlığı kadar eski olan din olgusu insanların hayatlarına yön verebilecek kadar güçlü bir etkiye sahiptir.

İslam dini faizin yasaklamıştır. Bu durum faiz hassasiyeti olan kişilerin sahip oldukları tasarrufları bankacılık sisteminin dışında tutulmasına neden olmuştur ve bu durum dünyada İslami bankaların ortaya çıkmasının en önemli sebebi olmuştur. İslami Bankacılık (katılım bankacılığı) olgusunun ilk numuneleri dünyada 1960'lı yıllarda ortaya çıkarken, Türkiye'de 1983 yılında faaliyete başlamıştır.

1973 yılında OPEC ülkelerinin batı ülkelere uyguladığı petrol ambargosu, petrol krizinin ortaya çıkmasına neden olarak, petrol zengini olan Müslüman ülkelerin dolar rezervlerinin hızla artmasını neden olmuştur. Yaşanan bu gelişme dünyada İslami bankacılığın yayılmasını tetikleyen önemli bir unsur olmuştur.

Ülkemizde İslami bankacılığın ilk örneği “Devlet Sanayi İşçi Bankası” faaliyetleri ile başlamış fakat bu kurum faaliyetlerini faizsiz bir şekilde sadece bir yıl sürdürebilmiştir. Ülkemizde tam manasıyla İslami bankacılık yolculuğu, yukarıda değinildiği gibi, 1983 yılında başlamıştır. Bu serüvenin dünyada 1960'lı yıllarda başlamış olması ve Türkiye nüfusunun %98'nin Müslüman olduğu gerçeği göz önüne alındığında 1983 yılı aslında gecikmiş bir yolculuğun başlangıcı olarak düşünülebilir. Türkiye de bankacılık sektörü içerisinde çiçeği burnunda bu bankacılık türü kurulduğu dönemde Faizsiz Finans kurumları olarak isimlendirilmişlerdir. Bu kurumlar İslami bankacılık faaliyetlerine yerine getiriyor olmalarına rağmen hala hak ettikleri Pazar payına ulaşamamışlardır.

Faizsiz Finans Kurumları 1999 yılında yapılan düzenlemeler bağlamında bankacılık kanunu kapsamına alınmıştır. Fakat “Faizsiz Finans Kurumları” teriminden kurtularak, banka unvanını almaları ve “Katılım Bankası” ismiyle bankacılık faaliyetlerini sürdürmeye başlamaları 2005 yılında yapılan düzenlemeler sayesinde gerçekleşmiştir. Katılım bankaları 2005 yılından itibaren bankacılık sektöründeki payını gün geçtikçe artırmaya devam etmektedir.

Global anlamda İslami Bankacılık olarak isimlendirilen katılım bankacılığı sisteminin en önemli özelliği faizsiz olarak bankacılık faaliyetlerinin yerine getiriliyor olmasıdır. Bu bankacılık

sayesinde faiz kaygısı taşıyan insanlar tasarrufların bankacılık sistemine kanalize etmeyi amaçlamıştır.

İslami bankacılık ülkemiz de yaklaşık olarak 36 yıllık bir geçmişe sahip ve bu süreçte birçok aşama kaydederek günümüzde geleneksel bankalar ile kısmen rekabet edebilir hale gelmişlerdir. Katılım Bankalarının Türk bankacılık sektörü içerisindeki payı 2005 yılında toplam aktifler bakımında %2,44 iken bu oran 2018 yılında %4,9'a yükselmiş, kullandığı fonlar ise 2005 yılında %4,63 iken bu oran 2018 yılında %5,53'e ulaşmıştır. Ayrıca Katılım bankaları aracılığıyla sağlanan kredilerin bankacılık sektöründeki payı 2018 yılın Ekim ayı itibari ile %5'e ulaşmıştır (TKBB 2018).

Dünya literatüründe İslami Bankacılık ya da Faizsiz Bankacılık ismiyle anılan bu bankacılık türü sadece Müslüman ülkelerde değil (İran, Suudi Arabistan, Pakistan, Malezya, Mısır, Endonezya, Birleşik Arap Emirlikleri gibi) aynı zamanda Müslüman olmayan ülkelerde de (İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri vb.) uygulamaları olan bir uygulama haline gelmiştir. Petrol zengini ülkelerde bu bankacılık sisteminin amacı sahip oldukları birikimleri kendi ülkelerinde İslam'ın emirlerini yerine getirmek suretiyle değerlendirilmesini sağlamak ve ekonomik gelişmelerine altyapı oluşturmaktır. Gerek dünyada gerekse ülkemizde İslami bankacılığın öneminin artması nedeniyle tarafların bu bankalara yönelik algı ve tutumları da merak konusu olmuştur. Bu nedenle günümüzde hem dünyada hem de ülkemizde İslami bankacılığın algısına yönelik bilimsel çalışmalar yapılmaktadır.

Ülkemizde işletmelerin büyük çoğunluğu Kobi niteliğindedir. Bu işletmelerin en önemli sorunlarından birisi de finansmana erişim imkanlarının kısıtlı olmasıdır. Bu bağlamda bu tez çalışmasında küçük esnafın 1983 yılından beri ülkemizde faaliyette olan İslami Bankaları nasıl algıladıkları araştırmamızın konusu yapılmıştır.

Çalışma küçük esnafın dünyada popülerliği her geçen gün artan İslami bankacılığın ülkemizdeki ismiyle Katılım Bankacılığı algılarını araştırırken hem Katılım Bankası müşterisi olan esnaf hem de Katılım Bankası müşterisi olmayan esnaf dikkate alınmıştır.

İslami Bankacılık algısına yönelik dünyada birçok bilimsel çalışma yapılmıştır. Echhabi ve Aziz (2012), Ahmed vd. (2017), Naser vd. (2013), Awan and Shahzad (2011), Kader vd. (2014) gibi İslami Banka müşterilerinin bu bankaları algılamaları ile ilgili çalışmalar yapmışlardır. Müslim ve Gayrimüslimler arasında İslami Bankalara yönelik bakış açıları arasında farklılık olup olmadığını araştıran çok sayıda bilim insanı vardır. Bunlardan bazıları; Abdullah vd. (2012), Soud ve Sayılır (2017), Setiawan vd. (2015), Lateh. vd. (2009) gibi. Ayrıca literatüründe İslami Bankaların hem geleneksel banka müşterileri hem de İslami banka müşterileri tarafından nasıl algılandıklarına dair yapılan çalışmalardan en önemlileride Zainol vd. (2008) ve Al Ajmi vd.

(2009) aittir. Ülkemiz de ise katılım bankacılığının algılamasına yönelik yapılan çalışmalar Toroman(2015), Yıldırım ve Çakar (2016), Okumuş'a (2015) aittir. Bu çalışmalar katılım bankacılığının katılım bankası müşterileri tarafından nasıl algılandıklarını ölçmek amacıyla yapılmıştır. Gençtürk ve Çobankaya(2015) yapmış oldukları çalışmada Antalya, Isparta, Burdur illerinde katılım bankası müşterisi olan ve olmayan katılımcıların bu bankalara bakış açılarını ölçmüştür. Biz araştırmamızda ekonomimizin en küçük ve önemli yapı taşları olan esnafların katılım bankalarına olan bakış açılarını ölçmeyi amaçladık. Bunu yaparken hem katılım bankalarıyla çalışan hem de çalışmayan küçük esnaflar dikkate alınmış ve katılım bankaları ile çalışmayanların niçin çalışmadıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çalışma özgün olma niteliğine haizdir.

Bu araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Katılım Bankacılığının tanımı yapılarak ortaya çıkış sebeplerine yoğunlaşmıştır. Dünyada ve ülkemizde İslami bankacılığın geçirdiği evreler anlatılarak, 2018 yılı itibariyle İslami bankacılığın hem dünyadaki hem de ülkemizdeki durumu ortaya konmuştur. Ayrıca birinci bölümde Katılım Bankalarının fon kullandırma ve fon toplama yöntemlerine de ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

İkinci bölümde gerek dünyada gerekse ülkemizde İslami bankacılık algısına yönelik yapılan çalışmalara yer vererek bu alemdaki literatür taranmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümde bölümde Araştırmanın amacı ve önemi, Araştırmanın yöntem ve kapsamı, araştırmanın hipotezleri anlatılmıştır. Bizim çalışmamızda kullandığımız testlere ilişkin (Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizi, Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis- H testi) hakkında bilgiye yine bu bölümde yer verilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise hem Katılım Bankası müşterisi olan esnaf hem de Katılım Bankası müşterisi olmayan esnaf katılımcıların demografik değişkenleri tanıtılmıştır. Yine bu bölümümüzde katılım bankalarına olan bakış açıları katılım bankalarının faiz hassasiyeti katılımcılar nazarında nasıl algılandığına dair faiz hassasiyeti boyutu, katılım bankalarına olan güven boyutu, katılım bankalarının tanınırlığı ve sunmuş oldukları ürün ve hizmetlerinin bilinirliğine dair boyutlar olmak üzere dört farklı boyutta hipotezler oluşturulmuştur. Ayrıca bu bölümde Katılım bankaları müşterisi olan ve olmayan esnafların demografik değişkenler yönünden Katılım bankalarına olan bakış açılarını ölçmek amacıyla sorulan sorular arasında demografik değişkenler bakımından farklılık olup olmadığına dair Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wall H testler yapıp sonuçlar tarafımızca yorumlanmıştır. Yapılan bu çalışma sonuç ve öneriler kısmı ile son bulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KATILIM BANKACILIĞI İLE İLGİLİ GENEL ÇERÇEVE

1.1. Katılım Bankacılığı (Faizsiz Bankacılık) Kavramı

İslami banka; uyguladığı tüzük, prosedür, kuralların tamamında İslami şeriat kurallarına bağlılığını açıkça ifade eden ve herhangi bir faaliyeti üzerinden faiz almayı ve faiz ödemeyi yasaklayan finansal bir kurumdur (Lewis and Hassan, 2007: 401).

Başka bir tanımda ise Katılım Bankaları tüm bankacılık işlemlerini faizsiz olarak gerçekleştiren, fon toplama yöntemi olarak kar ve zarara katılma esasını belirlerken, topladığı fonları ticaret, ortaklık, leasing gibi yöntemlerde kullanan bankacılık çeşitidir (TKBB, t.y:2).

İslami Bankalar şeriat kuralları ile kurulan ilk kurumlar ve İslami finansın temel yapı taşıdır (Jamaldeen, 2012'den aktaran: Paksoy, 2015: 58).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı gibi Katılım Bankacılığı ya da İslami bankacılığın kurulma gayesi ve temel prensibi bankacılık hizmetlerinde faiz uygulamalarından kaçınılmıştır.

Faizsizlik anlayışının özünü ise Fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplayıp, müşterisine sabit bir getiri sağlayacağına dair söz vermemek ve fon kullanırken ise müşterisine nakit kredi vermeyip bunun yerine müşterinin ihtiyaç duyduğu malı satıcıdan peşin alıp müşteriye vadeli satmak ya da müşteri ile ortaklık ile oluşturmaktadır (Hazıroğlu, 2016: 7).

Bu çalışmada Katılım Bankaları kavramı yerine zaman zaman faizsiz bankacılık ya da İslami bankacılık kavramları kullanılmıştır. Zikredilen tüm bu kavramlar Katılım Bankalarını ifade eden ve tüm dünyada bu bankalar için kullanılan kavramlardır.

1.2. Katılım Bankalarının Ortaya Çıkış Sebepleri

Katılım bankalarının ortaya çıkış nedenlerini dini, ekonomik ve sosyal sebepler olarak sıralayabiliriz.

1.2.1. Dini Nedenler

İslam dininde faiz yasaklanmıştır. Müslümanların kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerimde faizin yasaklandığına dair çeşitli ayetler mevcuttur. İlgili ayetlerden bazıları şöyledir;

“Allah, faiz malını mahveder, sadakaları ise artırır(bereketlendirir).Allah, hiçbir günahkar nankörü sevmez” (Kur’an, Bakara suresi, Ayet: 276)

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve eğer gerçekten iman etmiş kimselerseniz, faizden geri kalanı bırakın” (Kur’an, Bakara suresi, Ayet: 278-279)

“İnsanların mallarında artış olsun diye verdiğiniz faiz, Allah yanında artmaz; Allah’ın rızasını dileyerek verdiğiniz zekat ise, işte katlayanlar onlardır.”(Kur’an, Rum suresi, Ayet: 39)

“Ey iman edenler! Kat kat arttırılmış olarak faiz yemeyin. Allah’tan sakının ki kurtuluşa eresiniz.”(Kur’an Âl-i İmrân Sûresi Ayet:130)

Hz. Muhammed (S.A.V) ise, faizin Müslümanlar için haram kılındığına dair hadisleri mevcuttur.

Bu sözlerden biri olan veda hutbesinde Hz Muhammed(S.A.V) faizin tamamen kaldırıldığı ve bu yüzden borçludan yalnızca anaparanın alınacağı, borçlu olan kişiden eksik ya da fazla para alınmaması gerektiği, Yüce Allah’ın faiz haram kıldığı, ilk kaldırılan faiz ise Hz Muhammed (S.A.V)’in amcası olan Abbas bin Abdulmuttalib’in faizi olduğunun dile getirmiştir (İbni Hazım, 1983’ten aktaran: Özdemir, 2005: 103).

Sadece İslamiyet te değil aynı zamanda diğer semavi dinlerde de faizin ortandan kaldırılmasına dair hükümler vardır (Özdemir, 2010: 65).

Fakat Musevilikte faiz anlayışı farklıdır. Çünkü Musevilikte Yahudi olan kişiler kendi aralarında yapmış oldukları ticari faaliyetlerde faiz işletilmesini yasaklamasına karşın Yahudi olmayan biri ile yapılan ticari faaliyetlerde yasaklamamıştır (Yazıcı, 1999: 63-64).

İslam dininin temelini oluşturan kaynakların (Kur’an ve hadislerde) faizi haram kılması, faizin haram olduğuna inanan insanların ellerindeki atıl fonların değerlendirilme istekleri İslami bankaların ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Arabacı, 2007: 6).

1.2.2. Ekonomik Nedenler

Dünyadaki ispatlanmış petrol rezervlerinin çoğunluğu Petrol ihraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) yönetim altında bulunmaktadır (Demir, 2008: 1).

Suudi Arabistan, İran, Kuveyt, Irak, Birleşmiş Arap Emirlikleri dahil olduğu toplamda 14 ülkeden oluşmaktadır.(Taner 2011:1) 1970’li yıllara gelindiğinde çoğunluğu Müslüman halktan oluşan bu ülkelerin petrol gelirlerinde artışlar meydana gelmiştir. OPEC ülkelerindeki bu gelir artışı hem bu ülkelerin elde ettikleri geliri nasıl değerlendireceği hem de petrol ithal eden ülkeler ödedikleri paraları nasıl kendilerine geri çevirecekleri sorunlarını ortaya çıkarmıştır (Akın, 1986: 4).

Dahası petrol rezervleri bakımında zengin olmamasına rağmen doğal kaynaklar yönünden ve insan gücü açısından güçlü olup yeterli sermayeye sahip olmayan Müslüman ülkelerinde bulunması İslami Bankaların kurulmasına sebep olmuştur (Akgüç, 1992: 162).

1.2.3. Sosyal Nedenler

Bir toplum içerisinde eğer huzur, barış isteniyorsa bu toplumu oluşturan bireyler arasında gelir dağılımı adil olması gerekir. Çünkü toplumu oluşturan bireyler arasında iyi ilişkiler isteniyorsa zengin ve fakir arasındaki makas aralığının açısı kapatılması gerekmektedir (Arabacı, 2007: 6).

İslami Bankacılık ise bu açıdan bakıldığında sosyal barışın ve toplumsal birliğin sağlanmasında önemli bir paya sahiptir. Çünkü sermaye sahiplerinin ellerinde bulunan sermayenin reel ekonomi alanı içerisinde değerlendirilmesi sonucunda iş alanları açmakta ve üretim faktörlerini kullanılmasını sağlamaktadır (Eskici, 2007: 13).

1.2.4. Ülkemize Özgü Nedenler

Ülkemizde Katılım Bankalarına ihtiyaç duyulmasının özünde şu sebepler ön plana çıkmaktadır (Kalaycı, 2013: 61);

- a) Ülkemizin de bir parçası olduğu İslami coğrafyada var olan İslami bankacılık modelinin yaygınlaşmasıyla İslam ülkelerinin faizsiz bankalar yoluyla transfer ettiği yabancı sermayeden önemli miktarda bir pay elde etmek
- b) Faizin “haram” olduğunu varsayan ve birikimlerini kullanmayarak yastık altında veya başka yerlerde tutan birikim sahiplerini mali sistemle bir araya getirmek
- c) Faizsiz bankacılığın anayurdu olan Arap ülkeleri ile iktisadi ve siyasi ilişkileri geliştirmek.

İslami bankalar 40 yıl önce ortaya çıktı ve şimdi kendine özgü çekiciliği ve sürekli büyümesinden dolayı tüm dünyada çok popüler olmaya başladı (Akhtar vd., 2013: 109).

Türkiye dünyada en fazla Müslüman nüfusuna sahip 8. ülke olduğu için katılım bankacılığı ve İslami finans gelişimi için önemli bir pazardır (Sezal, 2017: 1164).

1.3. Katılım Bankacılığının Tarihsel Arka Planı

Katılım bankacılığı, faizsiz bankacılık ya da diğer bir ifade ile İslami bankacılık dünyada ve ülkemizde ortaya çıkması farklı tarihlerde gerçekleştiği için çalışmamızda Dünyada Katılım Bankacılığı ve Türkiye de Katılım Bankacılığı olmak üzere iki farklı grup halinde incelenecektir.

1.3.1. Dünyada Katılım Bankacılığının Arka Planı

İslami bankacılığın tarihi M.Ö. 2123-2081 yılları arasında egemen olan Babil kralı Hammurabi'ye kadar dayanmaktadır. Meşhur Hammurabi kanunlarının özellikle 100 -107 bölümlerinde yer alan hükümleri hem ödünç verme işlerinin nasıl yapılması gerektiğini gösterirken hem de faiz kullanmadan yapılan yatırımın ilk örneğini oluşturmaktadır (Faizsiz Bankacılık(t.y), <https://www.kuveytturk.com.tr>).

Hammurabi'i kanunlarının 100- 107 maddelerinde yer alan hükümler ise aşağıdaki gibidir; (Hammurabi Kanunları Nelerdir? (2017), <https://www.tech-worm.com/hammurabi-kanunlari-nelerdir/>).

Madde 100: ...Borç alan kişi borç aldığı paranın miktarına göre faiz verir ve bu durumu yazılı olarak beyan eder, uzlaştıkları gün ise tüccara ödemesini yapar.

Madde 101: Ulaştığı ülkelerde ticaret anlaşması yapılmıyor ise bu durumda kazandığı tüm parayı tacire vermesi için komisyoncuya verecektir.

Madde 102: Eğer bir tacir yatırım yapması amacıyla belirli bir miktar parayı komisyoncuya emanet eder ve buna karşın komisyoncu gittiği yerde zarara uğrarsa tacirden aldığı anaparayı tacire teslim etmek mecburiyetindedir.

Madde 103: yolculuk esnasında düşmanlar komisyoncunun elinde bulunan tüm varlıklarını elinden alırsa bu durumda komisyoncu tanrı adına ant içer ve bu sorumluluktan kurtulur.

Madde 104: Eğer bir tacir iletmesi için komisyoncuya mısır, yün, yağ ya da başka bir mal teslim ederse komisyoncu bu ürünlerden aldığı miktarı gösteren bir belgeyi tacire vermek

zorundadır. Komisyoncu daha sonra tacire verdiği para içinde tacirden parayı aldığına dair belge alır.

Madde 105: Komisyoncu dikkatsiz davrandığı için tacirden teslim ettiği para için bir belge almamış ise belgelenmemiş bu parayı kendi parası olarak kabul edemez.

Madde 106: Şayet komisyoncu tacire parayı teslim ettiği halde tacir ile aralarında meydana gelen anlaşmazlık yüzünden tacir parayı aldığı kabul etmiyorsa bu durumda tacir Tanrı ve teslim ettiği parayı komisyoncuya verdiği şahitlik eden insanlar karşısında ant içer. Bu durumda komisyoncu tacire toplam miktarın üç katı oranında ödeme yapar.

Madde 107: şayet komisyoncu kendisine emanet edilen her şeyi tacire teslim ettiği gösteren belgeyi almadığını dile getirir ise bu durumda Tanrı ve hakimler karşısında yemin eder. Buna rağmen tacir aldığı şeyleri inkar etmeye devam ederse bu durumda tacir aldığı tüm şeylerin toplam miktarının altı katını komisyoncuya ödemelidir.

100-107 maddeler göz önüne alındığında günümüzde var olan faizsiz bankacılık olgusunun temel yapı taşlarını oluşturmaktadır (Özkan, 2012: 10).

Günümüz faizsiz bankacılık sistemine örnek olabilecek katılım bankacılığı fikri 1955 yılında Pakistanlı Muhammed Uzeyr tarafından ortaya atılmıştır (Özsoy, 2012: 51).

1963 yılına gelindiğinde ise Mısır da Mit Ghamr Yerel Tasarruf Bankası olarak adlandırılan ilk faizsiz banka kuruldu (Venerdaous 2006:61).

Ahmet Neccar tarafından kurulan bu ilk katılım bankası sadece dört yıl hayatta kalabilmiş ve 1967 yılında kapatılmıştır (Bayındır, 2005: 40).

Katılım bankaları için 1960 'lı yıllar Ortadoğu ve Körfez coğrafi alandan çıkmadığı için ön hazırlık evresini oluşturdu (Özsoy, 2012: 51).

İlk faizsiz banka olan Nasır Sosyal Bankası 1971 yılında kurulmuştur (Iqbal ve Molyneux, 2005: 37). Bu banka sosyal amaçlarla kurulmuş olmasına rağmen örneğin; ihtiyaç sahiplerine ya da fakirlere faizsiz borç vermek, öğrencilere burs vermek, küçük projeleri için küçük miktarda krediler vermek gibi sosyal amaçların dışında müslüman iş adamlarına önemli mesajlar göndermiştir (Iqbal ve Molyneux, 2005: 37).

1973 yılına gelindiğinde ise Cidde'de Müslüman maliye bakanları tarafından iyi niyet beyannamesi yayımlanmıştır. Bu beyannameyi takiben 1975 yılında İslami Kalkınma Bankası

(IDB) kurulmuştur. Bu bankanın temel amacı üye ülkelerin ve Müslümanların şeriat kurallarına uygun olarak ekonomik ve sosyal gelişimini teşvik etmektir (Ulusoy, 2007: 98).

Ayrıca 20 ekim 1975 yılında Türkiye' nin içinde bulunduğu yirmi dokuz ülke bir araya gelerek uluslara arası düzeyde ilk İslam bankası olan İslam Katılım Bankası (İKB) kurulmuştur (Akın, 1986: 42).

Bir dizi başarıların ardından 1980 li yılların ortalarına kadar orta doğuda bulunan diğer Müslüman ülkelerde de İslami bankalar kurulmuştur (Venerdaous, 2006: 61). Bu bankaların kuruluş tarihlerine ve isimlerine Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Dünyadaki Bazı Önemli İslami Bankaların İsim ve Kuruluş Tarihleri

Bankanın İsmi	Kuruluş tarihi
Suudi Arabistan'daki İslam Kalkınma Bankası	1975
Dubai İslam Bankası	1975
Mısır'da bulunan Faisal İslam Bankası	1976
Sudan'da bulunan Faisal İslam Bankası	1977
Ürdün Finans ve Yatırım Bankası	1978
Ürdün İslam Bankası	1978
Birleşik Arap Emirlikleri'nde bulunan İslami Yatırım Şirketi Ltd.	1978
Kuveyt Finans Evi	1979
Abu Dabi İslam Bankası	1980
Katar İslam Bankası	1981
Islamic counters in Pakistan banks	1981
Malezya İslami Bankası Ltd	1983
Moritanya İslami Bankası	1985
Zanzibar İslami Bankası	1985
Irak İslam Bankası (1985)	1985
Albaraka Türk	1986

Kaynak: Venerdaous, 2006: 61

2016 yılı itibariyle dünyada hali hazırda faizsiz finans alanında 1.407 adet finansal kurum faaliyetlerini sürdürmektedir (TKBB, 2017: 47).

2017 yılına gelindiğinde ise itibariyle İslami Bankalar 2,3 trilyon Amerikan Doları (USD) tutarına karşılık gelen aktif büyüklüğü yönetimine ulaşmışlardır. 2017 yıl sonu itibariyle 92 ülkede İslami Bankacılık ürün ve hizmetleri sunulmaktadır (Dereci 2018,3).

İslami bankalar öncelikle körfez ülkelerinde başlamış ve bu bölgede yer alan Dubai, Katar, Suudi Arabistan ülkelerde gelişmiştir. Ayrıca Uzakdoğu ülkeleri olan Endonezya, Malezya vb.

ülkelerde ise geliri yüksek Müslüman nüfusa sahip olduğu için bu bölgede de İslami bankalar oldukça gelişmiştir (Shamekhi: 2018: 44).

Günümüzde Faizsiz bankacılık tüm dünyada artan bir şekilde varlığını devam ettirmektedir. Aşağıda dünyada bazı Katılım bankalarının gelişim sürecine değinilmektedir;

1.3.1. Mısır

Mısır 1963 yılında ilk faizsiz bankanın kurulmasına öncülük ettiği için Katılım Bankacılığı için büyük öneme sahiptir. Kuruluş yılından günümüze kadar geçen bu süreç Mısır 'ın aynı zamanda büyük bir tecrübeye sahip olduğunu gösterir (Akın 1986:249). Mısır'daki bu ilk banka dört yıl hayatta kalabilmiş ve 1967 yılında kapatılmıştır (Bayındır 2005: 40). Günümüzde Mısır'da faizsiz bankacılık ve Geleneksel bankacılık faaliyetleri bir arada yürütülüyor (TKBB 2005: 19). Mısır faizsiz bankacılık sistemi içerisinde 1977 yılında Mısır ve Suudi Arabistan'ın işbirliği ile kurulan Mısır Faisal bankası ve ilk zamanlar tamamı Mısır' a ait olmayıp daha sonraları Mısır'ın yönetimine geçen Uluslararası Yatırım Bankası iki önemli pay sahiptirler (Arabacı, 2007: 9).

1.3.2. Malezya

Malezya'da hem nüfusunun çoğunluğunu Müslümanların oluşturması hem de Türkiye gibi laik bir devlet olması nedeniyle faizsiz bankacılık ikincil bir bankacılık sistemi olarak kabul ediliyor. Bu nedenle faizsiz bankacılık geleneksel bankacılık sistemin yanında alternatif bir bankacılık sistemidir (TKBB, 2005: 19).

Malezya da 1 Temmuz 1983 yılında Bank İslam Malaysia Berhad (BIMB) ismiyle ilk İslami banka kurulmuştur (Zainol 2008:158). Bu banka yaklaşık yirmi yıllık işlemin ardından ülke çapında hızla genişleyen faaliyetleri ile aktif bir banka olduğunu kanıtlamıştır. Bu bankanın 80 tane şubesi ve 1200 tane çalışanı vardır (Iqbal ve Molyneux, 2005: 45).

1993 yılı Mart ayında Malezya da hem geleneksel hemde İslami bankacılık sisteminin oluşturduğu ikili bankacılık sistemi ortaya çıkmıştır.(Zainol 2008:158) Bu bankaların düzenleme ve denetleme yetkisine sahip güç Bank Negara Malasiya olarak adlandırılan Malezya Merkez bankasıdır (Şahin, 2018: 45).

1999 yılına gelindiğinde Malezya da ikinci İslami banka olan Bank Muamalat Malaysia Berhad (BMMB) faaliyetlerine başladı (TKBB, 2005: 21).

Malezya 2002 yılında İslami finans sektörünün sağlam ve istikrarlı gelişimini sağlamak için güçlü bir düzenleyici ve denetleyici kurum olan İslami Finans Hizmetler Kurulu (IFSB)

oluşturuldu (Iqbal ve Molyneux, 2005: 46). Günümüzde Malezya da iki tane faizsiz İşlami banka vardır. Fakat geleneksel bankaları ve diğer finansal kurumlarında faizsiz bankacılık hizmetleri sunmaktadır (TKBB, 2005: 21).

Günümüzde Malezya’da faaliyetlerine devam eden dokuz yerli ticari banka, dördü yabancı ticari banka, İşlami Bankacılık programı kapsamında İşlami bankacılık hizmetleri sunan iki İşlami banka olmak üzere 15 tane İşlami banka bulunmaktadır (Sufian, 2007: 174).

Malezya gerek geleneksel bankacılığın sunmuş olduğu her ürüne karşılık gelebilecek ürünlere sahip olması gerekse İşlami Bankacılık piyasasının beşte birine sahip olan bir ülke olması nedeniyle yeni faizsiz bankacılık ürünleri konusunda lider konumdadır (Güngör, 2015: 57).

Bu nedenle Türkiye Katılım Bankalar Birliği ve Malezya İşlam Bankaları Birliği arasında 2012 yılında ortaklık anlaşması imzalanmıştır ve bu anlaşma vasıtasıyla tüm dünyada kullanılmasına rağmen ülkemizde var olmayan faizsiz bankacılık ürünlerin ülkemizdeki Katılım Bankalarının sunmuş oldukları ürünlere dahil edilmesini sağlamaktır (Tenekeci, 2017: 16).

1.3.3. İngiltere

İngiltere’de İşlami finans ve İşlami bankacılığının başlama tarihi 1960 lı yıllara kadar dayanmış olmasına rağmen tam olarak anlaşılması 1990’lı yıllarda Lord Eddie Gerorge ‘u Bank of England ın başına gelmesiyle oluşmuştur (Serpam, 2013: 10).

İngiltere de 2010 yılı verilerine göre Bank of London and Middle East, European Finance House, European İşlamic İntvestment Bank, Gatehouse Bank, İşlamic Bank of Britain olmak üzere toplam beş tane, tamamen İşlami kurallar ile uyumlu banka bulunmaktadır (Özsoy, 2012: 25).

1.3.4. Pakistan

Pakistan da var olan bankacılık sisteminin faizsiz bankacılık sistemine dönüşü belirli aşamalardan sonra gerçekeştirilmiştir. Pakistan bankacılık sisteminin ekonomi çapında İşlamlaştırma süreci o dönemin başbakanı tarafından 1979 yılı şubat ayında yapılan ilandan hemen sonra başlamıştır. İlk olarak ‘House Building Finance Corporation, National İntvestment Trust ve mutual funds of the investment Corporation of Pakistan’ isimli şirketlerin işlemlerinde var olan faizlerin kaldırılmasına yönelik kararlar alınarak birkaç ay içerisinde bu kurumların işlemlerinin faizsiz temele dayalı olarak yapılmaya başlanmıştır (Iqbal ve Molyneux, 2005: 39).

Fakat geleneksel bankaların işlemlerini faizsiz temele dayanarak yapma süreci oldukça uzun bir zaman almıştır. İlk olarak 1981 yılı temmuz ayında beş ulusal ticari bankanın tüm yurtiçi

şubelerinde var olan çeşitli hesapları kar ve zarar esasına dayalı hale getirildi (Iqbal ve Molyneux, 2005: 39).

1981 yılına gelindiğinde ise Pakistan da bulunan tüm ticari bankalar müşterilerine kar- zarar katılma esasına göre hesap açmışlardır (TKBB, 2005: 20).

1984 yılında Bankacılık ve Finansal Kurumlar yönetmeliğinde bulunan birkaç kanun değiştirilerek bankaların faizsiz bankacılık modelini benimsemeleri istenmiştir.(Ahmed, 2017: 74) 1985 Temmuz ayından itibaren Pakistan da bulunan hiçbir bankaya herhangi bir faizli işlem yapma izin verilmemiştir (Iqbal ve Molyneux, 2005: 39).

2007 yılı sonlarına gelindiğinde ise, Pakistan sınırları içerisinde tam teşekküllü altı İslami Banka bulunmaktadır (Khattak ve Rehman, 2010: 663).

1.3.5. İran

1979 yılında yapılan İslami devrim ile İran tarihinde yeni bir dönem başlamıştır (Ekren, 2017: 147). Bu devrimden sonra ana hedef İran iktisadını oluşturan birimleri İslami kurallara uyumlu hale getirmek olmuştur (Karamelikli ve Alizadeh, 2017: 36).

1983 yılı ağustos ayında İran da faiz temelli bankacılık faaliyetleri, faizsiz bankacılık faaliyetleri ile yer değiştirmesi amacıyla yeni bir bankacılık kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun bankaların mevduatlarını bir yıl içerisinde faizsiz bir temele dönüştürmesini zorunlu kılmıştır. Bu kanun ayrıca merkez bankasının yeni sisteme karşı sorumluluklarını ve merkez bankasının bankacılık sistemi üzerindeki kontrol mekanizmalarını da belirlemiştir (Iqbal ve Molyneux, 2005: 41).

Bu yasa vasıtası ile İran da tüm bankacılık faaliyetlerinde faiz yasaklanmıştır (TKBB, 2005: 20). Bank Mellî İran”, “Bank Mellat”, “Bank Sederat İran” bankalarının da aralarında bulunduğu dünyanın en makro on bankasının yedisi İran da bulunmaktadır (Serpam, 2013: 9).

1.3.6. Bahreyn

Bahreyn de ilk İslami banka 1979 yılında kurulmuştur. Bu tarihten sonra İslami banka sektörü oldukça büyümüştür (Iqbal ve Molyneux, 2005: 44).

Eski ismi Bahreyn Para Kurumu olan şu anda ismi Bahreyn Merkez Bankası olarak kabul edilen bu banka sayesinde Bahreyn Faizsiz bankacılığın merkezi haline gelmiştir. Ayrıca İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve denetim uzmanı (AAOIFI) olarak bilinen finansal raporların

oluşturulmasında standartlar belirleyen bu kurumun genel merkezi yine Bahreyn de bulunmaktadır (Özsoy, 2012: 78).

Bahreyn yirmi altı İslami banka ve Finansal Kurum, beş endüstri-destek organizasyonu, altı İslami sigorta şirketi ve otuz dört İslami yatırım fonuna ev sahipliği yapmaktadır (İqbal ve Molyneux, 2005: 44).

1.3.7. Suudi Arabistan

Mısır modern anlamda faizsiz bankacılığın ilk ortaya çıktığı ülke olmasına karşın faizsiz bankacılığın dünyada gelişmesine Suudi Arabistan'ın büyük etkisi olmuştur (TKBB, 2005: 20).

Suudi Arabistan Dünyanın en büyük İslam bankası unvanına sahip olan Al Rajhi ve yatırım şirketinin sahibidir (Melatybt, 2008'ten aktaran: Saud.S, 2011: 28).

1957 yılında Suudi Arabistan da kurulan bu banka günümüzde toplamda varlıkları 343 milyar SR(90 milyar ABD Dolar), 16,25 milyar SR (4,33 milyar ABD Doları) ödenmiş sermayesi ve 9,600'den daha fazla ortağa sahip bir İslami bankadır (Al Rajih Bank, (t.y.), <https://www.alrajhibank.com.sa/en/investor-relations/about-us/pages/about-us.aspx>).

Suudi Arabistan'ın İslami prensiplere tamamen uygun Al-Rajhi Bank, Aljazira Bank, Albilad Bank and Alinma Bank olarak isimlendirilen dört İslami bankası vardır (Saud.S, 2011: 28).

Ayrıca Suudi Arabistan da bankalarda faiz kullanılması yasaklanmış olmasına rağmen bankalar yaptıkları işlemlerden dolayı komisyon alabilirler (Türkmenlioğlu, 2007: 25).

Sudi Arabistan'da İslami ticaret bankaları, banka haricinde olup İslami banka kuruluşları, katılım finans yatırım şirketleri, katılım sigorta şirketlerinden oluşan dört çeşit İslami kuruluş vardır. Ayrıca günümüzde Sudi Arabistan'da 25 'ten fazla tekafül sigorta şirketi bulunmaktadır (Karakahya, 2017: 82).

1.3.8. Sudan

Sudan bankacılık sisteminin İslamlaştırma süreci istikrarlı ve düzgün değildir (İqbal ve Molyneux, 2005: 43). 1976 yılı şubat ayında prens Mohammed Al Faisal Al Saud ve Sudan Cumhurbaşkanı Gaafar Nimeiri görüşerek Sudan'da bir İslami banka kurulması yönünde karar almışlardır. 1977 yılına gelindiğinde Sudan'ın ilk İslam Bankası olan Faysal İslami Bankası resmi olarak kurulmuştur (Ebrahim, 2011: 3).

1983 yılına gelindiğinde ise Tadamon İslami Bankası (TIBS), Sudan İslami Bankası ve İslami İşbirliği bankası olmak üzere Sudan sınırları içerisinde toplamda 3 İslami Banka daha kurulmuştur (M.Basir, 1999: 3).

Sudan da bulunan bankacılık sisteminin İslamlaştırılmasına yönelik ilk girişim 1984 yılında yapılmıştır. Bu amaçla tüm ticari bankaların faiz özellikli yapılan anlaşmalarını durdurmaya ve daha sonra onların faize dayalı mevduatlarını ve avanslarını İslami forma dönüştürmeye yönelik başkanlık kararı yayımlanmıştır. Fakat bankaların yabancı işlemlerinde geçici olarak faiz temelli olarak devam edilmesine izin verildi (Iqbal ve Molyneux, 2005: 43).

Sudan da üç türlü bankacılık vardır. Bunlar Ulusal bankalar, yabancı bankalar ve joint venture olarak isimlendirilen ortak girişim bankası Faizsiz bankalardan oluşur (Ausaf, 2000: 37).

1.3.9. Ürdün

Ürdün’ de kurulan ilk İslami Banka 1978 yılında kurulan Ürdün İslami bankasıdır. Ürdün İslam bankası kurulduğu dönemde Ürdün’de bulunan faiz bankaların tabi olduğu kurallara göre bankacılık faaliyetlerini yerine getirmiştir (Özel Finans Kurumları, 2004: 31).

Bu banka 1982 yılına geldiğinde merkez şubesine 7 şube ve 1983 yılında ise 4 şube daha eklemiştir (Uçar, 1992: 51).

Ürdün İslam Finansman ve Yatırım Bankası’nın bazı özellikleri ve muafiyetleri aşağıda sıralanmıştır (Karaman, 2002: 20; Uçar, 1992: 51);

- Ürdün İslam ve Yatırım Bankası özel kanun kapsamında faiz kullanmadan faaliyetlerini gerçekleştirecektir. Şayet kanun bu kapsamda yer almayan konularda ise şirketler kanuna tabi olacaktır.
- Ürdün İslam ve Yatırım Bankası bankacılık ürün ve hizmetlerini faizsiz bankacılık sistemiyle çakışmadan gerçekleştirecektir.
- Birçok sayıdaki farklı sektörlerin gerekli finansman ihtiyaçlarını karşılamak bu bankaların temel amaçlarından biridir. Fakat küçük dahi olsa klasik bankaların kârlarına benzer şekilde hareket edilmemelidir.
- Bankalar Kendine özgü yöntemlerle ve faizsiz bir şekilde bankacılık sektörünün hacmini artırmak için çaba sarf ederler fakat bu amacı gerçekleştirmek için dahi sosyal faydayı göz önünde bulundurmamalıdır.
- Ürdün İslam Finansman ve Yatırım Bankası ve senet sahipleri elde ettikleri kazançlardan dolayı vergi ödemekle yükümlü olmalarına rağmen elde ettikleri gelirin yıllık %8 vergiden muaf tutulacaktır.

- Bu kanun yürürlüğe girmesi için gerekli olan düzenlemeleri idare meclisinin görüşünün alınması şartıyla bakanlar kurulu yapar.
- Ürdün hükümeti faiz bankacılık uygulamalarına yardımcı olan bir hükümettir.

1.3.10. Birleşik Arap Emirlikleri

1971 yılında İngilizlerin Basra Körfezi'nden çekilmesinin ardından yedi emirliğin bir araya gelmesiyle Birleşik Arap Emirlikleri oluşturulmuştur. Bu emirlikler Fujairah, Ajman, Dubai Umman Al-Qaivan, Shrajah, Abu Dhabi, Ras al- Khaimah'tır (Uçar, 1992: 52).

Dubai İslam Bankası 1975 yılında kurulan ilk özel bankadır (Moore, 1990: 235).

Bu banka Birleşik Arap Emirlikleri isminin faizsiz bankacılık alanında duyurulmasında önemli bir yere sahiptir (Uçar, 1992: 52).

Dubai İslam Bankasının kurulmasında (Karaman, 2002:18);

- Dubai İslam Bankasına ortak olmak için Dubai vatandaşı olma zorunluluğu yoktur.
- Ülke içinde ya da ülke dışında şube veya acenta açılabilir.
- Dubai İslam Bankası Dubai de yürürlükte bulunan kanunlara ve aynı zamanda diğer mevzuatlara tabi olan bir bankadır.

Dubai İslam Bankası yapmış olduğu tüm işlemlere İslami prensipleri dahil eden ilk İslam bankası olmasının yanı sıra BAE içerisinde en büyük İslam bankası olma özelliğine sahiptir (Dubai Islamic Banking, (t.y.), <https://www.dibpak.com/index.php/about-dib/>).

Dubai İslam Bankası İslami prensiplere uygun birçok alanda hizmet sunmuş olmasına rağmen bu bankanın doğrudan yapmış olduğu yatırımlar daha çok ön plandadır (Uçar, 1992: 52).

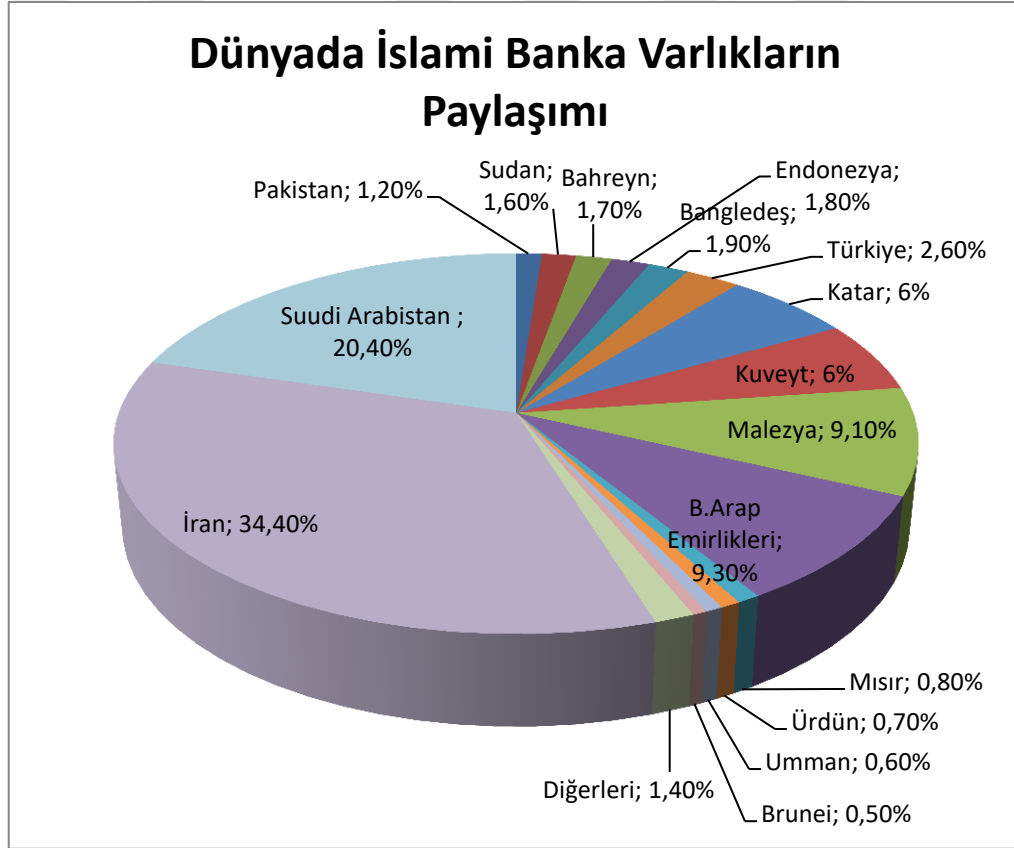
Dubai İslam bankası Birleşik Arap Emirliklerinde 90 şubeye sahiptir. Ayrıca Dubai İslam Bankası 2016 Dünya Finans- İslami Finans ödülüne sahiptir (Dubai Islamic Banking, (t.y.), <https://www.dibpak.com/index.php/about-dib/>).

Birleşik Arap Emirliklerinde bazı koşullar oluşması durumunda faiz yasaldır. Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki kanunlara göre şayet ticari olmayan bir borçtan faiz alınıyor ise bu durum suç kabul edilmesine rağmen ticari borçlarda taraflar önceden kararlaştırdıkları bir faiz oranını ve gecikme faizini talep edebilirler. Eğer taraflar aralarında herhangi bir faiz oranı belirlememiş ise bu durumda yıllık en fazla %12 faiz oranı uygulanabilmektedir (Özel finans Kurumlar Birliği, 2004: 28).

1.4. Günümüzde Dünyada İslami Bankacılık Sisteminin Rakamlarla Genel Görünümü

Şekil 1’de ülkelerin 2017 yılında İslami Bankacılığın toplam varlıklarının paylaşımı % olarak gösterilmiştir. Grafikte görüldüğü üzere dikkatlice incelendiğinde Global İslami bankacılık varlıklarından en fazla paya sahip ülke İran’dır. Bu ülkeyi % 20,4 ile Suudi Arabistan’ın takip etmektedir. İslami Bankacılık sistemine diğer ülkelere göre daha geç dahil olan Türkiye’nin ise Global İslami Banka varlıklarındaki payı sadece %2,6 olarak 18 ülke içerisinde 7. Sıradadır. Ayrıca Malezya’nın Global İslami Bankacılığın varlıklarından aldığı pay %9,1 ile 4. Sırada yer almaktadır.

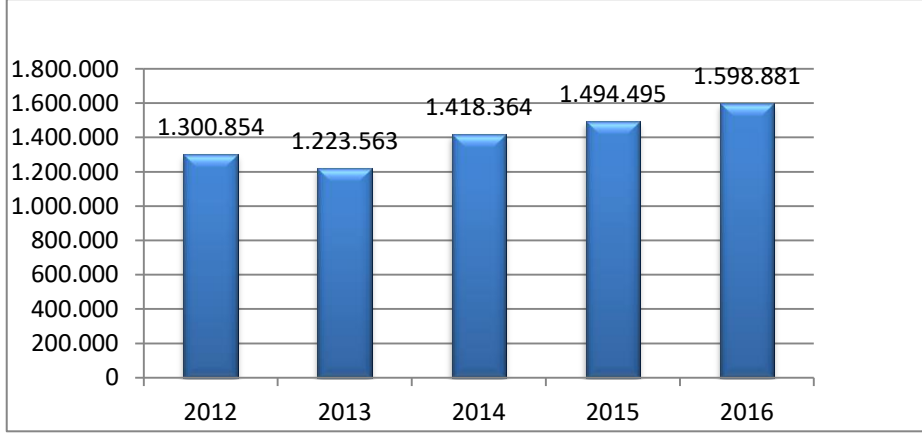
Şekil 1: Günümüzde Bazı Ülkelerin İslami Bankacılık Sektöründen Aldıkları Pay

Kaynak: IFSB Stability Report, 2018: 12

Şekil 2’de 2012- 2016 yılları dünyadaki İslami banka varlıklarının toplam miktarları gösterilmektedir.

Şekil 2: Dünyada İslami Varlıkların Gelişimi

Kaynak: TKBB, 2017: 81

İslami Bankacılık sisteminin varlıklarındaki değişim Şekil 2’de görülmektedir. Global İslami Bankacılığın varlıkları 2013 yılından itibaren her yıl artışı görülmektedir. Toplam İslami Bankacılık varlıkların 2013 yılında 1.223.563 milyon dolar iken bu miktar 2014 yılında 1.418.364 milyar dolara yükselmiştir. 2016 yılına gelindiğinde ise 1.598.881 milyon Dolara ulaşmıştır.

1.5. Türkiye de Katılım Bankacılığının Tarihsel Arka Planı

Modern anlamda faizsiz bankacılık 1963 yılında Mısır da kurulmuş olmasına rağmen Osmanlı da faizsiz bankacılık daha eskilere dayanmaktadır. İstanbul’un fethinden 3 yıl sonra Osmanlı sultanı Fatih Sultan Mehmet tarafından para vakıfları kurulmuştur. Bu vakıfların kurulma amacı ise yeniçeri ocağının et ihtiyacının karşılanması amacıyla kasaplara finansman desteği sağlamaktı (Katılım bankacılığı sistemi, (t.y.), www.turkiyefinans.com).

Türkiye de 1975 yılında Devlet Sanayi İşçi Bankası kurulmuştur. Bu bankanın amacı hem tasarruflarını faizsiz sistemde değerlendirmek isteyenlere hem de orta ve küçük işletmelere hizmet sunabilmektir (Bulut ve Er, 2012: 25).

Fakat 1978 yılına kadar kar ve zarar ortaklığına bağlı olarak çalışan bu banka bu yıldan itibaren yönetim kurulunun kararıyla faizli sisteme geçmiştir (Akın, 1986: 279).

80 li yıllar Türk ekonomisinin tamamen farklı bir şekle büründüğü yıllar olarak kabul edilebilir. Türkiye 80 li yıllara kadar uyguladığı dışa kapalı ekonomik sistemden vazgeçerek 24 Ocak 1980 kararları ile serbest piyasa ekonomi modeline geçmiştir (Yılmaz vd., 2018: 58).

1980'li yıllarda Uluslararası piyasalara uyum sağlamak amacıyla hem para ve sermaye piyasaları yeniden düzenlendi hem de kamuoyu İstanbul Menkul Kıymetler Borsası gibi yeni mali kurumlar ve Faktöring gibi yeni yatırım araçlarıyla tanıştı (Özcan ve Hazıroğlu, 2013: 9).

Ülkemizde faizsiz bankacılık sistemi “Özel Finans Kurumu” adıyla 16 Aralık 1983 yılında 7506 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur (Bulut ve Er, 2012: 25).

Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin ilk maddesinde Özel Finans Kurumlarının nasıl kurulacağı, faaliyet alanları ve nasıl tasfiye edileceğine ilişkin yetki Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasının görüşü dikkate alınması şartıyla Başbakanlığa verilmiştir (Özsoy, 2012: 83).

Özel Finans Kurumları faaliyetlerini gerçekleştirirken şu esaslara dahilinde gerçekleştirmelidir (Karaman, 2002: 37);

- Faizsiz Finans kurumlarında yapılan işlemler kar ve zarar ortaklığı üzerine olduğu için mevduat geri ödenmeyebilir. Kısacası kar ile beraber zarar da yapılabilir.
- Hem Faizsiz Finans Kurumları hem de bu kurumlar da işlem yapan kişiler yaptıkları işlemleri faizsiz olarak gerçekleştirmelidirler.
- Faizsiz Finans Kurumları topladıkları mevduatları üç ay, altı ay, bir yıl ya da bir yıldan daha fazla süreyle kabul etmektedirler. Bu sürelerin hepsi için ayrı ayrı havuzlar oluşturulmalı ve bu vadeler ayrı havuzlarda hesaplanmalıdır. Bu hesaplar nedeniyle ortaya çıkan masraflardan Faizsiz Finans Kurumları sorumludur.
- Faizsiz Finans Kurumları bu hesaplar nedeniyle kar da elde etmiş olsa zararda elde etmiş olsa elde edilen karda zarada bu hesapların %20 'sini geçemez.
- Mevduat sahibi Faizsiz Finans Kurumlarına bir ay öncesinden haber vermek şartıyla mevduatı zamanından önce çekebilir.

1985 yılına gelindiğinde dönemin Başbakanı olan Turgut Özal'ın göstermiş olduğu kişisel gayretler sayesinde faizsiz olarak faaliyet gösteren, ilk Türk finans kurumu olarak bilinen Albaraka Türk Faizsiz Finans Kurumu kurulmuştur (Okumuş, 2005: 55).

Aynı yıl içerisinde Faisal Finans Kurumu adıyla ikinci Faizsiz Finans Kurumu da faaliyetlerini gerçekleştirmeye başlamıştır (Özsoy, 2012: 83).

Faisal Finans Kurumu Türk ortaklar tarafından satın alınarak ismini 2001 yılında Family Finans olarak değiştirilmiştir (TKBB, 2007: 18).

1985 yılında açılan bu iki Faizsiz Finans Kurumundan sonra sırasıyla 1989 yılında Kuveyt Türk Finans Kurumu,1991 Anadolu Finans Kurumu,1995 yılında İhlas Finans Kurumu, 1996 Asya Finans Kurumu faaliyetlerine başlamışlardır (TKBB, 2007: 18).

Daha sonraki yıllarda Anadolu Finans Kurumu ve Family Finans bir araya gelerek Türkiye Finans Kurumu Katılım Bankasını oluşturarak faaliyetlerine devam etmiştir (Özsoy, 2012: 84). Fakat bu serüvende Asya Finans, İhlas Finans Kurumu sonraki yıllarda varlıklarını devam ettirememişlerdir (Bağcı ve Esmer, 2016: 19).

Faizsiz Finans Kurumları 1999 yılına kadar yukarıda da belirtildiği gibi bu kurumların nasıl kurulacağı, hangi faaliyetleri gerçekleştirebileceği, nasıl tasfiye edileceğine dair yetki Merkez Bankasının görüşü alınması kaydıyla Bakanlar Kuruluna verilmiştir (Okumuş, 2005: 55). Aslında Faizsiz Finans Kurumları bankacılık faaliyetlerini yerine getiriyor olmasına rağmen geleneksel bankalarla aynı statüde tutulmuyordu (Özsoy, 2012: 85). Fakat Faizsiz Finans Kurumları 1999 yılı Aralık ayından itibaren 4389 sayılı Bankalar Kanuna dahil edilmiştir (Okumuş, 2005: 55).

Tablo 2: Türkiye'de bulunan Katılım Bankalarının İsimleri ve Kuruluş Tarihleri

Yıl	Aşama (gelişme)
1983	83/7506 sayılı kanun hükmünde Kararname ile Özel Finans Kurumlarına yasal faaliyet izni verildi.
1985	Albaraka Türk, Faisal Finans Kurumları faaliyete geçti
1989	Kuveyt Türk Finans Kurumu kuruldu
1991	Anadolu Finans Kurumu Kuruldu
1995	İhlas Finans Kurumu Kuruldu
1996	Asya Finans Kurumu kuruldu
1999	4491 sayılı kanun ile ÖFK'lar 4389 sayılı Bankalar Kurumuna dahil edildi.
2001	1.İhlas Finans Kurumunun faaliyetleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından durduruldu ve bankacılık faaliyetleri iptal edildi 2.Faisal Finans Kurumu Family Finans Kurumuna dönüştürüldü.
2005	1.5411 sayılı Bankacılık Kanununun ile "Özel Finans Kurumları" ismi" Katılım Bankası "olarak değiştirildi. 2.Anadolu Finans ve Family Finans birleşerek Türkiye Finans Katılım Bankası oldu.
2006	Türkiye Katılım Bankalar Birliği (TKBB) Kuruldu.
2008	Türkiye Finans Katılım Bankası, Suudi Arabistan kökenli The National Commercial Bank (NCB)tarafından satın alındı
2015	Ziraat Katılım Bankası kuruldu.
2016	Vakıf Katılım Bankası kuruldu.

Kaynak: Özsoy, 2012: 84

Türkiye de Albaraka Türk Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası ve Türkiye Emlak Bankası olmak üzere toplamda 6 Katılım Bankası faaliyetlerini sürdürmektedir. Tablo 2'de Katılım Bankalarının yıllar itibariyle geçirmiş oldukları önemli aşamalar gösterilmiştir. Bu bankalar hakkında daha ayrıntılı bilgi tezin ilerleyen aşamalarında yer verilmiştir.

1.6. Türkiye 'de Faaliyette Bulunan Katılım Bankaları

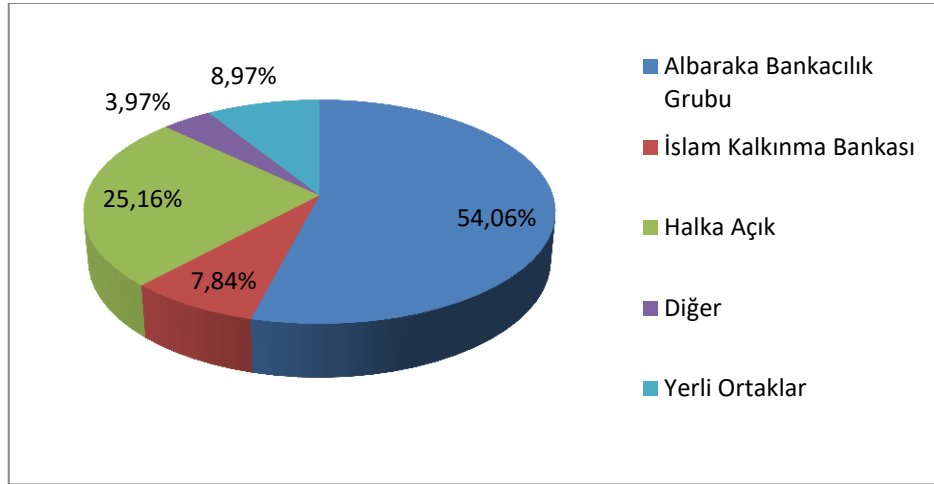
Türkiye de 2019 yılı itibariyle Albaraka Türk Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası, Vakıf Katılım Bankası ve Türkiye Finans Katılım Bankası, Emlak Katılım Bankası olmak üzere toplamda 6 Katılım Bankası vardır.

1.6.1. Albaraka Türk Katılım Bankası

Albaraka Türk, Türkiye de İslami şartlar göre kurulan ilk Özel Finans Kurumu olma özelliğine sahiptir. Bu kurum 1984 yılında kuruluş faaliyetlerini tamamlayarak, 1985 yılında bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirmeye başlamıştır (Dünden Bugüne Albaraka (t.y.), www.albaraka.com.tr).

Yaklaşık 34 yılı aşkın süredir hizmet veren Albaraka Türk Katılım Bankası 2017 yılı faaliyet raporlarından alınan bilgiler ışığında ortaklık yapısının %54,06'nı Albaraka Bankacılık grubu, %7,84'nü İslam Kalkınma Bankası, %25,16'sı halka açık, %8,97 sini ise yerli ortakların oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca 2017 yılı verilerine göre toplam 220 şubeye sahiptir (Albaraka Türk Faaliyet Raporu, 2017: 19).

Şekil 3: Albaraka Türk'ün Ortaklık Yapısı

Kaynak: Albaraka Türk Faaliyet Raporu, 2017: 19

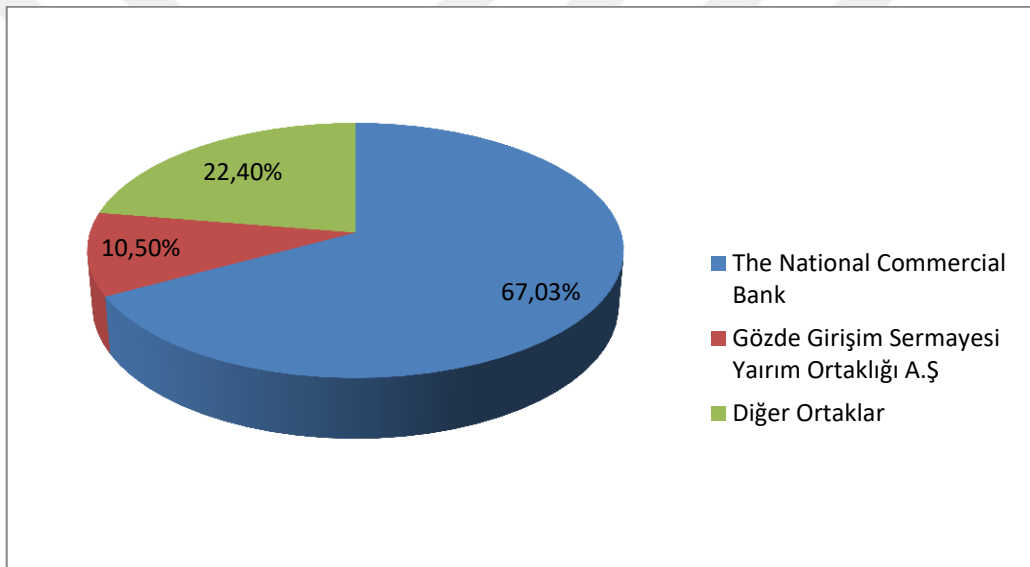
1.6.2. Türkiye Finans Katılım Bankası

Türkiye Finans Katılım Bankası; Türkiye de kurulan ilk Faizsiz Finans kurumlarından biri olan ve 1985-2001 yılları arasında Faisal Finans Kurumu olarak adlandırılıp, 2001 yılında Türk

sanayisinin öncü gruplarından olan Yıldız Holding tarafından satın alınmış ve ismini Family Finans olarak değiştirmiştir. Bu kurum, 1991 yılında kurulan ve sermayesinin tamamı yerli olan Anadolu finans ile 2005 yılında aynı isim altında bir araya gelerek Türkiye Finans Katılım Bankasını oluşturmuşlardır. Türkiye Finans Katılım Bankasının değişim anlamında dönüm noktasını ise 30 Mart 2008 yılında The National Commercial Bank(NCB) tarafından hisselerinin %67.03'nün satın alınmasıyla başlamıştır. The National Commercial Bank (NCB) Suudi Arabistan da 1953 yılında kurulmuştur. The National Commercial Bank (NCB) Sudi Arabistan kurulan ilk ve en büyük kamu bankası olma özelliğine sahiptir (hakkımızda (t.y.), <https://www.turkiyefinans.com.tr>).

Şekil 4 Türkiye Finans Katılım Bankasının 2017 yılına ait faaliyet raporu ışığında elde edilen veriler dâhilinde oluşturulmuştur.

Şekil 4: Türkiye Finans Katılım Bankasının Ortaklık Yapısı

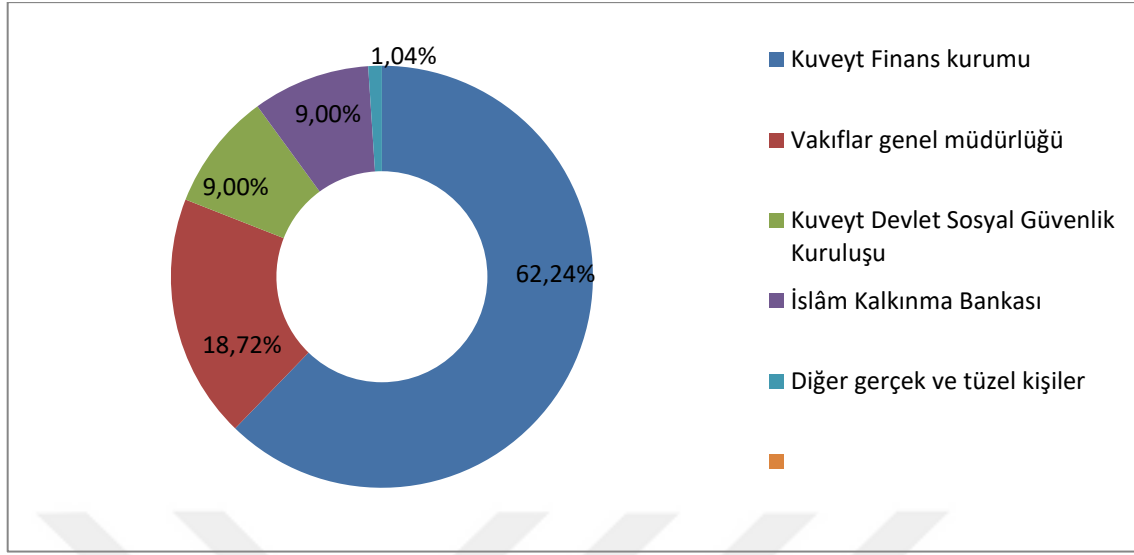

Kaynak: TKBB, 2017: 12

1.6.3. Kuveyt Türk Katılım Bankası

Kuveyt Türk Katılım bankası 31 Mart 1989 yılında Özel Finans Kurumu olarak bankacılık faaliyetlerine başlamıştır. Yaklaşık 30 yıldır ülkemizde faaliyet gösteren bu katılım bankamız 2016 yılında dünyanın önde gelen ekonomi dergilerinden biri olan “Global Finance” tarafından en iyi İslami Finans Kuruluş olarak seçilmiştir (Kilometre taşları (t.y.), <https://www.kuveytturk.com.tr>).

Şekil 5: Kuveyt Türk'ün Ortaklık Yapısı

Kaynak: <https://www.kuveytturk.com.tr/yatirimci-iliskileri/kurumsal-bilgiler/ortaklik-yapisi>
(12.11.2018)

Kuveyt Türk Katılım Bankasının ortaklık yapısına baktığımızda şekil 5'te görüldüğü gibi sermayesinin %62,24 Kuveyt Finans Kurumuna, %9 Kuveyt Devlet Sosyal Güvenlik kuruluşuna, %18,72 'si Vakıflar Genel Müdürlüğüne, %9'u İslam Kalkınma bankasına ve %1,04 ise diğer gerçek ve tüzel kişilere aittir. Kuveyt Türk Katılım Bankası Türkiye'de İlk sukuk ihracını gerçekleştiren Katılım Bankasıdır (Türkiye'de Sukuk Piyasası (t.y.), <https://www.ktportfoy.com.tr>).

1.6.4. Ziraat Katılım Bankası

Ziraat Katılım Bankası sermayesinin %100 T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı ve içsel kaynaklar tarafından karşılanarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 15 Ekim 2014 tarihine ait 29146 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 10 Ekim 2014 yılına ait 6046 sayılı izniyle kurulmuş ve 12.05.2015 tarihinde faaliyet iznini almıştır (hakkımızda (t.y.), <https://www.ziraatkatilim.com.tr>). 29 Mayıs 2015 tarihinde Ziraat Katılım Bankasının ilk şubesi İstanbul Eminönü'nde açılmıştır. Ziraat Katılım Bankasının en önemli özelliği Türkiye de sermayesinin tamamı kamuya ait olan ilk katılım bankası olmasıdır. Ziraat Katılım Bankasının 2018 yılı itibariyle toplamda 80 yurt içi şubesi bulunmaktadır (TKBB, 2018: 44)

Tablo 3: Ziraat Katılım Bankasının 2017 Yılı Faaliyet Raporu

	30.06.2017	30.12.2017	30.06.2018	YILLIK DEĞİŞİM	YILLARA GÖRE DEĞİŞİM ORANI
AKTİF TOPLAMI	10.925.488	14.350.143	18.481.732	69%	29%
KULLANDIRILAN FONLAR NAKDİ*	8.216.899	11.747.688	14.685.856	79%	25%
KULLANDIRILAN FONLAR GAYRİNAKDİ	4.815.025	6.111.538	8.915.872	85%	46%
TOPLANAN FONLAR	7.389.624	10.024.595	13.433.042	82%	34%
FON DIŞI KAYNAKLAR	1.945.783	2.645.856	2.704.302	39%	2%
NET DÖNEM KARI	1.945.783	158.902	151.306	185%	-
PERSONEL SAYISI	53.670	890	937	26%	5%
ŞUBE SAYISI	743	63	72	29%	14%
KATILIM BANKACILIĞI PAZAR PAYI	%8	9%	-	-	-

Kaynak: <http://www.ziraatkatilim.com.tr/bankamiz/basinodasi/Documents/01.08.2018BasinBulteni> (09.11.2018)

Tablo 3 incelendiğinde Ziraat Katılım Bankasının 2017 yılına nazaran aktif toplamalarının %29 oranında arttığını, toplanan fonların ise aynı döneme göre %34 oranında arttığını görülmektedir.

1.6.5. Vakıf Katılım Bankası

Vakıf Katılım Bankası hem Türkiye de kurulan en yeni katılım bankası hem de sermayesinin tamamı kamuya ait olan ikinci katılım bankası olma yönünden önemlidir. Vakıf Katılım Bankası Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulmu'nun 3 Mart 2015 tarihli 29284 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 27 Şubat 2015 tarihli 6205 sayılı kuruluş izni ile 25 Haziran 2015 yılında kurulmuş 17 şubat 2016 tarihinde faaliyet iznini alarak hizmete başlamıştır (Hakkımızda (t.y.), www.vakifkatilim.com.tr).

Vakıf Katılım Bankasının sermaye yapısına bakıldığında her bir pay eşit olmak üzere Bayezid Han-ı Sani (2. Bayezid) Vakfı, Mahmut Han-ı Evvel Bin Mustafa Han (1.Mahmut) vakfı, Mahmut Han-Sani Bin Abdulhamit Han- Evvel (2. Mahmut)Vakfı, Murat Paşa Bin Abdusselam (Murat Paşa)Vakfının oluşturduğu Türkiye Cumhuriyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne aittir (TKBB, 2017: 77).

Vakıf Katılım Bankası 1100 kişiden oluşan personel ile 91yurt içi şubesi ile hizmet vermektedir. Bankanın henüz yurt dışı şubesi bulunmamaktadır (TKBB, 2018: 78).

1.6.6. Türkiye Emlak Katılım Bankası

26 Şubat 2019 tarihinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme (BDDK) tarafından faaliyete izin verilen Türkiye Emlak Katılım Bankası en genç Katılım bankası unvanına sahip olmasına rağmen bu bankamızın tarihi 1926 yılına kadar dayanmaktadır (Emlak Katılım Bankası (2019), <http://katilimfinansdergisi.com.tr/turkiye-emlak-katilim-bankasi-faaliyetlerine-basladi>).

1926 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün imzasıyla kurulan bu banka Emlak ve Eytam Bankası ismiyle kurulmuştur. Türkiye Emlak Katılım Bankası O döneme ait birçok önemli eser içerisinde yer alan Merkez Bankası binası, İlk Meclis binası gibi eserlerin projelerinde imzası vardır. Emlak ve Eytam Bankası sonraki yıllarda isim değişikliğine gider ve ismini Türkiye Emlak Kredi Bankası daha sonra Tek Bank ve en sonda Türkiye Emlak Katılım Bankası olarak değiştirilmiştir (Türkiye Emlak Katılım Bankası (2019), <https://www.emlakbank.com.tr>).

1.7. Türkiye'de Faaliyette Bulunan Türk Bankacılık Sektörü İçindeki Durumu

Tablo 4'te görüldüğü gibi Türkiye de bulunan tüm katılım bankalarının 2016 yılında topladıkları fonların yabancı para ve Türk parası cinsinden toplam değeri 84.792.436'dır. 2017 yılında Katılım Bankalarının topladıkları yabancı para ve Türk parası %27 oranında artış sağlayarak genel toplamın 107.310.745'e yükseldiği görülmektedir. Ayrıca Tüm katılım bankalarının toplanan fonlar açısından tablo değerlendirildiğinde en fazla fona sahip bankanın 39.857 milyon TL ile Kuveyt Türk katılım bankası olduğu ve bu katılım bankasını 25.309 milyon TL ile Albaraka Türk katılım bankası takip ettiği görülmektedir.

Türkiye de bulunan katılım bankalarının fon kullandırma yönünden 2016 ve 2017 yılları incelendiğinde ise %26 oranında artarak 2017 yılı Aralık ayı itibariyle 110.077.254 olduğu görülmektedir. Tüm katılım bankalarının fon kullandırma yönünden 2017 Aralık ayı itibariyle değerlendirildiğinde de en fazla fon kullandıran katılım bankası 37.923 milyon TL ile yine Kuveyt Türk Katılım Bankası olduğu görülürken, bu katılım bankasını 26.071milyon TL ile Türkiye Finans Katılım Bankasının takip ettiği görülmektedir.

Tüm katılım bankalarının toplam aktiflerinin ise 2016 yılı ve 2017 yılları kıyaslandığında %20 oranında artış sağlayarak 2017 yılında 159.993.357 olduğu görülmektedir. Aktif büyüklükleri açısından katılım bankaları 2017 yılı Aralık ayı itibariyle 57.123 milyon TL ile Kuveyt Türk Katılım Bankası ilk sırada, 39.080 milyon TL ile Türkiye Finans Katılım Bankası ikinci sırada,36.229 milyon TL ile Albaraka Türk üçüncü sırada, 14.350 milyon TL ile Ziraat Katılım

Bankası dördüncü sırada ve 13.210 milyon TL ile Vakıf Katılım bankasında beşinci sırada olduğu görülmektedir.

Tüm katılım bankalarının 2016 yılında 11.495.710 olan öz varlık toplamlarının 2017 yılında %19 oranında artarak 13.644.821 olduğu görülmektedir. Öz Kaynaklar bakımından 2017 yılı Aralık ayı itibariyle en fazla öz kaynağa sahip olan katılım bankası ise 4.591 milyon TL ile Kuveyt Türk Katılım Bankası olduğu görülmektedir.

Katılım Bankaları 2017 ve 2016 yılı verileri kıyaslandığında toplam net kar karlarının %78 oranında artışı ve bu nedenle Katılım bankalarının toplam net karının 2017 yılı Aralık ayı itibariyle 1.583 bin TL olduğu görülmektedir. Ayrıca 2017 yılı Aralık ayı itibariyle en fazla net kara sahip olan katılım bankası ise 673.991 milyon TL ile Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur. Bu katılım bankasını 375 milyon TL ile Türkiye Finans Katılım Bankası takip etmiştir. Üçüncü sırada ise 237 milyon TL ile Albaraka Türk Katılım Bankası gelmektedir.

Personel sayısı ve şube sayısı bakımından tüm katılım bankaları kendi aralarında değerlendirildiğinde en fazla personel sayısı ve şube sayısına sahip katılım bankası Kuveyt Türk Katılım Bankasıdır.

Tablo 4: Katılım Bankalarının Başlıca Finansal Rakamları (Bin TL Aralık 2017)

Finansal Başlıklar		Albaraka Türk		Kuveyt Türk		Türkiye Finans		Vakıf Katılım		Ziraat Katılım		Genel Toplam	Genel Toplam	Değişim (%)
		2017	Değişim (%)	2017	Değişim (%)	2017	Değişim (%)	2017	Değişim (%)	2017	Değişim (%)	2017	2016	
Toplanan Fonlar	TP	13.247.715	5	19.955.412	11	11.164.157	(6)	6.827.057	205	6.345.946	68	57.540.287	48.364.290	19
	YP	12.062.125	14	19.901.988	43	10.866.399	18	3.261.357	311	3.678.649	98	49.770.458	36.428.146	37
	Toplam	25.309.840	9	39.857.400	25	22.030.496	5	10.088.414	232	10.024.935	78	107.310.745	84.792.436	27
Kullandırılan Fonlar		24.680.290	11	37.923.358	27	26.071.453	(2)	9.671.218	222	11.730.935	103	110.077.254	87.244.396	26
Tasfiye olunacak Alacaklar (NET)		513.108	(3)	47.183	(71)	412.000	(23)	3.179	10	16.753	152	992.223	1.236.466	(20)
Tasfiye olunacak Alacaklar (Brüt)/ Kullandırılan Fonlar (%)		4,9	-	1,9	-	5,4	-	0,2	-	0,3	-	12,7	13,1	-
Toplam Aktif		36.229.077	10	57.123.095	18	39.080.897	1	13.210.145	182	14.350.143	80	159.993.357	132.776.850	20
Öz Varlık		2.481.506	9	4.591.151	17	4.060.598	11	1.107.885	26	1.403.681	84	13.644.821	11.495.710	19
Net Kar		237.093	9	673.991	24	375.360	27	138.132	626	158.902	418	1.583.478	888.708	78
Personel Sayısı		3.899	2	5.749	3	3.767	(6)	724	48	892	32	15.031	14.532	3
Şube Sayısı		220	3	399	3	289	1	63	85	63	34	1.034	967	7

Kaynak: TKBB, 2018: 91

1.8. Katılım Bankalarının Türk Bankacılık Sektöründeki Yeri

Türkiye de 2018 yılı Ekim ayı itibariyle toplamda 51 tane banka bulunmakta ve bu bankalarının 32 tanesi mevduat bankası, 13 tanesi Kalkınma ve Yatırım Bankası, 6 tanesi ise Katılım Bankasına aittir (Genel Sunumlar (2018), <http://www.tkbb.org.tr/-genel-sunumlar>).

**Tablo 5: Türkiye'de Bulunan Banka Türlerini Bankacılık Sektöründeki Payları
(Ekim, 2018)**

Banka	Kuruluş Sayısı	Aktifte		Toplanan Fonlar		Kullandırılan Fonlar	
		Milyon TL	Payı(%)	Milyon TL	Payı(%)	Milyon TL	Payı(%)
Mevduat Bankaları	32	3.529.728	88,5	2.060.153	93,7	2.269.393	86,6
Katılım Bankaları	6	204.532	5,1	137.599	6,3	144.901	5,5
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13	256.251	6,4	0	0,0	205.797	7,9
Toplam	51	3.990.510	100	2.197.752	100	2.620.091	100

Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr/-genel-sunumlar> (20.02.2019)

Yukarıda tablo 5’de 2018 Ekim ayı itibariyle Türk Bankacılık sektörü içerisindeki bankaların payları ve bunların % cinsinden oranları verilmiştir. Katılım Bankaları sektördeki toplam aktiflerin %5,1’ni, toplam mevduatın %6,3’nü ve kullandırılan fonların ise %5,5 ‘i oluşturmaktadır.

Tablo 6: Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü Başlıca Finansal Büyüklükleri (Milyon TL Aralık 2017)

Finansal Başlıklar		Katılım Bankaları			Bankacılık Sektörü		
		2017	2016	Değişim	2017	2016	Değişim
Toplanan Fonlar**	TP	57.494	48.313	19,0	961.112	849.493	13,1
	YP-Döviz	43.180	29.984	44,0	733.817	592.258	23,9
	YP-Maden	4.636	3.208	44,5	24.220	17.518	38,3
	Toplam	105.310	81.505	29,2	1.719.149	1.459.269	17,8
Kullandırılan Fonlar***		106.733	84.880	25,7	2.145.479	1.773.745	21,0
Tasfiye olunacak Alacaklar		992	1.236	19,7	13.176	13.128	0,4
Toplam Aktifler		160.136	132.874	20,5	3.257.819	2.730.942	19,3
Öz varlıklar		13.645	11.494	18,7	359.091	300.172	19,6
Net Kar****		1.583	1.106	43,1	49.122	37.530	30,9
Personel Sayısı		15.029	14.465	3,9	208.280	210.910	(1,2)
Şube sayısı	Yurt İçi	1.029	956	7,6	11.508	11.664	(1,3)
	Yurt Dışı	3	3	0,0	77	83	(7,2)
	Toplam	1.032	959	7,6	11.585	11.747	(1,4)

*BDDK raporlarına göre hazırlanmıştır.

**Bankalardan toplanan fonlar hariç tutulmuştur. Reeskontlar dahil edilmiştir.

***Takipteki alacaklar hariç tutulmuştur. Reeskontlar dahil edilmiştir.

****Net Kar geçen yılın aynı ayına mukayese edilmiştir.

Kaynak: TKBB, 2017: 89

Tablo 6’da 2017 yılı aralık ayına ait bankacılık sektörü ve katılım bankalarının bilanço verileri ve bu verilerin 2016 yılına göre yüzdelik cinsinden değişimleri gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde katılım bankaları topladığı fonlarını yaklaşık %29 oranında artırırken bankacılık sektöründe ise bu oran yaklaşık %17 olarak belirlenmiştir. Kullanılan fonlar bakımından tablo incelendiğinde ise katılım bankalarının kullandığı fonlar bir önceki yıla karşılık yaklaşık %25 oranında artarken bankacılık sektörünün tamamında bu oran %21,1 olarak belirlenmiştir. Tasfiye olunacak alacaklar katılım bankaları için bir önceki yıla oranla yaklaşık %19 artarken bu oran bankacılık sektörünün tamamında %0,4 lük bir artış göstermiştir.

Toplam aktifler bakımından katılım bankaları 2016 yılı ve 2017 yılı verileri kıyaslandığında aktiflerini yaklaşık %20 oranında artırmış olmasına rağmen bu oran bankacılık sektörünün tamamında %19,3 lük bir artış olarak karşımıza çıkmıştır. Net kar katılım bankalarının geçen yılın aynı ayına göre %43,1 oranında artarken bu oran bankacılık sektöründe %30,9 olarak görülmektedir.

Tablo 6 personel sayısı bakımından incelendiğinde katılım bankalarının 2016 yılında 14.465 olan personel sayısı 2017 yılında %3,9 oranında artarak 15.029 a yükselmiştir. Fakat bankacılık sektöründe bu oran 2016 yılına nazaran %1,2 oranında düşerek 208.280 olmuştur. Katılım bankaları şube sayısı ile ilgili veriler 2016 yılı ve 2017 yılı kıyaslandığında %7,6 oranında artış göstererek 1.032 olmasına rağmen bu oran bankacılık sektörü için % 1,4 oranında düşüş göstermiştir.

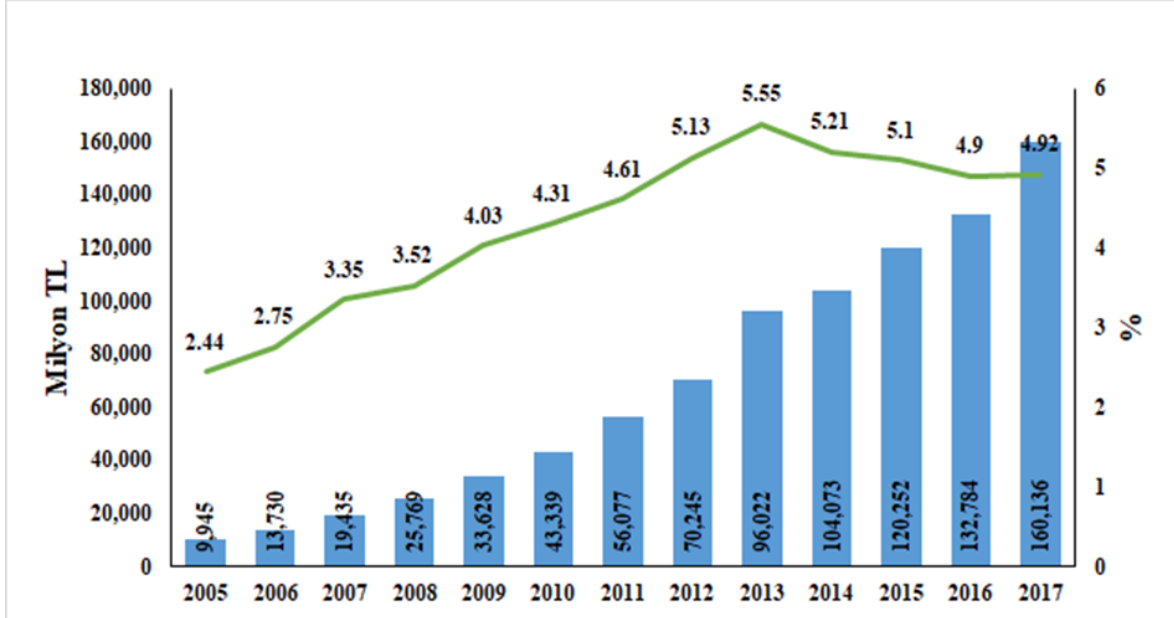
Tablo 7: Yıllar İtibari ile Katılım Bankalarının Bankacılık Sektöründeki Büyüme Oranları ve Aldıkları Paylar

Yıllar	Katılım Bankaları	Büyüme%	Bankacılık Sektörü	Sektördeki Payı
2005	9.945	-	406.915	2,44%
2006	13.729	38,05%	498.587	2,75%
2007	19.435	41,55%	580.607	3,35%
2008	25.769	32,59%	731.640	3,52%
2009	33.628	30,50%	833.968	4,03%
2010	43.339	28,88%	1.006.672	4,31%
2011	56.079	29,39%	1.217.711	4,61%
2012	70.279	25,33%	1.370.614	5,13%
2013	96.086	36,72%	1.732.413	5,55%
2014	104.319	8,56%	1.994.329	5,23%
2015	120.253	15,27%	2.357.453	5,10%
2016	132.874	10,50%	2.730.942	4,87%
2017	160.136	20,51%	3.257.819	4,91%
2018 Ekim	204.532	27,72%	3.671.372	5,1%

Kaynak: Türk Finans Sistemi Katılım Bankacılığı, 2018, <http://www.tkbb.org.tr/-genel-sunumlar>

Yıllar itibariyle 2005 yılından 2018 yılı ekim ayına kadar olan Katılım Bankalarının fon kullandırma ve fon toplama oranlarının bankacılık sektörü içindeki payının her yıl arttığı görülmektedir.

Şekil 6: Katılım Bankalarının Aktif Yıllar İtibari ile Gelişimi

Kaynak: TKBB, 2017: 94

Şekil 6 da Katılım Bankalarının 2005- 2017 yılları arasında aktif gelişimlerini ve bu aktif gelişiminin bankacılık sektörü içerisindeki payları gösterilmiştir. Buna göre Katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki aktif payının 2005-2015yılları arasında düzenli bir şekilde arttığı gözlemlenirken bu artışın 2015 yılı itibari ile azaldığı saptanmıştır. Fakat Katılım Bankaları 2018 yılı Ekim ayı itibariyle bankacılık sektöründeki payını yeniden artırmaya başlamıştır.

Tablo 8: Yıllar itibari ile Katılım Bankalarının Topladığı Fonlar ve bankacılık İçindeki Payları

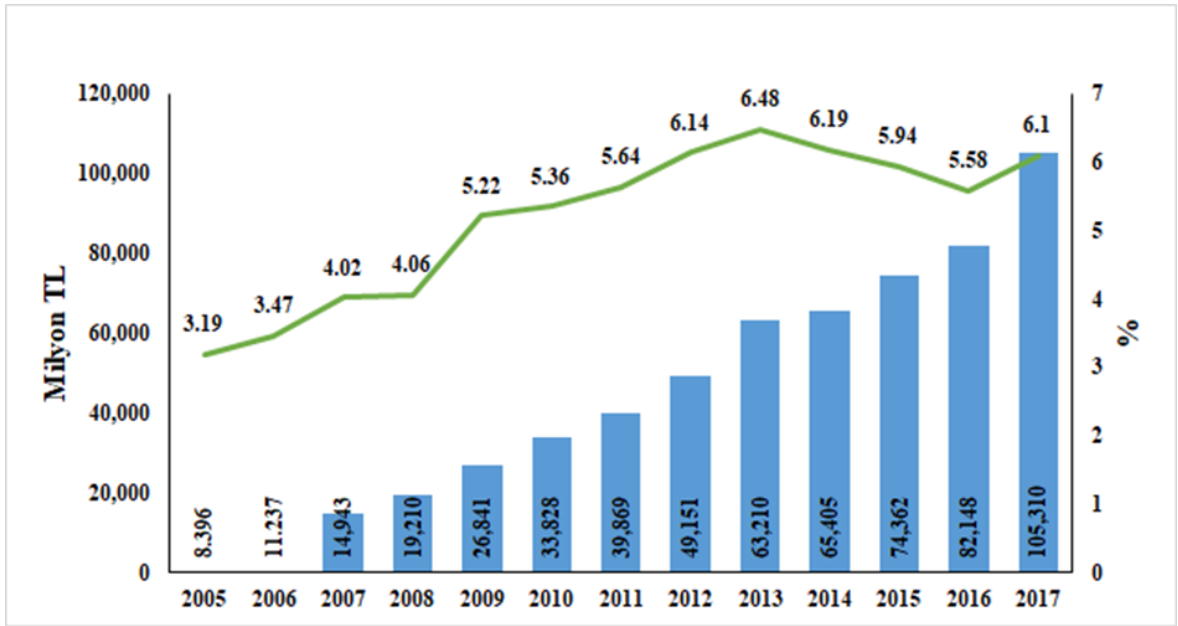
Yıllar	Katılım Bankaları	Büyüme%	Bankacılık Sektörü	Sektördeki Payı
2005	8.369	-	261.948	2,44%
2006	11.237	38,05%	324.069	2,75%
2007	14.943	41,55%	371.927	3,35%
2008	19.210	32,59%	472.695	3,52%
2009	26.841	30,50%	522.415	4,03%
2010	33.828	28,88%	631.119	4,31%
2011	39.869	29,39%	707.510	4,61%
2012	48.198	25,33%	783.888	5,13%
2013	61.495	36,72%	949.319	5,55%

Tablo 8: (Devam)

Yıllar	Katılım Bankaları	Büyüme%	Bankacılık Sektörü	Sektördeki Payı
2014	65.405	8,56%	1.056.679	5,23%
2015	74.362	15,27%	1.250.016	5,10%
2016	81.505	10,50%	1.459.269	4,87%
2017	105.310	20,51%	1.719.149	4,91%
2018 Ekim	137.599	30,66%	2.197.752	6,3%

Kaynak: Türk Finans Sistemi Katılım Bankacılığı, 2018, <http://www.tkbb.org.tr/-genel-sunumlar>

Şekil 7: Katılım Bankalarının Topladıkları Fonların Yıllar İtibari ile Değişimi

Kaynak: TKBB, 2017: 94

Tablo 8 ve şekil 7’de Katılım Bankalarının 2005- 2017 yılları arasında topladıkları fonların gelişimlerini ve bu fonların gelişiminin bankacılık sektörü içerisindeki payı göstermiştir. Katılım bankalarının topladıkları fonlar bankacılık sektörü içerisinde sürekli olarak artışı gözlemlenmiştir. Katılım Bankalarının fon toplarken ki payı bankacılık sektöründe 2005 yılında 2,44 iken bu oran 2018 yılı ekim ayı itibariyle %6,3 yükselmiştir.

Tablo 9: Yıllar İtibari ile Katılım Bankalarının Kullandığı Fonlar ve bankacılık Sektöründeki Payı

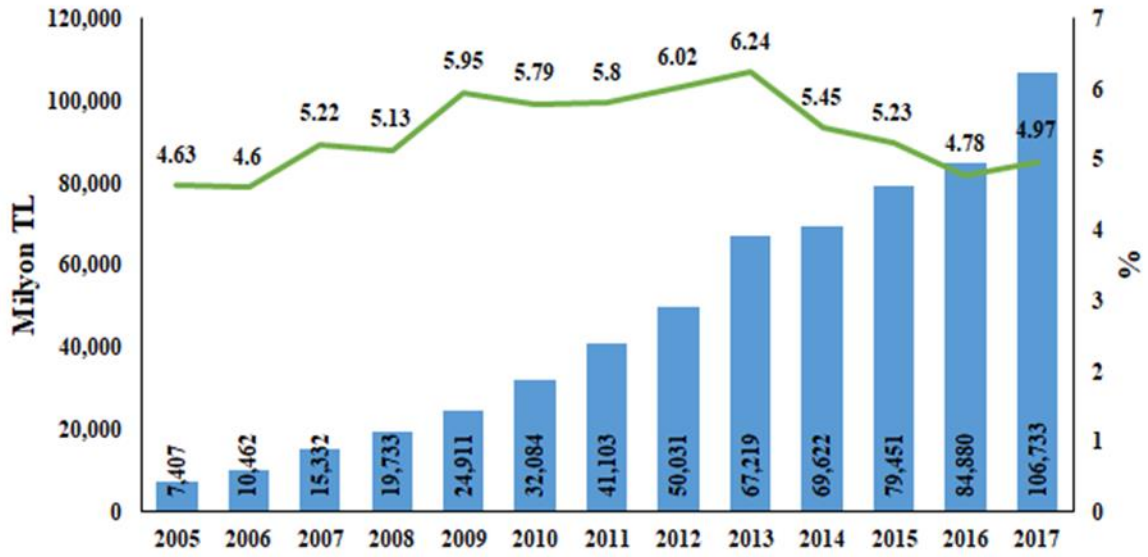
Yıllar	Katılım Bankaları	Büyüme%	Bankacılık Sektörü	Sektördeki Payı
2005	7.407	51,35%	160.005	4,63%
2006	10.492	41,13%	228.141	4,60%
2007	15.332	46,13%	293.928	5,22%
2008	19.733	28,70%	384.417	5,13%

Tablo 9: (Devam)

Yıllar	Katılım Bankaları	Büyüme%	Bankacılık Sektörü	Sektördeki Payı
2009	24.911	26,24%	418.684	5,95%
2010	32.084	28,79%	554.128	5,79%
2011	41.103	28,11%	708.771	5,80%
2012	50.031	21,72%	829.597	6,03%
2013	67.219	34,35%	1.077.495	6,24%
2014	69.622	3,58%	1.280.126	5,44%
2015	79.451	14,11%	1.526.847	5,20%
2016	84.880	6,84%	1.773.745	4,78%
2017	106.673	25,74%	2.145.479	4,97%
2018 Ekim	144.901	3,84%	2.620091	5,53%

Kaynak: Türk Finans Sistemi Katılım Bankacılığı, 2018, <http://www.tkbb.org.tr/-genel-sunumlar>

Şekil 8: Katılım Bankalarının Kullandıkları Fonların Yıllar İçerisindeki Değişimi

Kaynak: TKBB, 2017: 94

Tablo 9 ve şekil 8'de Katılım Bankalarının 2005- 2017 yılları arasında kullandıkları fonların gelişimlerini ve bu fonların gelişiminin bankacılık sektörü içerisindeki payı gösterilmiştir. Kullandırılan fonların bankacılık sektörü içerisindeki payı 2016 yılına kadar düzenli artış gösterirken 2014-2017 yılları arasında azalmış fakat bu oran %5,53 olarak 2018 yılı Ekim ayında yeniden yükselmiştir.

1.9. Katılım Bankalarının Temel Fon Toplama Yöntemleri

Katılım bankalarının Fon toplama yöntemi olarak vadesiz hesap olarak bilinen cari hesap ve vadeli hesap olarak bilinen kar ve zarara katılma hesabı olmak üzere iki temel fon toplama yöntemi vardır (TKBB t.y 43).

Aşağıda bu yöntemlere kısaca değinilmiştir.

1.9.1. Cari Hesap

Katılım bankaları aracılığı ile açılabilen, istenildiği an kısmen ya da tamamen geri çekilebilen ve bu hesabın açılması karşılığında katılım bankası tarafından hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen vadesiz hesaplardır (5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 2005: madde 3). Bu tanım irdelendiğinde aslında hesap sahibi açısından herhangi bir kar ya da zarar söz konusu değildir. Bu hesabın açılabilmesi için bir alt limit bulunmama ile beraber, katılım bankaları bu hesabı Türk lirası, yabancı bir ülkenin parası cinsinden ya da altın, gümüş gibi kıymetli bir maden cinsinden açılabilirler (Özsoy, 2012: 139).

Şayet katılım bankası açtırılan bu hesaptaki parayı işletir ve bundan kar elde etmesi durumunda bu kar katılım bankasına ait iken aynı şekilde bu hesaptaki tutarın işletilmesinden bir zarar söz konusu olması durumunda bu zararı katılım bankası hesap sahibine öder (Aktepe, 2010: 72).

Kısacası hesap sahibi hesabındaki bu paradan elde edilecek kardan da, zarardan da devre dışı bırakılıp tüm sorumluluk hesabın açıldığı katılım bankasına bırakılmıştır. Hesap sahipleri açısından kar yada zarar elde etmedikleri halde katılım bankalarındaki cari hesaplarına para yatırımlarındaki amaç hem paralarını güvenli hem de inandıkları özelliklere sahip bankacılık sisteminin olduğu ortamda korumaktır. Ayrıca bu hesap sayesinde kısa vadeli ödemelerini, para transferi gibi bankacılık faaliyetlerini de gerçekleştirebilmektedirler (TKBB, t.y.: 45).

1.9.2. Katılma (Kar–Zarar Hesapları)

Hesap sahibine katılım bankalarına yatırmış olduğu bu hesaptaki fonlar nedeniyle önceden belirlenmiş herhangi bir kazanç ödenmeyen, anaparanın aynen geri ödenmesini garanti etmeyen ve katılım bankaları tarafından bu hesaptaki fonlar işletilip kar ya da zararın elde edilmesi durumunda hesap sahibine kar ya da zarara katılma hakkı veren vadeli hesaplardır (5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 2005: madde 3).

Katılma hesaplarının bazı özellikleri aşağıda verilmiştir;

- Merkez Bankası bu hesaplarının vadesinin ne kadar süre olacağı ve türünün nasıl olacağına karar vermekte ve vadeleri ise 1ay, 3 ay, 6 ay, 12 ay ve 12 aydan daha fazla olarak belirlenebilmektedir (Özsoy, 2012: 140).
- Eğer vade içerisinde hesap sahibi parayı çekmiş ise vade sonu geldiğinde hesap sahibinin hesabında kalan tutar kadar kar payı ödemesi yapılır ve aldığı bu kar payının değeri üzerinden vergi ödeyebilmektedir. Katılım Bankaları katılım hesaplarında hesap sahibine anaparanın geri ödeneceğinin garantisini vermez. Buna karşın her bilanço döneminde kar etmemeleri nedeniyle anaparayı garanti etmemiş olmasına rağmen zararı da yansıtmamıştır. Aksi takdirde Katılım Bankalarının bu zararı hesap sahibine aksettirilmesi durumu modern çağımızdaki bankacılık sektörü içinde katılım bankalarımızın faaliyetlerine devam etmesine engel teşkil eder (Sümer ve Onan, 2016: 302).
- Bu hesabın işletilmesi neticesinde meydana gelecek masraflardan katılım bankası sorumlu olacaktır (Özsoy, 2012: 140).
- Katılım Bankalarının fon toplama yöntemlerinden biri olan katılma hesapları adı altında toplanan fonların tamamı “birim hesap değeri” ne çevirip aynı zamanda bu değerinin katılım bankalarının banka hesaplarında gösterilmesi mecburidir (Özsoy, 2012: 140).
- Katılım Bankaları katılım hesabına yatırılan fonları kullandığında kar elde etmesi durumunda bu karı daha öncesinden hesap sahibi arasındaki anlaşma sonucunda ki bu yaygın olarak % 80 hesap sahibinin %20 Katılım bankaları şeklinde paylaşırlar (Türk Finans Sistemi Katılım Bankacılığı, 2018, <http://www.tkbb.org.tr/-genel-sunumlar>)

Katılım bankalarının fon toplama şekillerinden olan katılma hesabı geleneksel bankalarını mevduat hesapları, yani vadeli hesaplarıyla benzetilebilmelerine rağmen bu iki hesap birbirinden farklıdır. Örneğin vadeli hesap yani mevduat hesabı bu hesabın sahibi olan kişiye faiz getirisi ve aynı zamanda bu faizin miktarı vade başında belli iken, katılım bankaları katılım sahibi müşterilerine kar payı dağıtır ve bu kar payı vade sonuna kadar belli olmamak ile beraber hesap sahibi anaparasını ve kar payını kaybedebilir (Özsoy, 2012: 148).

1.10. Katılım Bankalarının Fon Kullandırma Yöntemleri

Katılım bankaların fon kullanma şekillerini 3 farklı şekilde sınıflandırılabilir; kar ve zarar ortaklığına dayalı olan mudaraba ve müşakara, ortaklığa bağlı değil ticarete dayalı yapılan fon kullandırma şekli Murabaha, Selem, İcara ve İstisna, sözleşmeye dayalı olan Wkala ve Joala olmak üzere sınıflandırılabilir (Al- Jarhi ve Iqbal, 2001: 18). Bunları dışında sukuk, tekafül, Karzı Hasen, komodite şeklinde fon kullandırma yöntemleri de bulunmaktadır. Katılım bankalarının bu fon kullandırma yöntemleri aşağıda açıklanmıştır;

1.10.1. Mudaraba

Mudaraba kar ve zararın paylaşılmasıdır ve Mekke de İslamiyet den önce de vardı. Çünkü ticaret kervanlarının geçtiği yollar Mekkelilerin sahip oldukları yollar üzerindeydi. Mekkeliler Ticaret kervanları ile anlaşılırsa ya katılırlardı bu organizasyona kendi mallarını ve paralarıyla katılırlardı ya da bir acente vasıtasıyla malları gönderilirdi. Kervan eve döndüğünde ve tüm mallar satıldığında bilanço düzenlenir, kar ve zarar hesaplanırdı (Abdul-Gafoor, 2006: 78).

Katılım bankalarının fon kullandırma yöntemlerinden biri olan mudaraba da iki taraf vardır. Bunlardan birincisi Rabbul mal olarak bilinen ve sadece sermaye olarak desteği sağlayan taraf yani Katılım Bankası ya da yatırımcı, Mudarib olarak bilinen ve Katılım bankası tarafından sağlanan sermayeyi kullanan taraf ise ikinci taraftır (Babuşcu ve Hazar, 2017: 246).

Mudaraba iki şekilde uygulanabilir. Bunlar sınırlı mudaraba ve sınırsız mudaraba'dır. Bu iki türü birbirinden ayıran özellik ise Rabbül mal olarak isimlendirilen sermaye sahibinin mudaraba daki ikinci tarafa yani mudaribe, zaman ve mekan sınırlaması yapmamasıdır ve bu uygulama şeklinin ismi sınırlı mudaraba olarak adlandırılırken, şayet uygulanacak mekan, zaman sınırlaması yapılmıyorsa bu uygulama ise sınırsız mudaraba olarak adlandırılmaktadır (Bulut ve Er, 2012: 146).

Mudaraba yönteminde uygulanan proje sonucunda şayet kar elde edilirse bu mudaraba sözleşmesindeki şekli ile paylaşılmasına rağmen, şayet zarar elde edilirse bu durumda zarar Katılım bankasına kalır. Mudaraba da eşit şartlar söz konusudur. Bir taraf parasını, kaybederken diğer taraf emeğini, zamanını kaybeder (Özsoy, 2012: 174).

Mudaraba fon kullandırma şeklinde taraflarının birbirlerinin haklarının ihlaline de mani olmaktadır. Eğer Mudaribe sözleşmedeki kuralları çiğner, projeyi yönetme şeklini kötüye kullanırsa ve bu nedenle zarar söz konusu olursa bu durumda anaparanın karşılanma görevi mudaribe aittir. Fakat Rabbül mal yani sermayeyi sağlayan taraf söz verdiği tarihte söz verdiği fonları mudaribe ulaştırmaz ya da sağladığı fon desteğini söz verdiği tarihten önce çekerse bu durumda mudaribe yani proje yönetimini yapan kişiye bu projedeki işin denginde olan bir işten ne kadar kazanılabilecekse o miktarı mudaribe ödemek zorundadır (Eceyurt Batır, 2016: 67).

1.10.2. Muşaraka

Muşaraka iki ya da daha fazla kişinin karlarının veya zararlarını paylaşmak için emek diğer tarafın sermayesini ya da emeğini birleştirdiği, benzeri hak ve yükümlülüklerinin olduğu bir ortaklık şekli olarak tanımlanabilir (Iqbal ve Mırakhor, 2011: 98).

Buradaki tanımdan anlaşılacağı gibi mudaraba da olduğu gibi taraflardan birinin pasif olmadığı anlaşılmaktadır. Muşaraka da emek de sermayede paylaşılmaktadır.

Muşaraka'da kalıcı muşaraka ve azalan muşaraka olmak üzere iki farklı şekilde yapılabilir. Bunlardan ilki olan kalıcı muşaraka olarak adlandırılan yolla taraflara (yatırımcı, banka ve girişimci) önceden kararlaştırılmış şartlarda yıllık kar ya da zararda eşit bir pay sağlayan bir kalıcı sözleşmedir (Gait and Worthington 2007'den aktaran: Lewis ve Algaoud (2001: 5).

İkinci tür muşaraka ise azalan bir sözleşmedir. Aslında ilk başlarda normal muşaraka yöntemi ile kurulan bir anlaşma yapılmaktadır. Fakat eğer daha sonra taraflardan biri olan müşterinin anlaşma yapılan projenin tamamına sahip olmak isterse düzenli olarak bankanın kendi payının parça parça müşteriye satmasıyla son bulur. Bu sayede proje sadece müşteriye kalır (Bulut ve Er, 2012: 153) ve (Gait ve Worthington 2007'den aktaran: Küçükkocaoğlu, 2005: 10).

1.10.3. Murabaha

Murabaha, Müşteri bir malı tedarikçiden alması için İslami bankadan talepte bulunur. İslami Banka bu talebe karşı malın alış fiyatının üzerine masraflarını, üzerinde anlaşmaya varılan şartlarda müzakere edilen karı dahil eder. Müşteri ve İslami banka arasında yapılan bu satış sözleşmesine Murabaha denir (Bhatti, 2011: 3).

Ayrıca Murabaha İslami bankalar tarafından kullanılan fon kullandırma yöntemlerinden en çok tercih edilen yöntemdir (Abdul-Khaliq, 2014: 603).

Murabaha'nın bazı özel şartları aşağıda sıralanmıştır;

- İşlem yapılacak mallar gerçek olmalı, ancak mutlaka elle tutulur nitelikte olması gerekmez. Haklar ve telif hakları, Murabaha üzerinden alınıp satılmayan, değere sahip oldukları için sahip olunan ve alacaklı olarak satılabilen maddi olmayan varlıklara örnektir.
- Ulaşılan fiyattaki kar marjı, alıcı ile satıcı arasında karşılıklı olarak kararlaştırılmalıdır. Anlaşma uyarınca bir kez belirlenmiş ve ertelenmiş bir fiyat, tedarikçiden alınan iadeler hariç, daha fazla arttırılamaz.

- Satış anında ve mutlak olmalıdır. Dolayısıyla, gelecekteki bir tarihe atfedilen bir satış veya gelecekteki bir olaya bağlı bir satış geçersiz sayılır. Örneğin; A kişisi 1 Ocak tarihinde bir miktar para karşılığında B kişisine 1 şubat tarihinde satacağının söyler. Fakat satış işlemi 1 Şubat tarihinde gerçekleşeceğinden satışlar geçersiz sayılır. Çünkü satış gelecekteki bir tarihe atfedilir.(Ashraf Usmani, 2002: 64).
- Satış konusu, alıcı tarafından özel olarak bilinmeli ve tanımlanmalıdır. Örneğin, bir apartmanın sahibi olan “A kişisi “B” ye, bir daireyi satacağımı söylüyor. Fakat satışlar geçersizdir, çünkü satılacak daire özel olarak belirtilmemiştir veya alıcıya işaret etmemiştir(Ashraf Usmani, 2002: 64).
- İslami Bankalar murabaha yapılan mallara karşın bir miktar teminat ya da geri ödenmemesi durumunda geri alacağına dair bir senet imzalatırabilir (Fahmida Habib, 2018: 82).
- İslami bankaya borcu olan kişi daha öncesinde yapılan murabaha anlaşmasında belirtilen tarihlerde ve miktarlarda borcunu öder (Bulut ve Er, 2012: 29).
- Geri ödemelerin yapıldığı süreçte şayet geri ödemeler ertelenirse ticari bankalar gecikme faizi uygulamalarına rağmen İslami bankalar fiyat artışı yapmazlar. Fakat bu durum müşterilerin ödemeleri geciktirme konusunda motive ettiği için Şeriat alimleri İslami bankalara geciktirilmiş ödeme için ceza talep etmelerine izin veriyor. Fakat bu paradan yararlanılamaz ve sadaka olarak bağışlanır (Fahmida Habib, 2018: 82).

1.10.4. İcra (Leasing)

Leasing ya da icra kavramı genel olarak, kullanım veya hizmetin faydasının sabit bir fiyat karşılığında satılması anlamına gelir (Faizsiz Bankacılık İlkeleri ve Katılım Bankacılığı (2013), <http://www.tkbb.org.tr/Documents/EgitimVeKonferans>).

İslami banka sunduğu hizmeti iki alt sözleşme aracılığıyla gerçekleştirir. İlk olarak, banka, alıcının istediği emtia için satıcı ile bir alım sözleşmesi imzalar, emtiayı öder ve satıcıdan alır. İkinci olarak, banka, müşteriye malın müşteriye kiralandığı alıcı ile bir kiralama sözleşmesi imzalar ve finansal kiralama taksitleri ve ödenmemiş masraflar ödendikten sonra varlığa sahip olmasına izin verir (Akhtar vd., 2013: 111).

İcra işlemine konu olan mal kesinlikle şeriat kurallarına uygun olmak zorundadır. Örneğin; domuz ürünleri için ya da kumarhane, bar işletmek için depo kiralamak yasaktır (Balala, 2011: 29).

Bu örneklerde olduğu gibi şeriatın haram kıldığı ürünler için icra yapılamaz.

1.10.5. Selem ve İstisna

Selem, satıcının gelecekte belirli bir tarihte alıcıya belirli malları tedarik etmek için taahhüt ettiği ve alıcının ise sözleşme yapıldığı anda satıcı ile anlaşarak belirlenen fiyatı ödediği sözleşmedir (Diallo vd., 2015: 286).

Fon kullandırma yöntemlerinden biri olan selem in geçerli olması için bazı özellikleri taşıması gereklidir. Bunlardan bazıları (Usmani, 2005: 3) ;

- Her şeyden önce, selem in geçerliliği için, alıcının satışın gerçekleştiği sırada satıcıya tam fiyat öder.
- Selem, belirli bir üründen ya da belirli bir tarla ya da çiftliğin ürünü üzerinde yapılamaz. Örneğin, satıcı belirli bir alanın buğdayını veya belirli bir ağacın meyvesini sağlamayı taahhüt ederse, selem geçerli olmayacaktır. Çünkü teslimattan önce söz konusu olan alanın mahsulünün tahrip olması veya o ağacın meyvesinin olamama olasılığı vardır.
- Satılacak malların kalitesinin (selem yoluyla satın alınması amaçlanan) tam olarak belirtilmesi, anlaşmazlıklara yol açabilecek hiçbir belirsizlik bırakılmaması gerekir. Bu konudaki tüm olası detaylar açıkça belirtilmelidir.
- Ayrıca emtia miktarının net olan terimlerle kararlaştırılması da gereklidir. Emtia, tüccarlarının kullanımına göre ağırlıklar halinde ölçülüyorsa, ağırlığı belirlenmeli ve eğer ölçülüyorsa kesin ölçülerinin bilinmesi gerekir.
- Kesin teslim tarihi ve yeri sözleşmede belirtilmelidir.

İstisna; üretim ya da inşaat emridir. İnşaat amaçlı konut finansmanı sağlamak için kullanılabilir (Raza, 2015: 45).

Teknik olarak, taraflar arasında kararlaştırılan şartnamelere göre daha sonra üretilebilecek bir şeyi belirli bir fiyata satın almak yapılan bir sözleşmedir (Akhtarzaite,2006'dan aktaran: Muhammad ve Chong, 2007: 23).

İstisna da bir tarafın üretilecek mallar ya da inşa edilecek olan mallar için inşaat veya üretimdeki asıl ilerlemeye göre periyodik taksitlerle ödeme yapacaktır. Yeni feribot almak isteyen bir feribot şirketi montaj süresi içerisinde periyodik olarak gemiyi yapan kişiye taksitlerini ödemesi istisna konusuna örnek verilebilir (Kettel, 2011: 104).

İstisna ve selem arasında farklılıklar vardır. Bunlardan bazıları;

- İstisna'nın konusu her zaman üretime ihtiyaç duyulan bir konu olmasına karşın Selem, üretilmesi gerekip gerekmediğine bakılmaksızın herhangi bir ürüne konu olabilir (Yusoff, 2016: 593).
- Selem sözleşmesiyle birlikte ücretin tamamen ödenmesi gerekir fakat bu istisna için geçerli değildir (Kettel, 2011: 113-114).
- Selem sözleşmesi için teslim süresi satışın önemli bir parçasıdır. Fakat bu durum İstisna sözleşmesi için geçerli değildir (Kettel, 2011: 114).
- Selem sözleşmesi tek taraflı iptal edilemez fakat istisna sözleşmesi üretici işe başlamadan iptal edilebilir (Yusoff, 2016: 593).
- Alıcı tarafından istisna sözleşmesinde emtianın bir üretici veya belirli bir üretici tarafından üretileceğini veya belirli malzemelerden üretileceğini öngörebilir. Selem satışı durumunda buna izin verilmez (Yusoff, 2016: 593).

1.10.6. Wkala ve Joala

İslami Finans alanında kullanılan acentelik sözleşmesidir (Word Finance, 2019: 1).

Yatırım kaynağına sahip olan kişi ya da kurumların başka bir kurumu temsilci olarak atamasıdır. Buna karşılık bu acentelik görevi nedeniyle vekil kuruma belirli bir ücret öder. Bu yatırımdan elde edilen kar ve zarar sermaye sahibi kimse ona ödenir (Türker, 2010: 9).

Joala birçok yönden İstisna ile benzerlikler gösterir. Fakat joala da İstisnanın aksine daha sonra alınacak hizmet için öncesinde anlaşılır ve fiyat belirlenir. Buna karşın İstisna da ise fiziki olarak var olan bir varlık için öncesinden anlaşılır ve fiyat belirlenir (Khan, 1997'den aktaran: Özgür, 2007: 66).

1.10.7. Sukuk

Sukuk şuanda muhtemelen finans dünyası içerisinde en çok bilinen arapça kelime olmakla birlikte sukuk kelimesi “sakk” kelimesinin çoğuludur ve yasal enstürman ya da senet manasına gelir (Schoon, 2016: 63).

Sukuk ülkeler ve şirketler tarafından ihraç edilebilecek bono ile benzerlik ve farklılıkları olan yatırım sertifikalarıdır (Klein vd., 2018: 699).

Başka bir tanımda ise sukuk, maddi duran varlıklar tarafından desteklenen İslami kurallara uyumlu menkul kıymetleri temsil etmektedir. Kavramsal olarak, sukuklar, desteğin yalnızca

borçtan oluşmaması istisnası dışında, varlığa dayalı geleneksel menkul kıymetlere benzer (Hassan ve Lewis, 2007: 165). Sukuk aslında faizsiz bono olarak da ifade edilebilir. Çünkü sukuk sabit bir getiri getireceği garanti olmamasına ve varlığa dayalı çıkarılmış olmasına rağmen genelde sabit bir getiri sağladığı için faizsiz bono olarak adlandırılır (sukuk kira sertifikası (t.y.), <https://www.katilimanaliz.com>).

Tablo 10: Geleneksel Tahvil ve Sukuk'un Karşılaştırılması

Geleneksel tahvil(Bono)	Sukuk
Varlıklarda mülkiyet hakkı yoktur	Varlıklarda mülkiyet hakkı vardır.
Faiz oranına göre fiyatlandırma vardır.	Kar paylaşımına dayanan fiyatlandırma vardır.
Faiz, sabit ya da değişkendir. Eğer alacak temerrüde düşerse, varlıklar mahkeme tarafından ele geçirilir.	Kar, risk paylaşımından sonra yapılır.
Kar kazanılmamış olsa bile faiz ödenmek zorundadır.	Gelir elde edildikten sonra yatırımcıya para ödenir.

Kaynak: Safarı vd., 2014: 18

Sukuk ve geleneksel tahviller arasında bazı önemli farklar vardır. Bunlardan bazıları yukarıda oluşturulan tablo 10'da belirtilmiştir.

Sukuk un en bariz faydalarından bir tanesi olarak şu gösterilebilir; İslami kurallar çerçevesinde faiz yasaklanmıştır. Geleneksel tahvillerin kazancı ise faizdir. Bu nedenle sukuk aslında geleneksel tahvillerin iyi bir alternatifidir (Balala, 2011: 31).

(AAOIFI) tarafından sukuk çeşitleri: Mudaraba, Muşaraka, İjara, Selem, İstisna, Murabaha, Wakala, Mowsufa Bithima, Manfaa İjara, Manfaa İjara Mowsufa Bithima, Milkiyat Alkhadamat, Muzraa, Musaqa ve Muqarasa olmak üzere toplamda 14 tane olarak tanımlanmıştır (Thomas ve Adam, 2004: 36-37). İcara sukuku, murabaha sukuku, mudaraba sukuku, muşakara sukuku bunlardan en yaygın olanlarıdır (Amranı vd., 2017: 125).

Aşağıda sukuk çeşitlerinin bir kaçına yer verilmiştir.

Mudaraba sukuku: Bir İslami bankanın kendisinden finans desteği talebinde bulunan kişinin ihtiyacı olan bu finansman desteğini sağlamak amacıyla sertifika çıkarması ve bu sertifikalara verilen addır (Büyükakın ve Önyılmaz, 2012: 5).

Ayrıca mudaraba sukukuna sahip olan kişiler şirketin resmi kayıtlarında ortağı olmadıkları için genel kurul toplantılarına katılamaz ve bu yüzden şirket için verilen kararlarda oy kullanamazlar (Wilson, 2004: 9).

Hibrit Sukuk: karma varlık Sukuk'tur, yani murabaha ve İjarah gibi maddi duran varlıklardan oluşan, temel varlık havuzunun karma bir portföyüdür. Bu tür bir sukuk piyasa talebi nedeniyle oluşturulmuştur (Lahsasna, 2018: 64).

İcara Sukuku: Bunlar, arsa, bina veya ekipmanların kira sözleşmeleriyle desteklenen sertifikalardır. Sukuk sertifikalarının getirisini belirleyen temel kira ödemeleri sabit veya değişken olabilir. Sertifikaların şartları, kira sözleşmelerinin süresini aşamaz ancak sukukun daha kısa bir süreye sahip olmasının zorlayıcı bir nedeni yoktur (Hassan ve Lewis, 2007: 165).

Tablo 11'de görüldüğü gibi 2017 yılın sonu itibariyle toplam 2590 Milyon Dolar sukuk ihracının 188 Milyon Dolarını mudaraba sukuk, 177 Milyon Dolarını murabaha sukuku, 157 Milyon Dolarını icara sukuk oluşturmaktadır. Bunları selem, hibrid sukuku takip etmektedir.

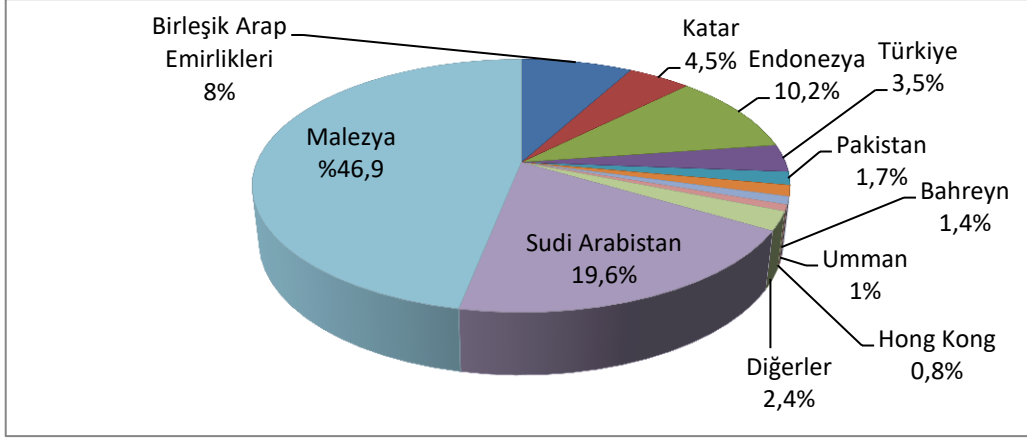
Tablo 11: Sukuk Çeşitlerinin Toplam Sukuk İhracı İçerisindeki Oranı

Sukuk Türü	Mudaraba	Murabaha	İcara	Selem	Hybrid Sukuk	Diğerleri
Toplam Oranı (dolar)	188	177	157	155	149	165

Kaynak: Thomsun Reuters Rapor, 2018: 12

Şekil 9 incelendiğinde 2017 yılı dünyadaki sukuk ihracının %46,9' nu Malezya'nın karşıladığı görülmüştür. Malezya'yı ise %19,6 Sudi Arabistan, %10,2 ile Endonezya, %8 ile Birleşik Arap Emirlikleri, %4,5 ile Katar'ın takip ettiği görülmektedir. Türkiye ise %3,5 ile dünya daki sukuk ihracı sıralamasında 6. Sırada yer almaktadır.

Şekil 9: Dünyadaki Sukuk İhracında Ülkelerin Aldıkları Pay (2017)

Kaynak: IFSB Satabilty Rapor, 2018: 100

Şüphesiz Malezya'nın İslami Finans sektörüne sayısız katkısı olmuştur. İslami sermaye piyasasında birçok önemli gelişme olmasına rağmen Malezya'nın özellikle son birkaç on yıldır göstermiş olduğu gayretleri sayesinde sukuk İslami finans alanında önemli bir yer edinmiştir (Hassan ve Mahlkecht, 2011: 227).

Ayrıca sukuk ihracı ilk defa Shell MDS Bhd şirketi tarafından 1990 yılında Malezya'da yapılmıştır (Archer ve Karim, 2018: 49).

Bu nedenlerle sukuk ihracında yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi en fazla paya sahip ülke Malezya'dır. İslami finans sektörünün en fazla katkı sağlayan varlığı olan sukuk'un Thomsun Reuters 2017 yılın ait verileride incelendiğinde toplamda 426 milyar dolar İslami finans sektörüne katkı sağlamıştır. Ayrıca bu toplam sukuk ihracının Malezya 35 milyar dolarını, Sudi Arabistan 26 milyar dolarını ve Endonezya ise 9 milyar dolarını paylaşmaktadırlar (Thomsun Reuters 2018 Raporu:12).

Tablo 12'de görüldüğü gibi Türkiye Katılım Bankalar Birliğinden elde edilen verilere göre İhraç edilen sukuk miktarında en fazla paya sahip olan Katılım Bankamız Kuveyt Türk Katılım Bankasıdır.2010-2018 yılları arasında İhraç edilen sukuk miktarında Türkiye Finans Katılım Bankası 2. sırada ve Albaraka Türk katılım Bankası ise 3. sırada toplamda en fazla paya sahip bankalarımızdır.

Tablo 12: Katılım Bankalarının 2010 -2018 Yılları İtibari ile İhraç ettikleri Sukuk Miktarı

Katılım Bankaları	İhraç Miktarları (TRY)	İhraç Miktarları (USD)	TL Cinsinden Toplam İhraç Tutarı
Albaraka Türk Katılım Bankası	3.350.000.000	890.000.000	5.561.581.000
Asya Katılım Bankası	654.230.824	0	654.230.824
Kuveyt Türk Katılım Bankası	10.654.704.800	2.036.704.000	15.551.889.800
Türkiye Finans Katılım Bankası	6.395.600.000	1.349.113.800	9.147.227.000
Vakıf Katılım Bankası	3.689.000.000	0	6.098.994.047.
Ziraat Katılım Bankası	3.689.000.000	0	3.689.000.000
Toplam İhraç Tutarı*	30.842.529.671	4.275.817.800	40.702.922.671

*Katılım Bankalarının İştiraki olan varlık kiralama şirketleri üzerinden ihraç edilen” 1.588.510.000 TL” tutarındaki ihraçlar hesaplamalara dahil edilmiştir.

Kaynak: [https://www.katilimanaliz.com/?Syf=18&Hbr=1054921&/Hazine-ve-katılım-bankaları-nın-varlık-kiralama-şirketleri-tarafından-2010dan-bugüne-kadar-85-milyar-TLlik-sukuk-ihracı- \(28.03.2019\)](https://www.katilimanaliz.com/?Syf=18&Hbr=1054921&/Hazine-ve-katılım-bankaları-nın-varlık-kiralama-şirketleri-tarafından-2010dan-bugüne-kadar-85-milyar-TLlik-sukuk-ihracı- (28.03.2019))

1.10.8. Tekafül

Tekafül Arapça kökenli bir kelimedir. Türkçede karşılığı ”dayanışma” anlamına gelen bu kelime Arapça kefalet kelimesinden türemiştir (Yıldırım, 2014: 50).

Tekafül belirli risklerle karşılaşan kişilerin bu risklerin gerçekleşmesi durumunda zararın telafi için anlaşmasıdır (AAOIFI, 2012: 661). Başka bir tanım yaparsak tekafül karşılıklı finansal güvenlik ve daha önceden belirlenmiş bir riske karşı katılımcıları güvence altına almak amacıyla sorumluluk paylaşımı, kardeşlik, dayanışma ve yardımlaşmaya dayanan bir anlaşmadır (Hassan ve Lewis, 2007: 405).

Tekafül yangın, araç (kasko), emanet ürünlerin kötüye kullanılması gibi fiili mallar için yapılan mal tekafülü, sakatlanma ve ölüm durumunda kişilere sağlanan tekafül olan hayat tekafül sigortası olmak üzere iki türü vardır (AAOIFI 26.madde 2012:670). Geleneksel sigorta ve tekafül arasındaki farkları Tablo 13’de gösterilmiştir (Tolefat ve Asutay 2013: 46-47).

Tablo 13: İslami Sigortacılığın Geleneksel Sigortadan Farkları

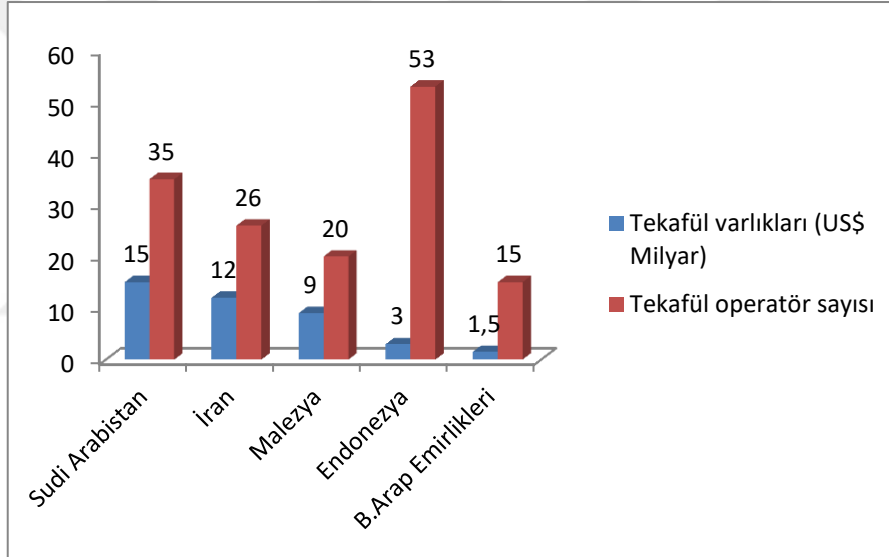
	Tekafül	Ticari (geleneksel) Sigorta
Sözleşme	Acenta, bağış ve kar paylaşımından oluşan hibrit (karma) yapıya sahiptir.	Alıcısının sigorta sahiplerinin olduğu bir satın alma sözleşmesidir.
Şirket	Katılımcıların adına acentalar hareket ettiği için bu şirketler sigorta şirketi yerine operatörler olarak adlandırılır.	Sigorta sahipleri ve şirketler arasındaki ilişki birebirdir.
Zarar Kaybı	Takafül fonu, sigorta poliçe riskini taşıyan katılımcılara aittir.	Hissedarlar sigorta riskini üstlenirler
Garanti	Takefül operatörleri bir temsilci gibi hareket eder. Eğer Takafül Fonlarında bir eksiklik varsa bu eksikliği sağlaması beklenir.	Sigortacı, vaat edildiği gibi sigorta ödeneklerini ödemekle yükümlüdür.
Katkı/Pirimler	Tekafül bağışlardan oluştuğu için bu nedenle burada toplanan paralar katkı (bağış) olarak adlandırılır.	Toplanan kaynaklar “pirim” olarak adlandırılır.
Katkı Payı/ Pirimler Ödemesi	Katılımcılar bu tekafül fonlarının sahipleridir. Bu yüzden kısmen ya da tamamen bağış yaparak bu fonları oluşturabilirler.	Poliçe sahipler tarafında ödenen primler sigorta şirketine aittir.
Katkı/Pirimler Mülkiyeti	Katılımcıların sahip olduğu katkılar operatörler tarafından yönetilir.	Pirimler sigortacılar tarafından yönetilir.
Katkı Payının /primlerin ödemesinin gecikmesi durumunda	Katkı payının gecikmesi durumunda faiz işletilmez.	Primlerin ödeme tarihinin ertelenmesi yani geciktirilmesi durumunda faiz işletilir.
Fazlalıklar ve Rezervler	Takafül fonu, sigorta poliçesi riskini taşıyan katılımcılara aittir.	Sigorta riski hissedarlara aittir.
Yatırımlar	Tekafül ile oluşturulan fonlar ve hissedarların fonları İslami kurallara uygun olan varlıklara yatırım yapılmalıdır.	Yasal düzenlemeler dışında herhangi bir kısıtlama yoktur.
Hukuki Düzenlemeler	Belirli bölgelerde belirli ülkeler için örneğin; Bahreyn ve Malezya gibi tekafül ile ilgili çeşitli standartlar vardır. Ayrıca bu uygulamalar için bir İslami kuruluda kurulması gereklidir.	Yasal düzenlemeler vardır.
Muhasebe	Hissedar ve katılımcılar için bir bilanço ve iki gelir tablosu düzenlenir. Bazı ülkelerde İslâmi Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI) tarafından düzenlenen standartlar benimsenmelidir.	Şirket için bir bilanço ve gelir beyanı düzenlenir.
Mükerrer Sigorta (Reasürans/Retakafül)	Katkı payları retekafül şirketlerine devir edilmelidir. Fakat belirli durumlar oluşması halinde (tekafül fonun devir edileceği şirket iyi bir derecelendirmeye sahip değilse) İslam alimleri geleneksel reasürans şirketleriyle çalışılmasına izin vermektedir.	Pirimler reasürans şirketlere devir edilir.

Kaynak: Tolefat ve Asutay, 2013: 46-47

Dünyada ilk tekafül şirketi 1979 yılında İslami sigorta şirketi (The Islamic Insurance Company) ismiyle kurulmuştur. Aynı yıl Birleşik Arap Emirlikleri'nde The Islamic Arab Insurance Company ismiyle tekafül şirketi kurularak İslami sigorta şirketlerinin ilklerinden olmuştur. Ayrıca 1985 yılında Sudi Arabistan da bulunan İslam Hukuku Akademisi 'nin Konseyi tarafından Tekafülün İslami açıdan uygun olduğuna dair vermiş olduğu onaylama kararından sonra bu onaylama kararı birçok ülkede tekafül sistemine geçmesi için kaynak olmuştur (Katılım Sigortacılığının büyüklüğü şuan itibari ile başarılı (2019), <http://tekaful.net>).

Dünyada 2017 yılı sonu itibariyle toplam tekafül varlıklarının toplamı 46 milyar dolardır. Bu tekafül pazarının ise şekil0'da görüldüğü gibi en fazla payı Sudi Arabistan 'nın aldığı ve onu İran, Malezya, Endonezya'nın takip ettiği görülmektedir.

Şekil 10: Dünyada 2018 Yılı İtibariyle Ülkelerin Tekafül Varlıklarından Aldıkları Pay

Kaynak: Thomson Reuters, 2018: 18

Türkiye de ise tekafül'ün gelişimine bakıldığında 2017 yılı eylül ayına kadar yasal bir düzenlenme yapılmamıştır. Fakat 20 Eylül 2017 tarihinde Hazine müsteşarlığı tarafından Katılım sigortacılığının(tekafül)işleyişi, gelişimi vb. konularla ilgili olarak Katılım sigortacılığı yönetmenliği yayınlanmıştır (Öner, 2018: 60).

Türkiye de ilk tekafül şirketi 2010 yılında kurulan Neova Sigorta şirkettir.(Aslan, 2015: 106). Türkiye de 2018 yılına kadar toplamda 8 sigorta şirketi kurulmuştur. Bu sigorta şirketlerinin tekafül modeli ve kuruluş tarihi tablo14'de gösterilmiştir.

Tablo 14: Türkiye'de Kurulan Tekafül şirketleri

Şirketin adı	Tekafül Modeli	Kuruluş Yılı
Neova Sigorta AŞ	Tam	2010
Bereket Emeklilik ve Hayat AŞ	Tam	2011
Doğa Sigorta AŞ	Pencere Usulü	2014
Katılım Emeklilik ve Hayat AŞ	Tam	2014
Ziraat Sigorta AŞ	Pencere Usulü	2015
Vakıf Emeklilik ve Hayat AŞ	Pencere Usulü	2015
Ziraat Hayat ve Emeklilik AŞ	Pencere Usulü	2015
Bereket Sigorta AŞ	Pencere Usulü	2018

Kaynak: Katılım Sigortacılığının büyüklüğü şuan başarılı (2019), <http://tekaful.net>

Türkiye’de 2018 yılı kasım ayı tekafül pazar payı 1.952.760.585 TL pirimdir. Bu üretim miktarı sayesinde Türkiye’nin katılım sigortacılığındaki payı % 4,0’e yükseltmiştir (Katılım Sigortacılığının büyüklüğü şuan başarılı (2019), <http://tekaful.net>).

1.10.9. Karz-ı Hasen

Karz-ı hasen Kuran’ nı Kerimde bulunan bakara suresi 245. Ayette geçen bir kelimedir. Karz ı Hasen anlamı ise maddi ihtiyaç sahibi bir kişiye ihtiyacı olan parayı sağlamak ve bu verilen borç miktarının özdeşi ile borcu geri almaktır (Aktepe, 2013: 19).

Normalde Karz-ı Hasen de borç verilirken verilen borçtan daha fazlasın geri alınmaz fakat bankalar Karz-ı Hasen işlemi yaparken enflasyon farkını geri alabilirler (Bakkal, 2016: 23).

Bu kredi verilebilmesi için ya çocukların eğitimi, olağanüstü bir hal veya hastalık gibi sosyal bir durumun olması gerekir ya da küçük sanayi işini yapan kişilerin ellerindeki projeleri gerçekleştirmeleri için verilir. Bu kredi alan tarafın kesinlikle geri ödeyememe gibi bir durumu yok ise bu kredi Katılım Bankasının kendi oluşturduğu fonlardan olan zekat fonundan sağlanır (Özsoy, 2012: 67).

İKİNCİ BÖLÜM

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Katılım Bankaları gün geçtikçe artırmaya devam etmektedir. Bu durum bilim insanlarının gözünden kaçmamış ve son yıllarda Katılım Bankacılığı ile ilgili çokça çalışma yapılmıştır. Bu çalışma Katılım Bankacılığı müşterisi olan ve olmayan küçük esnafın Katılım Bankacılığı algısını ölçmek amacı ile yapılmıştır. Aşağıda bizim konu başlığımız bakımından ilgili yabancı ve yerli çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Katılım Bankacılığı Algısı Üzerine Yerli Literatür

Yıldırım ve Çakar (2016) yapmış oldukları çalışmada finansal tüketicilerin katılım bankacılığına bakış açılarının etkileyen faktörleri incelemiştir. Çalışmada 246 kadın, 462'si erkek olmak üzere toplam 708 akademisyen ile anket yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda katılım bankalarının hizmet kalitesi, güvenilirliği, şeffaflık kriterlerinin faiz hassasiyetinden daha fazla ön plana çıktığı görülmüştür.

Gençtürk ve Çobankaya (2015) araştırmalarında Katılım Bankası ile çalışan ve Katılım Bankaları ile çalışmayan kişilerin Katılım Bankacılığı algısını ölçmüştür. Bu araştırma kapsamında Batı Akdeniz bölgesinde (Isparta, Burdur, Antalya) bulunan kişilere anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda katılım bankası müşteri olanların katılım bankası müşterisi olmayan kişilere göre daha olumlu bakış açısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan bu çalışma sonucunda Katılım Bankasıyla çalışanlar için katılım bankaları ile çalışmalarındaki birinci nedenin dini hassasiyet olmadığı sonucuna ulaşırlarken katılım bankası ile çalışmayanların büyük bir kısmının katılım bankasına güvenmedikleri sonucunu elde etmişlerdir.

Öndeş vd. (2018) çalışmalarında fon ihtiyacı olan kişilerin niçin Katılım Bankalarını tercih etmedikleri araştırılmıştır. Bu kapsamda Atatürk üniversitesinde bulunan 228 akademisyen ile anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar faktör analizi ve ki- kare testi ile analiz edilmiştir. Yapılan tetkikler sonucunda katılım bankası finansman maliyetlerinin yüksek olduğu, ürün çeşitliğinin az olduğu, ATM sayısının ise yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Toroman vd. (2015) Gaziantep'te bulunan toplam 539 Katılım Bankası mevcut ve potansiyel müşterilerinin Katılım bankacılık faaliyetleri algısı üzerine anket çalışması yapmıştır. Elde edilen

sonuçlar neticesinde İslami Banka müşterilerinin aslında banka ile ilgili yeterince tanıtımının yapılmadığı bu nedenle bilinmediğı sonucuna ulaşılmıştır.

Tekin (2019) Çankırı Kara Tekin niversitesi lisans ve nlisans ğrencilerinin Katılım Bankacılığı ile ilgili bilgi, algı ve farkındalık düzeyleri ve tercihlerine Etkisini ölçmeyi amaçlamıştır. Bu nedenle daha öncesinden en az 2 ders almış 293 nlisan ve lisan öğrencisine anket yapılmıştır. Analiz yöntemi olarak anova testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda ankırı Kara Tekin niversitesinde daha öncesinde en az bankacılık dersi alan 293 ğrencinin İslami Bankacılık ile ilgili bilgisi ve farkındalığı düşük bulunmuş ve bununla birlikte ğrencilerin İslami bankaları tercih sebeplerinde din faktörü ön plana çıkmıştır.

Ana ve Kaya (2017) alışmalarında katılım bankalarının niçin tercih edildiklerini araştırmıştır. Araştırmada kullandığı veri kaynaklarını ise İstanbul ilinde bulunan 4 katılım bankası müşterilerine anket uygulayarak elde edilmiştir. Toplamda 423 kişi ile görüşülmüştür. Elde edilen veriler ışığında bu faizsiz kurumların tercih edilmelerindeki temel sebebin Katılım bankası olması, faizsiz kurum imajı ve poplaritesidir. Ayrıca dini hassasiyetlerin sebep olduğı yönlendirme ve bu faizsiz kurumlarında çalışanların müşterilerine olan davranışları katılım bankalarının tercihindeki diğerk önemli sebeplerdir.

zen vd. (2016) Uşak ilinde bulunan 18 yaş üstü insanların Katılım Bankacılığı algısını belirlemek amacıyla çalışmalarını dizayn etmişlerdir. Araştırmada 510 kişiye anket uygulanmış ve bu veriler Anavo yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar neticesinde Uşak ilinde katılım bankacılığı algısı düşük bulunmakla beraber demografik faktörlerin Katılım bankası ile ilgili bilgi düzeyi ve faiz algısı üzerinde önemli fark yarattığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Gökçen ve Gönen (2017) İzmir ilinde faaliyette bulunan ve ege bölgesi sanayi odası (ESBO) ilk 100 Sanayi kuruluşu içerisinde bulunan firmalar anket uygulamışlardır. Bu anketlerden elde edilen veriler sonucunda konveksiyonel bankacılık sisteminin katılım bankacılık sisteminden çok farklı olmadığı ve banka tercihlerinde aslında ekonomik kazancın daha fazla ön planda olduğı gözlenmiştir. Ayrıca Katılım Bankalarının tanıtım reklamlarının da yeterli düzeyde yapılmadığı elde edilen sonuçlardan biridir.

Yılmaz vd. (2018) yapmış oldukları çalışmada Kars İlinde faaliyet gösteren Kobilerin Katılım Bankalarına karşı olan tutum ve davranışlarını ölçmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla 227 adet anket uygulaması yapılmış ve bu anketlerden elde edilen veriler parametrik testler ile analiz edilmiştir. Analizler sonucunda ankete katılanların demografik özeliklere göre Katılım Bankaları hakkındaki tutum ve davranışlarının düşük farklılıkların göstermiştir.

Darçın (2007) yapmış olduğu çalışma ile Faizsiz Finans Kurumlarının isim değişikliğine giderek Katılım Bankası ismini kullandıktan sonra bu İsmi getirmiş olduğu hukuki sonuçlar ve bu isminden öncesi ve sonrası halkın nazarında oluşturmuş olduğu algının ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla başkentte bulunan 18 yaş üstü kişilere anket uygulanmış ve bu anketten elde edilen veriler ışığında aslında isim değişikliğinin halkın büyük çoğunluğunun nazarında Katılım Bankalarına bakış açısını değiştirmedeği tespit edilmiştir. Ayrıca bu bankaların yeterince tanıtılmadığı ve şube sayısının yeterli olmadığı gözlenmiştir.

Durak vd. (2017) yaptıkları çalışmada Katılım Bankaları ile çalışan banka müşterilerinin Katılım bankalarını tercih etmelerindeki sebepler araştırılmıştır. Bu anlamda Düzce, Bolu ve Zonguldak' a bulunan Katılım Bankaları müşterilerine anket yöntemi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar neticesinde şube çalışanlarının müşteriler ile yakın ilgisi olduğu belirlenmiştir

Duramaz ve Erol (2018) yapmış oldukları çalışmada Ege bölgesinde bulunan Katılım Bankası müşterilerinin Katılım bankalarının tercih etmelerinde yaş, cinsiyet, eğitim, gelir durumları bakımında farklılık olup olmadığını araştırmışlardır. Bu amacı gerçekleştirmek amacıyla anket uygulanmış 210 Katılım bankası müşteri ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler Anova ve T testi ile analiz edilmiştir. Analizler neticesinde Katılım Bankaları ile çalışan müşterilerin Katılım Bankalarını tercih etmelerinde eğitim, gelir ve cinsiyet bakımında farklılıklar tespit edilmediği halde banka müşterilerinin Katılım bankalarını tercihinde yaş düzeyleri bakımında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Sakınç ve Poyraz (2018) yapmış oldukları çalışmada Çorum ilinde bulunan Katılım Bankası ile çalışan müşterilerin Katılım Bankalarını nasıl algıladıklarını araştırmışlardır. Bu araştırma neticesinde Katılım Bankalarına yatırım yapan müşterilerin bu bankaların İslami şartların gerektirdiği şekilde faaliyetlerde bulunmaları, geleneksel bankalara oranla daha güvenilir olmaları ve geleneksel bankaların nakit kredi imkanı sunmalarına karşın bu bankaların madde , malzeme olarak kredi imkanı sunması bu bankalarla çalışmalarındaki temel nedenler arasında gösterilmiştir. Ayrıca kredi ödeme imkanlarının geleneksel bankalara nazaran daha fazla kolaylıklar sağlaması nedeniyle bu bankalar ile çalışmalarındaki nedenlerden biri olmuştur.

Özsoy vd. (2013) Bolu illinde 217 Katılım Bankası müşterisi ile Katılım Bankaları ile çalışmalarındaki temel sebepleri araştırmıştır. Bu amaçla katılımcılara anket uygulanmış ve bu anketlerden elde edilen veriler ile açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar neticesinde katılımcıların bu bankaları tercih etmelerindeki en büyük etkenler sırasıyla Katılım Bankalarının sunmuş oldukları ürün ve hizmetlerin kaliteli olması, bu bankaların oluşturmuş oldukları imaj ve güven, Katılım Bankalarında çalışan personelin kaliteli olması ve dini motivasyonlarıdır.

Yavuz ve Törenek (2018) yapmış oldukları çalışmada 23 farklı ilde 516 Katılım Banka müşterine yapmış olduğu anket neticesin Katılım bankalarının tercih edilme nedenlerini araştırmış ve elde edilen veriler ışığın Katılım Bankaları ile çalışan müşterilerin bu bankalar ile çalışma nedeni olarak 5 temel faktöre bağlamıştır.Bu faktörler içerisinde en etkili faktör olarak Katılım Bankalarında çalışan personeli güler yüzlü ve samimi olması belirlenmiştir.Dini sebeplerden dolayı bu bankalarla çalışma açısından etkili bir faktör olarak sayılmış fakat en etkili 3 faktörden biri olamamıştır. En az etkili faktörler arasında ise Katılım Bankaların yapmış olduğu reklamlar ise bu banka müşterilerinin katılım bankaları ile çalışma nedenler arasında gösterilmiştir.

Bilir (2010) Hatay ilinde 322 katılımcı ile yapmış olduğu anket uygulamasından elde ettiği verileri analiz ettiğinde Katılım bankalarının sunmuş oldukları ürün ve hizmetler konusunda yeterli olmadığı gözlemlenmiştir.

Okumuş (2005) yapmış olduğu çalışmada Özel finans kurumlarının müşteriler tarafından farkındalıkları ve bu kurumların sunmuş oldukları ürün ve hizmetlerden memnuniyet derecelerini belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla 162 katılımcıya anket uygulanmış ve müşterilerin banka seçim kriterleri önem sırasına göre dini sebepler, banka personelinin güler yüzlü olması, bankacılık işlemlerinin hızlı yapılması şeklinde çıkmıştır. Ayrıca bu çalışma aracılığıyla bu kurum müşterilerinin Özel Finans kurumlarının sunmuş oldukları bazı ürünlerden memnun olmadıklarını belirlerken en fazla bilinen ürünlerin ise mudaraba ve müşakara olduğu gözlemlenmiştir. Fakat bu iki Özel Finans kurum ürünleri en çok bilinen ürünler olmasına rağmen müşterilerin çalışma yönünden isteksiz oldukları şaşırtıcı bir sonuç oluşturmuştur.

Mahmud (2016) Gaziantep ilinde yapmış olduğu çalışmada Katılım Bankaları ile çalışan banka müşterilerinin Katılım bankalarının tercih etmelerindeki nedenleri araştırmış ve banka tercihlerinde demografik özellikler yönünden farklılıklar olup olmadığını araştırmıştır. Bu amaçla 248 kişi ile anket uygulaması yapılmış ve Katılım bankası müşterilerin bu bankaları tercih etmelerindeki en önemli sebepler olarak banka çalışanlarının kaliteli olması, hizmet maliyetlerinin düşük olması belirlenmiştir. Ayrıca Katılım bankalarını tercihinde çalışanların demografik özelliklerinin tercihlerinde önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir.

2.2. Katılım Bankacılığı Algısı Üzerine Yabancı Literatür

Metawa and Almosawi (1998) çalışmalarında Bahreyn de bulunan İslami Bankalar ile çalışan 300 müşteri ile İslami banka müşterilerinin davranışları üzerine anket çalışması uygulanmışlardır. Bu çalışmada analiz yöntemi olarak fayda analizi ve bir dizi ki kare testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda İslami bankalar ile çalışan 300 müşterinin %80 eğitim düzeylerinin iyi olduğu ve İslami bankalar ile ilişkilerinin 6 yıldan beri sürdürdükleri ortaya

çıkmiştir. Ayrıca müşterilerin İslami bankalardan aldıkları ürünler/ hizmetlerden memnun oldukları belirlenmiştir.

Haron vd. (1998) yaptıkları çalışmada Malezya'nın Alor Setar, Sungai Petani ve Kangar kasabalarındaki 301 Müslüman ve gayrimüslim ticari banka müşterisinden oluşan grup üzerine anket çalışması yapmışlardır. Bu seçilen kasabalarının nüfusları yaklaşık 100.000 olup ve nüfuslarının yarısı ise Müslümanlardan oluşmaktadır. Yapılan bu çalışmada müşterilerin bir finans kurumu seçimindeki kriterleri incelenirken aynı zamanda bu çalışma aracılığı ile Müslümanların ve Müslüman olmayanların, İslami bankanın varlığına ilişkin bilgilerini ve bu bankaya yönelik algılarını da ölçülmüşlerdir. Bu çalışma sonucunda banka seçim kriterlerinde Müslüman olan ve Müslüman olmayan insanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı ve bu nedenle artık İslami bankaların din faktörünü çok fazla vurgulamamaları gerektiği ortaya çıkmıştır. Eğer İslami bankalar iyi bir şekilde tanıldığı takdirde hem Müslüman olan hem de Müslüman olmayan kişilerin Bu bankalar ile çalışmaya hazır oldukları belirtilmiştir. Ayrıca banka seçim kriterinde Müslim ve gayri Müslim müşterilerin zamana değer verdikleri ve bu nedenle bankacılık seçimlerinde işlemlerin hızlı yapılması gerektiğine ilişkin görüş ortaya çıkmıştır.

Ramada (2013) çalışmasını Ürdünde bulunan İslami banka müşterilerin banka seçerken hangi kriterleri göz önünde bulundurduğu konusu üzerine yapmıştır. Ürünlerin fiyatı, yapılan hizmetlerde güler yüzlü davranılması ve islami imajın ön planda tutulduğu seçim kriterlerinde aslında sanılanın aksine dini sebeplerin banka seçim kriterinde ön planda olmadığı belirlenmiştir.

Amin (2016) Pakistan da bulunan Peshawa bölgesinde 150 banka müşterisi ile anket uygulaması yapılarak İslami Bankaların kabul edilmesi için etkili olan faktörler tanımlanmıştır. Bu amaç neticesinde İslami banka müşterilerinin bankayı kabul etmelerindeki etkenler içerisinde dini inançlar, sosyal baskı ve normlar, fayda- maliyet analizi en belirgin etkenler olarak ortaya çıkmıştır.

Nawaz ve Bardai (2017) İslami bankaların kabulünü ve algılanmasını araştırmak amacıyla Pakistan'da bulunan akademisyen ve üniversite öğrencilerine anket yapmışlardır. Yapılan bu çalışma neticesinde İslami bankaların kabul edilebilirliği ve kültür, İslami bankaların kabul edilebilirliği ve İslami bankanın sunmuş olduğu hizmet kalitesi, İslami bankaların kabul edilebilirliği ve pazar gerekliliği faktörleri kıyaslanmış ve neticede kültür ve hizmet kalitesi faktörlerinin, kişisel inançlara dayanan diğer birçok faktörle karşılaştırıldığında anlamlı olarak öne çıktığını göstermişlerdir.

Oma ve Rahim (2016) çalışmalarında Malezya'nın Kadeh bölgesinde gayrimüslim kişilerin İslami bankaları nasıl algıladıklarının araştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırma yöntemi olarak anket yöntemi kullanılırken, 250 kişiden elde edilen veriler yapısal eşitlik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, İslami bankacılık kurumlarının, Müslüman olmayanları

İslami bankacılığa yönlendirmek için cazip hale getirmeye yönelik pazarlama stratejisini yeniden odaklamaları gerektiğini ortaya koyarken İslami Bankalara olan güven faktörünün gayri müslimler için önemli bir tercih kriteri olduğunu göstermektedir.

Jameel ve Lubania (2017) Pakistanın dört büyük eyaletinden biri olan Balochistan'da bulunan İslami banka müşterilerinin İslami bankaları algılama düzeylerini öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Yapılan bu çalışmanın neticesinde burada yaşayan kişilerin dini faktör, kişisel çıkar, kişilik etkisi, referans grupları, sosyal refah katkısı, "İslami bankacılık" adına olan inancı ve "ülkede var olan Şariat kuruluna" duyduğu güven nedeniyle İslami bankacılığın bir parçası olduklarını göstermektedir.

Rustam vd. (2011) çalışmalarını yapmalarındaki temel amaç kurumsal müşterilerin Pakistan'daki İslami bankacılık ürün ve hizmetlerine yönelik algılarını incelemektir. Araştırmadaki veriler Pakistan da bulunan tam teşekküllü altı ticari bankanın kurumsal müşterilerinden toplanmıştır. İslami bankaların ürün ve hizmetlerini pazarlamakta yeterince çalışmadıklarından dolayı kurumsal müşterilerin çoğunluğu Pakistan içindeki İslami Bankacılık ürünleriyle ilgili olarak sınırlı bilgiye sahiptir. Ayrıca Pakistan kurumsal sektöründe hizmetler iyi bir potansiyele sahiptir ve bununla birlikte kar paylaşım İslami bankalar için temel prensip kabul edilmektedir.

Bley ve Kuehn (2004) çalışmalarında lisans mezunu ve işletme lisans öğrencilerinin konvansiyonel ve İslami bankacılık alanındaki ilgili finansal kavramlar ve terimlerle bilgileri, dinin ve dilin ve diğer bireysel değişkenlerin finansal hizmetler tercih etmeleri üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Elde edilen bulgular neticesinde konvansiyonel bankacılık terimlerinin İslami bankacılık terimlerden daha fazla bilindiği buna karşın Arapça dilini bilmenin İslami bankacılık ile ilgili bilgi düzeyini arttırdığı belirlenmiştir.

Loo (2010) çalışmasında Müslüman olan ve Müslüman olamayan insanların İslami Bankalara olan tutum ve davranışlarını araştırmıştır. Araştırmada veri elde edilmek amacıyla 100 Müslüman olan kişi, 100 de Müslüman olmayan kişi ile görüşülmüştür. Buradan elde edilen bulgular neticesinde Müslüman olan kişilerin İslami Bankacılığı desteklerken gayrimüslimler ise İslami bankacılığın temelde Müslümanlar ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Fakat gayrimüslim olan kişilerin x kuşağı İslami bankacılığa pozitif bir algı oluşturdukları belirlenmiştir.

Ahmad ve Haron (2002) çalışmalarında halka açık olan şirketlerde çalışan finansal işlerden sorumlu kişilerin İslami bankalara olan algılarını ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmadaki veriler anket yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırma sonucunda halka açık olan şirketlerin finans işlerinden sorumlu olanların yaklaşık yarısı İslami bankaların konvansiyonel bankalara iyi birer alternatif olduğunun belirtmişlerdir. Ankete katılanların %65 den fazlasının İslami bankalar ile ilgili bilgilerini göz önünde bulundurulduğunda İslami banka sistemi çalışanlarının yeterince eğitilmediğini

düşünmektedirler. Ayrıca bu çalışma neticesinde elde edilen bulgular kurumsal müşterilerin bankalarını seçmelerinde algıladıkları en önemli faktörün hizmet ve ürünlerin maliyeti olduğunu vurgulamaktadır.

Abiah ve Wabekwa (2012) çalışmalarında Gombe Yerel Yönetim Bölgesi halkının İslami bankalara bakış açılarının yani algılarını araştırmak amacıyla yapmışlardır. Araştırmada 134 kişiye anket çalışması uygulanmış ve elde edilen verilerin sonucunda Gombe de İslami bankacılık bu bölgede bulunan genç ve eğitimli insanlar arasında daha popüler,halkın çoğunluğu bu anket çalışması yapılmadan önce İslami bankacılığı daha önce duyduğunu(% 50.75) fakat İslami bankacılık kavramını kesinlikle anlamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca düşünülenin aksine insanların İslami Bankalara yatırım yapabileceklerini belirtmeleri durumu şaşırtıcı bir sonucu olmuştur.

Marimuthu vd. (2010) Malezya'nın Klang vadisinde yaşayan Müslüman ve gayrimüslimlerden oluşan toplam 450 kişiye anket uygulanmış ve bu veriler ile İslami banka seçimindeki kriterleri araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre İslami banka seçiminde önemli kriterler fayda maliyet faktörü, servis teslimi, arkadaşların etkisi en etkili İslami bankaları kabul etme etkeni olurken etnik köken ve din olgusu İslami Bankaların seçiminde gerçekten önemli bir etken olmadığı belirlenmiştir.

Khattak ve Rehman (2010) çalışmalarında Pakistan da farklı şehirlerde bulunan 156 İslami Banka müşterisine anket uygulayarak bu bankalardan memnuniyet dereceleri, farkındalıkları ve müşterilerin yaklaşımları ölçülmüştür. Elde edilen veriler sonucunda müşterilerin az bir kısmının İslami Banka faaliyetlerinden memnun olmadıkları ve bu bankalar ile çalışan müşterilerin bankanın farklı ürünlerinden haberdar olduğu ve buna rağmen bu ürünleri benimsemedikleri tespit edilmiştir.

Lateh vd. (2009) yapmış oldukları çalışmalarda Taylandlı Müslüman ve Müslüman olmayan müşterilerin İslami bankaları nasıl algıladıkları ve Müslüman olan ve Müslüman olmayan müşterilerin algı düzeyleri arasında farklılıklar olup olmadığını araştırma konusu yapmışlardır. Ayrıca bu çalışma aracılığıyla Taylandlı olan kişilerin banka seçim kriterlerini de belirlemeye çalışmışlardır. Bu amaçla 462 kişi ile anket çalışması yapılmış ve sonuçlar Mann-Whitney U testi ve t testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Taylandlı müşteriler arasında İslami Bankaların sunmuş oldukları ürün ve hizmetlerin bilinmediği bu nedenle sunulan ürün ve hizmetlerin tanıtılması konusunda daha fazla gayret gösterilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Taylandlı Müslüman olan ve Müslüman olmayan müşterilerin banka seçim kriterleri arasında da farklılıklar tespit edilmiştir. Müslüman Taylandlı müşteriler banka seçiminde faizsiz olanaklara sahip bankaları seçerken, Müslüman olmayan Taylandlıların banka seçim kriterleri arasında bankanın imajı ve çalışanların bilgili olması temel özellik olarak belirlenmiştir.

Echchabi ve Aziz (2012) çalışmalarında Malezya da bulunan İslami bankaların Şeriat kuralları ile ne kadar uyumlu olduğunun müşterilerin bu yöndeki algılayışını incelemek amacıyla yapılmışlardır. Bu çalışmada veri toplamak amacıyla 10 İslami Banka müşterisi seçilmiştir. Bu müşteriler bazı temel özellikler sahip kişilerden seçilmiştir(örneğin bu bankalar ile 2-8 yıla arasında çalışmış, iyi eğitilmiş, açık sözlü kişilerden olması veri sağlayıcıların temel özelliklerindedir.) Verileri analiz etmek amacıyla fenomenolojik teknikler kullanılmıştır. Analiz edilen veriler sonucunda Malezya’da bulunan İslami bankaların şeriat kurallarına tam manası ile uymadıkları gösterilmiş fakat ilerleyen zamanlarda bu bankaların şeriat kurallarına daha uyumlu hale geleceği konusunda ılımlı oldukları bu çalışma aracılığıyla tespit edilmiştir.

Ahmed vd. (2017) yapmış oldukları çalışmada Pakistan’ın en büyük eyaleti olan Belucistan’da bulunan İslami Banka müşterilerinin bu bankaları nasıl algıladıkları araştırılmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek amacıyla lisans mezunu ve İslami bankalar konusunda eğitim almış on iki İslami Banka müşterisi ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Katılımcılara Belucistan’ın başkenti olan Quetta’da bulunan İslami Bankaların temel kavramları ve işlevleri ile ilgili sorular yöneltilmiştir.. Elde edilen veriler neticesinde İslami Banka müşterilerinin bu bankalar ile çalışmalarındaki neden dini faktörler ve kişisel çıkarlar oldukları gözlenmiştir.

Setiawan vd. (2015) yapılmış olan bu çalışmada Endonezya’da yaşayan gayrimüslim kişilerin İslami bankaları nasıl algıladıklarını tanımlamak, Müslüman olmayan katılımcıların İslami Bankalar hakkındaki bilgi düzeylerini ölçmek ve Müslüman olmayan katılımcıların demografik özelliklerinin İslami Bankacılığın gelir paylaşım sistemine etkisini analiz etmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla 244 katılımcı ile internet üzerinden anket uygulaması yapılmış ve elde edilen veriler betimleyici analiz, çift lojistik regresyon modeli ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında Müslüman olmayan katılımcıların İslami Bankaların sunmuş oldukları hizmetler içerisinde tasarruf ürünleri konusunda daha iyi bilgiye sahip olduklarını, katılımcıların yalnızca %27,87’sinin İslami bankaların sigorta ürünlerini bildikleri gözlenmiştir. Ankete katılan katılımcıların %14,75’i İslami bankaların geleneksel bankalarda daha iyi hizmet sunduklarını dile getirirken,%47,54’ü ise İslami Bankacılık düşüncesinin onların din ve inançları ile herhangi bir zıtlığa sebep olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca gayrimüslim katılımcıların demografik özelliklerinin İslami Bankacılığın gelir paylaşım sistemi algısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Khokhar ve Sillah (2014) Suudi Arabistan halkının İslami bankalar hakkında algılarını değerlendirmek ve Suudi Arabistan’da var olan İslami Bankaların şeriat kuralları ile ne derece uyumlu oldukları hakkındaki görüşleri belirlemek amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlarda Suudi Arabistanlı katılımcıların İslami Bankaların sunmuş oldukları fon kullandırma yöntemlerinden bazıları hakkında bilgi sahibi olmalarına rağmen İslami Bankaların sunmuş oldukları bazı fon kullandırma yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları gözlenmiştir. Suudi

Arabistan’da bulunan İslami bankaların şeriat kullarına uymasına ilişkin elde edilen sonuçlarda Arabistanlı halkın İslami bankaların sunmuş oldukları uygulamalardan genel olarak memnun oldukları fakat İslami bankaların şuanda buldukları seviyeden şeriat kurallarına uyum bakımından daha fazlasını istedikleri gözlenmiştir. Çünkü Suudi Arabistanlı halk İslami Bankaların sunmuş oldukları ürün ve hizmetlerin Şeriat kurallarına uyumunu yetersiz görmektedirler.

Ali vd. (2018), Malezya ‘da bulunan İslami banka çalışanlarının İslami Bankaların sunmuş oldukları ürün, hizmet, pazarlama stratejileri gibi temel bankacılık faaliyetlerinin nasıl algıladıklarını değerlendirmek amacıyla yapmışlardır. Bu çalışmanın yapılmasındaki diğer bir neden ise Malezya’da bulunan İslami bankaların sunmuş oldukları bankacılık faaliyetlerin bu bankaların büyümesine etkisi araştırılmıştır. Bu amaçları gerçekleştirmek için Malezya’nın 13 eyaletinden biri olan Selangor eyaletinde bulunan 138 İslami banka çalışanına anket uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar katılımcılar tarafından Malezya’da bulunan İslami Bankaların sunmuş oldukları bankacılık faaliyetlerinin Malezya’da İslami bankacılık sektörünün gelişmesine katkı sağladıkları yönünde algıladıkları fakat buna rağmen bu gelişmenin sağlanabilmesi için sunulan hizmet ve ürünler üzerinde değişiklikler yapılması gerektiği gözlenmiştir.

Soud ve Sayılır (2017) yapmış oldukları çalışmalarda Tanzanya’da bulunan Müslüman olan ve gayrimüslim halkın İslami Bankalar algılama düzeylerinde farklılık olup olmadığını araştırmak amacıyla bu çalışmayı yapmışlardır. Bu amacı gerçekleştirmek maksadı ile yarısı Müslüman olan diğer yarısı ise gayrimüslimlerin oluşturduğu toplam 660 kişi ile anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler ki kare testi ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak Tanzanya’da bulunan Müslüman ve gayrimüslim katılımcıların İslami Bankaları algılaması arasında önemli ölçüde farklılıklar gözlenmiştir. Müslüman katılımcıların üçte biri İslami Bankaların varlığından haberdar değilken gayrimüslim katılımcıların üçte ikisinin İslami bankaların varlığını bilmediği gözlenmiştir.

Zainol vd. (2008) yapmış oldukları çalışmalarda hem İslami Banka çalışanlarının hem de geleneksel banka çalışanlarının İslami bankalara karşı algıları ve İslami banka konusunda eğitim durumları, bilgi düzeyleri karşılaştırmalı olarak ölçülmüştür. Veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi seçilirken sonuç olarak hem geleneksel bankalarda çalışan bankacılar hem de İslami Bankalarda çalışan bankacılar İslami bankalara karşı olan düşüncelerinin olumlu yönde olduğu gözlenmiştir. Ayrıca İslami bankalarda çalışan bankacıların çok azının İslami Bankacılık konusunda eğitim aldığı gözlenmiştir.

Naser vd. (2013) yapmış oldukları çalışmada Arap körfez bölgesinde bulunan en büyük İslami banka olma özelliğine sahip olan Kuveyt Finans Dairesi (KFH) tarafından sunulan hizmetlerin ne kadarının bilinir olduğunun ve müşterilerin sunulan bu hizmet ve ürünlerden ne derece memnun olduklarını ölçmek amacıyla yapmıştır. Bu amaçla 429 kişiye anket uygulanmıştır.

Elde edilen sonuçlar neticesinde Kuveyt Finans Dairesinin sunmuş oldukları ürün ve hizmetlerden katılımcıların haberdar olmadıkları bu İslami bankanın tüm özelliklerinden memnun oldukları gözlemlenirken, bazı eksikleri (bankanın iç mimarisi, bankanın dış yapısı v.b) oldukları sonucuna varılmıştır.

Abdullah vd. (2012)Malezya da bulunan gayrimüslimlerin arasında İslami Bankacılığa bakış açısını ölçmüştür. Bu amaca ulaşmak amacıyla 512 katılımcı ile anket çalışması yapılmış ve elde edilen sonuçlar neticesinde İslami bankaların sunmuş oldukları hizmetlerin Malezya’da bulunan gayrimüslimler arasında pozitif karşılandığı fakat hizmetlerin geliştirmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca gayrimüslim olan katılımcıların çoğunun İslami bankaların yakın bir gelecekte geleneksel bankalara nazaran Malezya genelinde daha fazla baskın olacağına dair düşünceye sahip oldukları tespit edilmiştir.

Al Ajmi vd. (2009) yapmış oldukları çalışmada Bahreyn’de bulunan İslami banka müşterileri ve geleneksel banka müşterilerini banka seçim kriterleri ve İslami bankaların sunmuş oldukları ürün ve hizmetler içerisinde en çok bilinen ürün ve hizmetleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmış ve elde edilen sonuçlar tanımlayıcı testler ve parametrik olmayan testler ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre İslami bankaları seçiminde en önemli unsur İslam dininin yasakladığı faizin bu bankalarda olmayışı kriterler arasında gösterilirken fayda maliyet ilişkisi ise hem geleneksel banka müşterileri hem de İslami banka müşterileri tarafından banka seçimde en önemli kriter olarak belirlenmiştir. Ayrıca her iki banka türü ile çalışanlar ve İslami banka müşterileri arasında en çok bilinen İslami banka ürün ve hizmetleri arasında fon kullandırma yöntemi murabaha olduğu belirlendi.

Awan ve Shahzad (2011) Pakistan’da yapmış oldukları çalışmada İslami bankaların sunmuş oldukları ürün ve hizmetlerin bilinirliği ve bu bankalara karşı olan tutum ve algıları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Banka seçiminde en önemli kriterlerin ürün ve hizmetin kalitesi olduğu gözlemlenirken, din faktörünün Pakistanlı katılımcılar arasında beklenildiği kadar önemli olmadığını saptanmıştır.

Fada ve Wabekwa (2012) yapmış oldukları çalışmada Nijerya’da İslami bankalara olan bakış açıları araştırılmıştır. Bu nedenle Nijerya’da bulunan 134 kişi ile anket çalışması yapılmış ve Nijerya halkının çoğunluğunun İslami bankaları duyduğunu fakat İslami Bankacılığın tam olarak anlaşılmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca İslami bankacılığın eğitilmiş genç kuşak arasında çok daha fazla popüler olduğu gözlemlenmiştir.

Kader vd. (2014) yapmış oldukları çalışmada İslami Bankaları tercih eden müşterilerin bu bankaları tercih etmelerinde etkili olan kriterleri araştırmışlardır. Bu amaçla İslami banka müşterilerine anket çalışması uygulanmış ve elde edilen veriler Anova testi ile analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde İslami banka müşterilerinin bu bankaları tercih etmelerinde İslami bankaların hizmet kalitesi, İslami bankanın müşterilerine sağladığı getiri ve fiziki imajı olarak belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN DESENİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı katılım bankaları ile çalışan ve çalışmayan küçük işletmelerin katılım bankalarına karşı olan algılarını ölçmektir. Katılım bankaları ile çalışan esnafı güdümlen temel unsurlar nelerdir? katılım bankası çalışmayan esnafı katılım bankalarından uzak tutan unsurlar nelerdir? Bu soruların cevaplarını ortaya koymaktır.

Kuşkusuz Katılım Bankaları ile çalışan ve çalışmayan esnafın bu bankalara bakış açılarının belirlenmesi ülkemizde bulunan katılım bankalarının potansiyel ve mevcut müşteri portföylerini daha iyi analiz etmelerini sağlayarak, katılım bankalarının ülkemizde bankacılık sektöründeki Pazar payının artırması yönünde yardımcı olacaktır.

3.2. Araştırmanın Yöntem ve Kapsamı

Araştırma evrenini Erzurum ve Trabzon da bulunan küçük esnaflar oluşturmaktadır. Araştırma evrenimizi seçerken kolayda örnekleme yöntemini kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket formu hazırlanmıştır. Katılım Bankaları ile ilgili algı boyutlarını ölçmek amacıyla iki farklı anket oluşturulmuş olup bu anket sorularının belirlenmesinde Toraman 2015 yılında yapmış olduğu çalışmada yer alan anket soruları temel alınmıştır. Ayrıca anket formumuzda bulunan sorularımızın bir kısmı ise Vakıf Katılım, Ziraat Katılım, Kuveyt Türk Katılım ve Albaraka Türk Katılım Bankası çalışanları ile görüşülerek tarafımızca hazırlanmıştır. Anket forumlarının bazı soruları benzer olup iki farklı şekilde oluşturulmuştur.

I. Anket formu yapısı: Katılım bankaları ile çalışmayan esnafın Katılım Bankalarına karşı tutum ve algılarını ölçmek amacıyla 4 bölümden oluşan bir anket formu hazırlanmıştır. Bu anket formunun ilk kısmı katılımcıların demografik özelliklerini içeren sorulardan oluşmuştur. Ayrıca bu bölümde katılımcılara bir banka ile çalışıp çalışmadığı, kredi kartı kullanıyor ise hangi bankanın kredi kartını kullandığına dair sorular yönlendirilmiştir. Anketin ikinci, üçüncü bölümlerinde ise katılım bankalarının bankacılık faaliyetlerinde göstermiş oldukları dini hassasiyetin katılımcılar tarafından algılanışı, katılım bankalarının tanınırlığı, katılım bankalarının oluşturmuş olduğu güven boyutu ve katılım bankalarının sunmuş oldukları temel bankacılık faaliyetlerinin bilinirliği ile ilgili

sorular katılımcılara yöneltilmiştir. Anket formunun son bölümde ise katılımcıların katılım bankaları ile çalışmalarını için katılım bankalarının sunması gereken hizmetler sorulmuştur. Kullanılan ankette oluşturulan soruların büyük çoğunluğunda 5’li likert ile oluşturulmuş olup, açık uçlu sorularda mevcuttur. Bu anket formunun uygulandığı toplam 159 esnaftan elde edilen verilerle analizler ve değerlendirmeler yapılmıştır.

II. Anket formu yapısı: Bu anket formu katılım bankaları ile çalışan esnafın katılım bankalarına karşı algılarını ölçmek amacıyla oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu 4 bölümden oluşmaktadır olup ilk bölümde (cinsiyet, yaş, gelir, vb.) demografik faktörleri barındıran sorularla birlikte ilk anketten farklı olarak hangi katılım bankası ile çalıştıkları sorulmuştur. Anket Formunun ikinci ve üçüncü bölümde ise katılım bankaları ile ilgili katılımcıların faiz hassasiyetlerini, katılım bankalarının güvenilirliklerini, sunmuş oldukları hizmetleri ve tanınırlıklarını ölçen sorular katılımcılara yöneltilmiştir. Son bölümde ise katılımcılara katılım bankalarının sunmuş oldukları hizmetler dışında hangi tür hizmetleri sunmaları gerektiği sorulmuştur. Anket formu çoğunlukla 5’li likert ölçeği ile oluşturulmuş olup, açık uçlu ve kapalı uçlu sorularda mevcuttur. Bu çerçevede toplamda 108 denekten veriler elde edilmiş olup, analizler ve değerlendirmeler bu verilerin analizleri sonucunda gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada kullanılan anket formları 2018 yılı nisan ve temmuz ayları içerisinde Trabzon ve Erzurum illerinde çoğunluğunu sanayi sitesi küçük esnafının oluşturduğu örneklem grubuna uygulanmıştır. Araştırmamızda kullanılan verilerin tamamı birincil veri kaynaklarından elde edilmiştir. Ayrıca uygulanan anketlerde tüm soruları yarım bırakarak tamamlamayan esnafın anketleri değerlendirmeye alınmamıştır.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

3.3.1. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Esnaflara İlişkin Hipotezler

Katılım bankaları ile çalışmayan esnafın katılım bankaları ile ilgili düşünceleri ve algı boyutları bu araştırmanın konusudur. Bu amaca yönelik anket sorularımız oluşturulurken faiz hassasiyeti boyutu, güven boyutu, katılım bankalarını tanınırlık boyutu, katılım bankalarıyla çalışmayan bu kişilerin bu bankaların temel bankacılık faaliyetleri ile ilgili bilgi düzeylerini ölçen sorular olmak üzere dört boyutta oluşturulmuştur. Hipotezler ise alt hipotez ve genel hipotez şeklinde oluşturulmuştur.

Faiz hassasiyeti boyutu ile ilgili hipotez ve alt hipotezler;

H1 : Katılım Bankaları İslam’ın faiz hassasiyetini dikkate alarak faaliyette bulunurlar.

- H1a : Katılım bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler
- H1b : Katılım bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır.
- H1c : Katılım bankaları İslam'ın haram kıldığı mal ve hizmetler için kredi kaynağı sağlamaz.
- H1d : Katılım bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar.
- H1e : Katılım bankaları mevduat sahipleri kar elde edebilecekleri gibi zarar ile de karşılaşabilirler.

Güven boyutu ile ilgili hipotez ve alt hipotezler;

- H2** : Katılım bankalarına yatırılan mevduatın TMSF güvencesi kapsamına alınması katılım bankası ile çalışmayan esnafın güvenini pozitif etkilemiştir.
- H2b : Katılım bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.
- H2c : Bazı Kamu Bankalarının katılım bankaları olarak şube açmaları katılım bankalarına olan güveni olumlu yönde etkilemiştir.

Katılım Bankalarının tanınırlık boyutu ilgili sorular

- H3** : Katılım bankalarının yeterince tanıtımı yapılmaktadır.
- H3a : Katılım bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.
- H3b : Katılım bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.
- H3c : Katılım bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sosyal projelerde isimlerini hiç duymuyorum.
- H3d : Katılım bankalarıyla çalışmak istemem çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılmıyor.
- H3e : Katılım bankaları sosyal projelere fon aktarır.

Katılım Bankalarının Bankacılık faaliyetleri ile ilgili bilgi sorular

- H4** : Katılım bankalarının temel bankacılık faaliyetleri katılım bankalarıyla çalışmayan esnaf tarafından bilinmektedir.
- H4a : Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır.
- H4b : Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabilir.
- H4c : Katılım bankaları kredi kartı hizmeti sunar.

- H5** : Demografik özellikler bakımından sorulara verilen cevaplar arasında anlamlı farklılıklar vardır.
- H5a : Cinsiyet bakımından sorulara verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- H5b : Katılımcıların yaş grupları bakımından anket sorularına vermiş oldukları cevaplar arasında anlamlı farklılıklar vardır.
- H5c : Eğitim düzeyleri açısından katılımcıların anket sorularına verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılıklar vardır.
- H5e : Meslekleri açısından katılımcıların anket sorularına verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılıklar vardır.

3.3.2. Katılım Bankaları ile Çalışan Esnaflara İlişkin Hipotezler

Faiz hassasiyeti boyutu ile ilgili hipotez ve alt hipotezler;

- H1** : Katılım bankaları İslam'ın faiz hassasiyetini dikkate alarak faaliyette bulunurlar.
- H1a : Katılım bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler
- H1b : Katılım bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli işlem yapmamasıdır.
- H1c : Katılım bankaları İslam'ın haram kıldığı mal ve hizmetler için kredi kaynağı sağlamaz.
- H1d : Katılım bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplurlar.
- H1e : Katılım bankaları mevduat sahipleri kar elde edebilecekleri gibi zarar ile de karşılaşabilirler.

Güven boyut ile ilgili hipotez ve alt hipotezler;

- H2** : Devletin katılım bankalarıyla oluşturduğu bağ, katılım bankalarının şeffaflığı katılım bankalarına olan güveni pozitif yönde etkilemiştir.
- H2a : Katılım bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.
- H2b : Bazı Kamu bankalarının katılım bankaları olarak şube açmaları katılım bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.
- H2c : Katılım bankalarıyla çalışmak isterim çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını biliyorum

Bilgi Düzeyi ile İlgili hipotez ve alt hipotezler;

- H3** : Katılım bankaları helal kredi ve genel bankacılık hizmetlerinin sunarlar.

- H3a : Katılım bankaları leasing işlemleri yaparlar.(Leasing, bir yatırım malının mülkiyeti leasing şirketinde kalarak belirlenen kiralar karşılığında kullanım hakkının kiracıya verilmesi ve sözleşmede belirtilen sözleşme süresinin sonunda mülkiyetinin kiracıya geçmesini sağlayan işlemdir.)
- H3b : Katılım bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilmektedir.
- H3c : Katılım bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır
- H3d : Katılım bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabilir.
- H3e : Katılım bankaları aracılığı ile helal olan tüm ürünlerin finansmanını gerçekleştirebiliriz
- H3f : Katılım bankaları kredi kartı hizmeti sunarlar
- H3g : Katılım bankaları su, elektrik, doğalgaz ve su faturası tahsilatları yaparlar.
- H3ğ : Katılım bankaları kanalıyla Bireysel Emeklilik sistemine üye olunabilir.
- H3h : Katılım bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilir.
- H3ı : Katılım bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilmektedir.
- H3i : Katılım bankaları aracılığıyla para transfer işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.
- H3j : Katılım bankaları vasıtasıyla döviz, altın alım-satım işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.
- H3k : Katılım bankaları müşterilerine çek karnesi hizmeti sunmaktadırlar.

Tanımlılık Boyutu ile İlgili hipotez ve alt hipotezler;

- H4** : Katılım bankalarının tanınırlığı katılım bankalarıyla çalışmaya teşvik eden bir unsurdur.
- H4a : Katılım bankalarıyla çalışmak isterim çünkü her yerde şubesi vardır.
- H4b : Katılım bankalarıyla çalışmak isterim çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılıyor.
- H4c : Katılım bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.
- H5 : Katılım bankalarıyla çalışan esnafın demografik özellikleriyle) bu müşterilerin katılım bankacılığı algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H5a : Cinsiyet bakımından sorulara verilen cevaplar bakımından anlamlı bir farklılık vardır.
- H5b : Katılımcıların yaş grupları bakımından anket sorularımıza vermiş oldukları cevaplar açısından anlamlı bir farklılık vardır.
- H5c : Eğitim düzeyleri açısından katılımcıların anket sorularımıza vermiş oldukları cevaplar bakımından anlamlı bir farklılık vardır.
- H5d : Meslekleri açısından katılımcıların anket sorularımıza vermiş oldukları cevaplar bakımından anlamlı bir farklılık vardır.

3.4. Araştırmada Kullanılan Yöntemler

Araştırma Anketinden elde ettiğimiz verileri analiz ederken Tanımsal istatistikler, Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Analizlerimize başlamadan önce İki anket formumuzdaki sorularının güvenilirliklerini ölçmek amacıyla Cronbach's alfa testi uygulanmıştır. Katılıcılarımızın demografik değişkenleri analiz edilmiştir. Aşağıda bu testlerle ilgili bilgi kısaca verilmiştir.

3.4.1. Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizi

Bu yöntem ölçeğin yapısında var olan maddelerin homojen olup olmadığını ölçmek için güvenilirlik analizinde kullanılan yöntemlerden biridir (Alpar, 2013: 848-851). Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizinde kullanılan ölçeğin güvenilirlik düzeyi aşağıdaki tabloda ifade edilmiştir.

Tablo 15: Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizinde Kullanılan Ölçeğin Güvenilirlik Düzeyi

0 < Alfa < 0.40	Kullanılan ölçek güvenilir değil
0.40 < Alfa < 0.60	Kullanılan ölçeğin güvenilirlik seviyesi düşüktür.
0.60 < Alfa < 0.80	Kullanılan ölçeğin güvenilirlik seviyesi yüksektir.
0.80 < Alfa < 1.00	Kullanılan ölçeğin güvenilirlik seviyesi oldukça yüksektir.

Kaynak: Kalaycı, 2017: 405

Tablodan anlaşılacağı üzere Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizinde elde edilen Alfa değerinin %60'dan düşük olması yapılan anketin iç tutarlılığının düşük olduğunu gösterirken, Alfa değerinin %60'den yüksek olması iç tutarlılık oranının yüksek olduğunu göstermektedir.

3.4.2. Mann whitney U testi

Mann Whitney U testi parametrik olmayan bir test olup birbirinden bağımsız iki örnek ortalamasının arasında fark olup olmadığının test etmek için kullanılır (İşlamoğlu 2009:227).

Bu test bağımsız iki-örneklem t testinin parametrik olmayan alternatifidir. Mann Whitney U testi uygulanması için veriler ile ilgili herhangi bir varsayım olmamasına rağmen, verilerin tesadüfi sečilmesi önem arz etmektedir (Altunışık vd., 2010: 204).

Mann Whitney U testi sonucunda elde edilen asimptotik p-değeri %5'den küçük ise iki bağımsız grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır diye yorumlanırken $p > 0,05$ büyük olması durumda anlamlı ilişki olmadığını gösterir (Eymen, 2007: 156).

3.4.3. Kruskal Wallis H Testi

Parametrik olmayan Kruskal Wallis Testi parametrik olan tek yönlü varyans analizinin karşılığıdır (Altunışık vd., 2010: 210).

Bu test parametrik olmayan 3 ve daha fazla grubun arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakmak amacıyla uygulanır (Eymen, 2007: 160).

Bir sonraki bölümde üçüncü bölümde anlatılan testlere ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırma kapsamında elde edilen veriler spss 20 istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Analizler sırasıyla anketlerin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach Alfa Güvenilirlik analizi, ankete katılan katılımcıların demografik özelliklerini göstermek için frekans analizi, hipotezlerimizi reddi ya da kabulü için yapılan tanımlayıcı İstatiksel analizler ve katılımcıların demografik özellikleri ve anket sorularına verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olup olmadığına ilişkin Mann Withney U testi sonuçlar, Kruskal Wallis –H testi sonuçlarından oluşmaktadır. Kullanılan yöntemler tezimizin 3. Bölümde kısaca tanımlanmış olup Katılım Bankaları müşterisi olan ve olmayan esnaf katılımcılar için ayrı ayrı analizler yapılmıştır.

4.1. Katılım Bankası ile çalışmayan esnafın anket Formuna ilişkin Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizi

Hazırlanan anket formunu oluşturan 28 sorunun (demografik özellikler hariç) güvenilirliğini ölçmek için Cronbach Alfa Güvenilirlik Analizi kullanılmıştır. Teste ilişkin sonuçlar ise aşağıdaki Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16: Cronbach Alfa Değeri Sonucu

Cronbach Alfa	Madde sayısı
69,1	28

Tarafımızca yapılan anketin güvenilirliği Cronbach Alfa modeli ile ölçülmüş ve katılım bankalarıyla çalışmayan esnafa yapılan bu anket formu %69,1 Cronbach Alfa değerine sahiptir. Bu durum kabul edilebilir bir orandır. Kısaca anket formunun iç tutarlık oranı yüksektir.

4.2. Demografik Değişkenlere Ait Frekans Tabloları

Bu bölümde elde edilen veriler ışığında demografik değişkenler ve çalıştıkları banka türleri frekans analizi yöntemi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 17-Tablo 21’de gösterilerek yorumlanmıştır.

Tablo 17: Katılım Bankası Müşterisi Olmayan Esnafın Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%	Kümülatif
Erkek	144	90,6	90,6
Kadın	15	9,4	100,0
Toplam	159	100,0	

Katılım bankalarıyla çalışmayan örneklem grubundaki esnafın cinsiyet dağılımına bakıldığında 144'ü erkek (90,6) ve 15 ise kadınlardan (9,4) oluşmaktadır.

Tablo 18: Katılım Banka Müşterisi Olmayan Katılımcıların Yaş Sınıflarına Göre Dağılımı

Yaş	Sayı	% cinsinden değeri	Kümülatif Değeri
18-29	24	15,1	15,1
30-39	49	30,8	45,9
40-49	40	25,2	71,1
50-59	31	19,5	90,6
60-60+	15	9,4	100,0
Toplam	159	100,0	

Katılım bankaları ile çalışmayan toplamda 159 esnafın yaş dağılımına bakıldığında ise %15,1 18- 29 yaş aralığında olduğu, 30-39 yaş aralığında olan kişilerin örneklem grubunun %30,8'ini oluşturduğu ve %25,2 ise 40-49 yaş aralığında oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca 50-59 yaş aralığında olan kişi sayısı 31 iken 15 kişi ise 60 -60+ daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu esnaf grubunun 49 yaşının altındaki kişileri genç olarak adlandırılırsa bu örnek grubunun %71,1'ne tekabül etmektedir.

Tablo 19: Katılım Banka Müşterisi Olmayan Katılımcıların Eğitim Durumları

Eğitim	Sayı	% cinsinden değeri	Kümülatif Değeri
İlkokul	39	24,5	24,5
Ortaokul	22	13,8	38,4
Lise	57	35,8	74,2
Üniversite	37	23,3	97,5
Lisansüstü/ doktora	4	2,5	100,0
Toplam	159	100,0	

Katılım bankalarıyla çalışmayan esnafın eğitim durumları incelendiğinde %24,5'nin ilkokul, %13,8'nin ortaokul, %35,8'nin lise 23,3'nün üniversite ve %2,5'nin ise lisansüstü eğitime sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 20: Katılım Banka Müşterisi Olmayan Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslek	Sayı	% cinsinden değeri	Kümülatif Değeri
Ayakkabıcı	19	11,9	11,9
Terzi	4	2,5	14,5

Tablo 23: (Devam)

Meslek	Sayı	% cinsinden değeri	Kümülatif Değeri
Giyim	13	8,2	27,0
Eczacı	6	3,8	30,8
Kırtasiye	6	3,8	34,6
Esnaf (sanayi)	97	61,0	95,6
Tuhafiye	7	4,4	100,0
Toplam	159	100,0	

Katılım bankalarıyla çalışmayan esnafın meslekleri incelendiğinde, en yüksek orana kaportacı, boyacı, tabelacı, oto tamirci vb. mesleği icra eden kişiler olarak adlandırdığımız gruba aittir. Bu oran % 61,0 olarak tespit edilmiştir. Bu oranı sırasıyla %11,9 ile ayakkabıcı sektöründe faaliyette bulunan çalışan esnaf , %8,2 ile giyim sektöründe bulunan esnaf, %4,4 ile kuruyemişi esnafı ve tuhafiye işi ile uğraşan esnaf takip etmiştir. Bu örnek grubunun %2,5 ile terziler oluşturmaktadır.

Tablo 21: Katılım Bankası Müşterisi Olmayan Katılımcıların Herhangi Bir Banka ile Çalışma ve Kredi Kartı Kullanma Durumları

	Herhangi bir banka ile çalışıyor musunuz?	Kredi Kartı kullanıyor musunuz?
Evet	151	120
Hayır	8	39
Toplam	159	159

Örneklem Grubundan 151 kişi herhangi bir geleneksel banka ile çalıştığını beyan ederken 8 kişi herhangi bir banka ile çalışmadığını beyan etmiştir. Ayrıca bu örneklem grubunun içerisinde yer alan 120 kişi herhangi bir geleneksel bankanın kredi kartının kullandığını 39 kişi ise kredi kartı kullanmadığını belirlenmiştir.

4.3. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Esnaflara İlişkin Hipotez Testlerinin sonuçları

Tablo 22’de görüldüğü gibi Katılım Bankası ile çalışmayan esnaflara yönelik uygulanan anketten elde edilen veriler ışığında Katılımcılar Katılım Bankalarının İslam dinin gerektirdiği faiz hassasiyetini dikkate alarak faaliyetlerini gerçekleştirdiklerine inanmadıklarını göstermiştir.

Tablo 22: Katılım Bankaları ile Çalışmayan Esnaflara Hipotez Test Sonuçları

Faiz Hassasiyeti İlgili Hipotez	Ortalama Değeri	Karar
H1: Katılım Bankaları İslam'ın faiz hassasiyetini dikkate alarak faaliyette bulunurlar.	2,3145	RET
Güven Boyutu İle İlgili Hipotez		
H2: Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın TMSF'nin güvencesi altına alınması katılım bankası ile çalışmayan esnafın güvenini pozitif etkilemiştir.	3,2453	KABUL
Katılım Bankalarının Tanınırlık Boyutu İle İlgili Hipotez		
H3: Katılım Bankalarının yeterince tanıtımı yapılmaktadır.	2,0000	RET
Katılım Bankalarının Temel Bankacılık Faaliyetlerinin Bilinirliğine İlişkin Hipotez		
H4: Katılım Bankalarının temel bankacılık faaliyetleri katılım bankalarıyla çalışmayan esnaf tarafından bilinmektedir	2,9015	RET

Katılım bankasının devlet güvencesi kapsamına girmesi Katılım Bankalarına olan düşüncelerinde olumlu bir etkisi konusunda katılımcıların bakış açısını olumlu yönde etkilemiş bu nedenle H2 hipotezi kabul edilmiştir

Katılım bankalarının Tanınırlık boyutuna gelince Katılım Bankaları ile çalışmayan esnafın düşüncesine göre Katılım Bankalarının reklamları yeterli düzeyde yapılmamaktadır. Kısacası H3 hipotezi reddedilir. Ayrıca bu düzeyin boyutunu öğrenmek amacıyla yapılan Kruskal Wall-H test sonuçlarından bazılarında ise Tablo 26'da yer verilmiştir.

Ayrıca Katılım bankalarının temel bankacılık faaliyetleri ile ilgili hazırlamış olduğumuz sorular karşısında katılım bankası müşterisi olmayan katılımcılarımızın genel olarak bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmış ve bu nedenle H4 hipotezi reddedilmiştir. Bu hipotezi test etmek amacıyla "Katılım Bankalarının kredi kartı hizmeti olduğunu biliyor musunuz?" sorusunun katılımcılara yöneltildiğinde de katılımcıların %35.2 si bilmediğini ifade ederken %33.3 bu hizmetin varlığından haberdar olduğunu dile getirmiştir.

Ayrıca %5,7 ise bu soru ile ilgili kararsız kalmıştır." Katılım bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlaması ile ilgili bilgi sahibi olup olmadıklarına dair katılımcılarımıza soru yöneltildiğinde katılımcıların %27,7'sinin bilgi sahibi olmadığı %31,4'ün ise kararsız kaldıkları belirlenmiştir. Bu konu hakkında bilgisi olan katılımcıların % ifade edilirse %40,9'dur.

Yine katılım bankalarının vermiş oldukları temel bankacılık faaliyetlerine ilişkin sormuş olduğumuz sorulardan bir olan "Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabildiğini biliyor musunuz?" sorusuna katılımcıların %54,1'in bu konu hakkında bilgisi

olmadığı belirlenirken %5,1'i kararsız kalmıştır. Bu soru ile ilgili bilgisi olan katılımcıların ise oranı %32,7'dir.

Tablo 23: Katılım Bankalarının Reklam Sıklığı ve Sosyal Projelerde Yer Alması ile İlgili Frekans Dağılımı

Sorular	Cevaplar	Frekans	% değeri
Katılım Bankalarının reklam ve Tanıtımları ile sık sık karşılaşmaktayım	Kesinlikle Katılmıyorum	57	35,8
	Katılmıyorum	20	12,6
	Kararsızım	42	26,6
	Katılıyorum	30	18,9
	Kesinlikle Katılıyorum	10	6,3
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan bazı finansal gelirlerini sosyal projelere aktardığının biliyor musunuz?	Kesinlikle Bilmiyorum	57	35,8
	Bilmiyorum	78	49,1
	Kararsızım	10	6,3
	Biliyorum	11	6,9
	Kesinlikle biliyorum	3	1,9
Toplam		159	100,0

Tablo 23'te görüldüğü gibi “Katılım bankalarının reklam ve tanıtımları ile sık sık karşılaşmaktayım” ifadesine katılımcıların %48,4 karşılaşmadıklarını dile getirirken, katılımcıların %26,6 ise bu sorusu hakkında kararsız kaldığı gözlenmiştir.

“Katılım Bankalarının çalışma koşullarına uymayan finansal gelirlerin sosyal projelere aktarıldığını biliyor musunuz?” sorusuna kümülatif değer olarak %84,9 bilmediğini (kesinlikle bilmiyorum+ bilmiyorum) beyan ederken, bilenlerin oranı kümülatif değer olarak %8,8 de kalmıştır.

4.4. Demografik Değişkenler Bakımından Sorulara Verilen Cevaplara Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular

Aşağıda Katılım Bankası müşterisi olmayan küçük esnafların demografik değişkenlerinin anket sorularına verdikleri cevaplar açısından farklılık oluşturup oluşturmadığına dair bulgular ve onların yorumlanmasına yer verilmiştir.

4.4.1. Katılım Bankaları ile çalışmayan Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular

Tablo 24'de Katılım Bankaları ile çalışmayan katılımcıların cinsiyetleri bakımından anket sorularımıza verdikleri cevaplar yönünden anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik Mann – Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 24 görüldüğü gibi tüm sorularımıza verilen cevaplar açısında p değeri (0,05) den büyük olduğu için kadın ve erkekler katılımcılar arasında sorularımıza verilen cevaplar bakımında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 24: Katılımcıların Cinsiyet değişkenine Göre Katılım Bankalarının Algılanış Düzeylerindeki Farklılık Düzeyi Mann-Whitney U Testi**Sonuçları**

Sorular	Manmmn- U	Z	P
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	1039,500	-,259	,795
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır	953,000	-,781	,435
Katılım Bankaları toplum için zararlı ürünler için (tütün, alkol) için işlem yapmazlar.	1070,000	-,061	,952
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar.	1014,000	-,405	,686
Katılım Bankalarına para yatıran kişiler karda- zararda elde edebilirler.	963,500	-,711	,477
Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.	1078,000	-,012	,990
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	1005,500	-,459	,646
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	1046,000	-,206	,837
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır.	1027,000	-,323	,747
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	906,000	-1,065	,287
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.	979,000	-,627	,531
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	1030,000	-,322	,747
Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabildiğini biliyor musunuz?	798,500	-1,730	,084
Katılım bankalarının kredi hizmeti sunduğunu biliyor musunuz?	975,000	-0,647	,518
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını bilmiyorum.	936,000	-1,050	,294
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri bilmiyorum.	1066,500	-,902	-,927
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görmedim.	898,500	-1,330	,184
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü yeterli şube sayısı yok.	904,500	-1,199	,230
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünmüyorum.	1048,500	-,216	,829
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü nakdi kredi vermiyorlar.	1023,000	-,406	,685
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü zamanında ödenmeyen kredi taksitleri için ticari Bankalar gibi gecikme bedeli uyguluyorlar.	1005,000	-,574	,566
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü verdiği kar payı oranının az olduğunu düşünüyorum.	997,500	-,637	,524
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünmüyorum.	919,500	-1,095	,274
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sosyal projelerde isimlerini hiç duymuyorum.	933,000	-1,110	,264
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılmıyor.	849,000	-1,244	,213
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü pos cihazlarının kullanımında komisyon alıyorlar	973,500	-,799	,424
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü çek karnesinden ücret alınmamalı bunun yerine sadece çek karnesi için vergi ödenmesi gerektiğini düşünüyorum.	1033,500	-,371	,711
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü ürün finansmanında (vadeli al peşin sat) maliyetlerinin daha düşük olması gerektiğini düşünüyorum.	903,000	-1,388	,165

4.4.2. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılıklara İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Katılımcıların yaşları bakımından anket sorularımıza ilişkin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığının test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır. Hipotezlerimizi test etmek amacıyla Kruskal Wallis H testine ilişkin sonuçlar Tablo 25'te yer verilmiştir.

Tablo25'te görüldüğü gibi “Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır.” maddesi, “Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım” ve “Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.” Dışındaki anket sorularımızın tamamında p değerimiz 0,05 lik alfa değerimizin üzerinde olduğu için bu maddeler haricinde tüm maddeler için katılımcıların yaşları ve anket sorularına vermiş oldukları cevaplar bakımından anlamlı bir farklılık yoktur. Fakat “Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır” maddesi ve “Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır” $p < 0,05$ küçük olduğu için bu maddelerimiz açısından katılımcılarımızın yaşları arasında bu soruya verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık vardır. “Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım” maddesine gelindiğinde ise maddemizin p değeri 0,073' tür. Aslında bu $p > 0,05$ değerimizden büyük olmakla beraber %10 değerinin altında olduğu için katılımcıların yaşları ile “Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım” sorusuna verilen cevaplar bakımından anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 25: Katılım Bankası Algısı Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Amacı ile Yapılan Kruskal Wall-H Test Sonuçları

Sorular	Ki-Kare	Sd	P
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	3,786	4	,436
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır.	11,011	4	,026
Katılım Bankaları toplum için zararlı ürünler için (tütün, alkol) için işlem yapmazlar.	6,200	4	,185
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar.	3,455	4	,485
Katılım Bankalarına para yatıran kişiler karda- zararda elde edebilirler.	4,414	4	,353
Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.	4,590	4	,332
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	,835	4	,934
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	5,565	4	,234
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır	2,838	4	,585
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım	8,550	4	,073
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.	11,708	4	,020
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	7,431	4	,115
Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabildiğini biliyor musunuz?	4,740	4	,315
Katılım Bankalarının kredi kartı hizmeti sunduğunu biliyor musunuz?	4,729	4	,316
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını bilmiyorum.	6,791	4	,147
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri bilmiyorum.	3,151	4	,533
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görmedim	4,549	4	,337
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü yeterli şube sayısı yok.	2,474	4	,649
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünmüyorum.	1,878	4	,758
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü nakdi kredi vermiyorlar	7,363	4	,118
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü zamanında ödenmeyen kredi taksitleri için ticari Bankalar gibi gecikme bedeli uyguluyorlar.	2,149	4	,708

Tablo 25: (Devam)

Sorular	Ki-Kare	Sd	P
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü verdiği kar payı oranının az olduğunu düşünüyorum.	,609	4	,962
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünmüyorum.	6,596	4	,159
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sosyal projelerde isimlerini hiç duymuyorum.	5,928	4	,205
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılmıyor.	1,332	4	,856
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü pos cihazlarının kullanımında komisyon alıyorlar.	2,722	4	,605
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü çek karnesinden ücret alınmamalı bunun yerine sadece çek karnesi için vergi ödenmesi gerektiğini düşünüyorum.	1,950	4	,745
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü ürün finansmanında (vadeli al peşin sat) maliyetlerinin daha düşük olması gerektiğini düşünüyorum.	6,322	4	,176

Anketi oluşturan bazı sorularımız ve yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu belirtmiştik. Bu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğu incelediğimizde ise “Katılım bankalarını Mevduat bankalarından ayıran önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır” ifadesine verilen cevaplarda bu soruya en fazla katılanlar 18-29 yaş aralığı olurken en az katılan yaş grubunun 40-49 yaş aralığında oldukları gözlemlenmiştir.

Tablo 26: Katılımcıların Anket Sorularımıza Yaş Grupları Bakımından Vermiş Oldukları Cevaplardaki Farklılıklar

Soru	Yaş Grubu	Frekans	Sıra ortalaması	SD	X	P
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından Ayıran önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır	18-29	24	95,25	4	11,011	,026
	30-39	49	87,59			
	40-49	40	62,55			
	50-59	31	82,08			
	60-60+	15	73,03			
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	18-29	24	100,81	4	8,550	,073
	30-39	49	77,06			
	40-49	40	81,85			
	50-59	31	75,05			
	60-60+	15	61,60			
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.	18-29	24	104,29	4	11,708	0,20
	30-39	49	80,16			
	40-49	40	79,55			
	50-59	31	70,87			
	60-60+	15	60,67			
Toplam		159				

“Katılım bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım”,” Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır” ifadelerine katılımcı düzeyi en yüksek olan 18-29 yaş grubu iken, katılımcı düzeyi en az olan yaş grubunun 60-60+ üzeri olduğu gözlemlenmiştir.

4.4.3. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular

Katılımcıların eğitim düzeylerindeki farklılık durumunun anket sorularına verilen cevaplar bakımından farklılık arz edip etmediğini araştırmak amacıyla Kruskal Wallis H-testi yapılmıştır.

Yapılan Kruskal Wallis H-testi anketimizin içerisinde yer alan bazı sorular dışında eğitim değişkeni ve anket sorularımıza verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Farklılık arz eden sorularının tamamı ve bunlara ilişkin analiz sonuçları ayrıntılı bir şekilde Tablo 27 've Tablo 28'de yer verilmiştir.

Tablo 27: Katılım Banka Algısı Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Amacı ile Yapılan Kruskal Wall- H Test**Sonuçları**

Sorular	Ki- Kare	Sd	P
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	2,952	4	,566
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır.	1,921	4	,750
Katılım Bankaları toplum için zararlı ürünler için (tütün, alkol) için işlem yapmazlar.	1,486	4	,829
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar.	3,726	4	,444
Katılım Bankalarına para yatıran kişiler karda- zararda elde edebilirler.	6,884	4	,142
Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.	8,765	4	,067
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	4,226	4	,376
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	6,591	4	,159
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır	3,867	4	,424
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım	7,897	4	,095
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.	11,907	4	,018
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	9,224	4	,056
Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabildiğini biliyor musunuz?	11,516	4	,021
Katılım Bankalarının kredi kartı hizmeti sunduğunu biliyor musunuz?	4,369	4	,358
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını bilmiyorum.	12,144	4	,016
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri bilmiyorum.	10,027	4	,040
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görmedim	4,598	4	,331
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü yeterli şube sayısı yok.	1,278	4	,865
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünmüyorum.	4,966	4	,291
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü nakdi kredi vermiyorlar	14,097	4	,007
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü zamanında ödenmeyen kredi taksitleri için ticari Bankalar gibi gecikme bedeli uyguluyorlar.	1,853	4	,763
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü verdiği kar payı oranının az olduğunu düşünüyorum.	2,207	4	,698
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünmüyorum.	4,441	4	,350

Tablo 27: (Devam)

Sorular	Ki- Kare	Sd	P
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sosyal projelerde isimlerini hiç duymuyorum.	,479	4	,976
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılmıyor.	4,873	4	,301
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü pos cihazlarının kullanımında komisyon alıyorlar	2,226	4	,694
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü çek karnesinden ücret alınmamalı bunun yerine sadece çek karnesi için vergi ödenmesi gerektiğini düşünüyorum.	3,482	4	,481
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü ürün finansmanında (vadeli al peşin sat) maliyetlerinin daha düşük olması gerektiğini düşünüyorum.	4,753	4	,314

Tablo 28: Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Eğitim Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular

Soru	Gruplar	Frekans	Sıra ortalaması	SD	X	P
“Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabildiğini biliyor musunuz?”	İlkokul	39	70,63	4	11,516	,021
	Ortaokul	22	76,52			
	Lise	57	74,92			
	Üniversite	37	101,30			
	Lisans Üstü	4	65,88			
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü nakdi kredi vermiyorlar.	İlkokul	39	61,12	4	14,067	,007
	Ortaokul	22	89,93			
	Lise	57	84,29			
	Üniversite	37	88,66			
	Lisans Üstü	4	68,25			
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri bilmiyorum.	İlkokul	39	66,46	4	10,027	,040
	Ortaokul	22	78,14			
	Lise	57	79,66			
	Üniversite	37	93,57			
	Lisans Üstü	4	101,63			
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını bilmiyorum.	İlkokul	39	64,69,	4	12,144	,016
	Ortaokul	22	76,18			
	Lise	57	83,79			
	Üniversite	37	93,18			
	Lisans Üstü	4	74,38			
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	İlkokul	39	71,01	4	7,897	,095
	Ortaokul	22	77,07			
	Lise	57	78,44			
	Üniversite	37	96,22			
	Lisans Üstü	4	56,00			
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	İlkokul	39	70,38	4	9,224	,056
	Ortaokul	22	89,52			
	Lise	57	72,93			
	Üniversite	37	93,93			
	Lisans Üstü	4	93,25			
Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.	İlkokul	39	68,86	4	8,765	,067
	Ortaokul	22	92,84			
	Lise	57	80,78			
	Üniversite	37	77,91			
	Lisans Üstü	4	126,25			

Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabildiğini biliyor musunuz? “Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü nakdi kredi vermiyorlar” ve “Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.”, “Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.”, “Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri bilmiyorum.” beş soru için $p < 0,05$ olduğu için H5c hipotezimiz kabul edilir. Bu nedenle bu beş maddemiz açısından Katılımcıların eğitim düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık vardır. Bu sorular ile ilgili verilen cevaplar açısından Tablo 28’i incelendiğinde en fazla bilgi sahibi olan ve katılanların üniversite mezunları oldukları gözlenmiştir.

“Katılım bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım”, “Katılım bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?”, “Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.” Değerlendirmeler açısından Kruskal Wallis H-testi sonuçları incelendiğinde ise bu maddeler için p değerleri 0.05 den büyük oldukları için H0 hipotezi kabul edilmesi gerekirken $p < 0,10$ küçük olmasından dolayı H5c hipotez kabul edilmiştir. Ankette yer alan bu sorular hakkında yine en fazla bilgiye sahip olan eğitim grubunun lisansüstü eğitime sahip kişiler oldukları gözlenmiştir.

4.4.4. Katılım Bankaları ile Çalışmayan Katılımcıların Meslek faaliyetlerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular

Katılım bankası ile çalışmayan küçük esnaf katılımcıların meslek alanlarındaki farklılık durumunun katılımcıların katılım bankalarına olan algılarını ölçmek amacıyla sorulan anket sorularına verdikleri cevaplar bakımından farklılık oluşturup oluşturmadığını araştırmak amacı ile Kruskal Wallis-H testi yapılmış ve bu teste ilişkin sonuçlara Tablo 29’da yer verilmiştir.

Tablo 29: Katılım Bankaları ile Çalışmayan Küçük Esnafın Katılım Bankacılığı Algı Düzeylerini Açıklamada Meslek Gruplarının Önemli Olup Olmadığına İlişkin Kruskal Wall-H Test Sonuçları

Sorular	Ki-Kare	Sd	P
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	3,891	6	,691
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır.	8,787	6	,186
Katılım Bankaları toplum için zararlı ürünler için (tütün, alkol) için işlem yapmazlar.	3,683	6	,719
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar.	8,186	6	,225
Katılım Bankalarına para yatıran kişiler karda- zararda elde edebilirler.	1,724	6	,943
Katılım bankaları nakit kredi kullanırlmazlar.	7,129	6	,309
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	4,903	6	,556
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	2,757	6	,839
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır	4,252	6	,643
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım	5,380	6	,496
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanımları yeterince yapılmaktadır.	3,741	6	,712
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığımı biliyor musunuz?	2,930	6	,818
Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabildiğini biliyor musunuz?	5,326	6	,503
Katılım Bankalarının kredi kartı hizmeti sunduğunu biliyor musunuz?	3,941	6	,685
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını bilmiyorum.	10,386	6	,109
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri bilmiyorum.	5,818	6	,444
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görmedim	4,971	5	,548
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü yeterli şube sayısı yok.	5,973	6	,426
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünmüyorum.	4,971	6	,548
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü nakdi kredi vermiyorlar	8,439	6	,208
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü zamanında ödenmeyen kredi taksitleri için ticari Bankalar gibi gecikme bedeli uyguluyorlar.	6,081	6	,414
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü verdiği kar payı oranının az olduğunu düşünüyorum.	4,063	6	,668
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünmüyorum.	11,759	6	,068
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sosyal projelerde isimlerini hiç duymuyorum.	7,737	6	,258
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü gazete,dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılmıyor	6,059	6	,417
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü pos cihazlarının kullanımında komisyon alıyorlar	5,079	6	,534
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü çek karnesinden ücret alınmamalı bunun yerine sadece çek karnesi için vergi ödenmesi gerektiğini düşünüyorum.	4,443	6	,617
Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü ürün finansmanında (vadeli al peşin sat) maliyetlerinin daha düşük olması gerektiğini düşünüyorum.	4,521	6	,607

Tablo 29’de göre örneklem grubunu oluşturan esnafların faaliyetleri bakımından değerlendirildiğinde anket soruları “Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünmüyorum.” Maddesi dışındaki tüm sorular açısından esnafların iş alanlarındaki farklılık anket sorularına verdikleri cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır ($p < 0,05$). Fakat “Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünmüyorum.” Maddesi Kruskal Walls Test sonucu elde edilen $p > 0,05$ olmasına rağmen p değeri 0,10 alındığında bu madde açısından iş alanları bakımından bu soruya verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu farklılığın nerden kaynaklandığı aşağıda tablo 30’da gösterilmiştir.

Tablo 30: Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımından Mesleklerine Göre Farklılıklar Oluşturan Sorular

Sorular	Gruplar	Frekans	Sıra ortalaması	SD	X	P
Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünmüyorum	Terzi	4	62,25	6	11,759	,068
	Kuruyemişçi	7	84,36			
	Giyim	13	75,88			
	Eczacı	6	88,25			
	Kırtasiye	6	88,25			
	Esnaf(sanayi)	97	75,64			
Toplam		152				

“Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünmüyorum.” . Bu soru meslek düzeyleri farklı olan örneklem grubunda en fazla bilgiye eczacı ve kırtasiyeciler olurken en az bilgiye terziler sahiptir. Örneklem grupları içerisinde terzi esnafın sayısının az olmasında sonucu bu yönde etkileyebilir.

4.5. Katılım Bankalarıyla Çalışan Esnafa Ait Araştırma Bulguları

Katılım Bankalarıyla çalışan, Trabzon ve Erzurum illerinde bulunan esnaf katılımcıların Katılım bankalarıyla ilgili tutum, davranış ve algılarını ölçmek amacıyla hazırlanan anket verilerinin analiz sonuçları aşağıda yer verilmiştir. Bu bağlamda güvenilirlik analiz sonuçları (Cronbach Alfa), tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U testi ve Kruskal –Wallis H test sonuçları verilmiştir.

4.6. Cronbach Alfa Güvenilirlik Analiz Modeli

Katılım Bankalarıyla çalışan esnafa uygulanan anketin Cronbach Alfa değeri %90,6 olarak ölçülmüştür.

Tablo 31: Cronbach Alfa Değeri Sonuçları

Cronbach Alfa Değeri	Madde sayısı
90,6	36

Katılım bankası ile çalışan esnafa uygulanan anket formunda iç tutarlılık oranı oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

4.7. Örnek Grubuna Ait Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Tabloları

Erzurum ve Trabzon illerinde bulunan çoğunluğu küçük sanayi esnafının oluşturduğu toplam 108 kişiye anket uygulanmıştır. Tablo 32’de katılımcıların demografik özellikleri özetlenmiştir.

Tablo 32: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler	Grubu	Sayı	Yüzde	Frekans
Cinsiyet	Erkek	92	85,2	85,2
	Kadın	16	14,8	100,0
Yaş	18-29	19	17,6	17,6
	30-39	28	25,9	43,5
	40-49	34	31,5	75,0
	50-59	24	22,2	97,2
	60-60+	3	2,8	100,0
Eğitim Düzeyleri	İlkokul	13	12,0	12,0
	Ortaokul	13	12,0	24,1
	Lise	37	34,3	58,3
	Üniversite	41	38,0	96,3
	Yüksek Lisans/ Doktora	4	3,7	100,0
Meslekler	Ayakkabıcı	43	39,8	39,8
	Eczacı	19	17,6	57,4
	Esnaf	46	42,6	100,0
Toplam		108	100,0	

Katılım Bankalarıyla çalışan örneklem grubunun %85,2’sini erkekler oluştururken %14,8’ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalamalarına bakıldığında %31,5’ni 40-49 yaş aralığında oluştururken 60-60+ olanalar ise örnek grubunun sadece %2,8’inde kaldığı görülmektedir. Örnek grubunun eğitim düzeyleri değerlendirildiğinde ise %58,3’nü ortaöğretim oluştururken, katılımcılar arasında üniversite mezunun kişi sayısı ise 41’dir. Katılımcıların meslekleri incelendiğinde en fazla olan meslek grubunun %42,6 ile sanayi de çalışan esnaf oluştururken, eczacı esnafı örneklem grubunun %17,6’sını, ayakkabıcı esnafı ise %39,8’ni oluşturmaktadır.

Tablo 33: Katılımcıların Bankacılık Faaliyetlerine İlişkin Sorular

Sorular	Cevaplar	Sayı	Yüzdeler	Frekans
Kredi kartı kullanıyor musunuz?	Evet	96	88,9	88,9
	Hayır	12	11,1	11,1
Hangi tür bankanın kredi kartı kullanıyor musunuz?	Geleneksel Banka	22	20,4	20,4
	Katılım Banka	30	27,8	48,1
	Her ikisi	44	40,7	88,9
	Hiçbiri	12	11,1	100,0
Katılım bankaları ve geleneksel bankalar arasında bir tercihiniz var mı?	Sadece Geleneksel B.	6	5,6	5,6
	Sadece katılım B.	31	28,7	34,3
	Her ikisi	71	65,7	100,0

Tablo 33'te görüldüğü gibi katılımcılara kredi kartı kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda %88,9 'u kullandıklarını dile getirirken %11,1 ise kullanmadıklarını söylemişlerdir. Kredi kartı kullanan katılımcılarımızın %20,4'ü geleneksel banka olarak tanımlanan bankalar ile çalıştıkları, %27,8 ise Katılım Bankaları ile çalıştıkları gözlenmiştir. Ayrıca %40,7'sinin ise her iki tür banka ile çalıştıkları belirlenmiştir.

Katılımcılara katılım bankaları ve geleneksel bankalar arasında bir tercihi olup olmadıkları sorulduğunda ise katılımcıların %5,6 sadece geleneksel bankaları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. %28,7'sinin sadece Katılım Bankalarını tercih ettikleri görülmektedir. Fakat anketimize katılan katılımcıların çoğunluğunun (%65,7)ise hem Katılım bankaları, hem de geleneksel bankalar ile çalıştıkları görülmektedir.

4.8. Katılım Bankaları ile Çalışan Esnafa İlişkin Hipotez Test Sonuçları

Tablo 34'de katılım bankaları ile çalışan esnafın katılım bankacılığı algısını ölçmek amacıyla oluşturulan anket soruları aracılığıyla oluşturulan hipotezler ve bu hipotezlerin sonuçlarına yer verilmiştir.

Katılım bankalarını geleneksel bankalardan ayıran en önemli özelliği faizsiz işlem yapmalarıdır. Trabzon ve Erzurum illerinde bulunan küçük esnaf katılımcıların katılım bankalarının bu özelliğinin nasıl algılandığını ölçmek için anket formuna katılım bankalarının faiz hassasiyeti boyutu ile ilgili sorular yerleştirilmiştir. Tablo 34 de görüldüğü gibi katılım bankaları ile çalışan örneklem grubundan elde edilen veriler sonucunda katılım bankaları ile çalışan esnafın faiz hassasiyetini ölçen anket soruları karşısında genel olarak olumsuz cevap verdikleri bu nedenle katılım bankalarının bankacılık faaliyetlerini faizsiz olarak gerçekleştirmeleri hususunda katılımcıların inanmadıkları gözlenmiştir.

Tablo 34: Katılım Bankaları ile Çalışan Esnaflara İlişkin Hipotez Test sonuçları

Faiz Hassasiyeti İlgili Hipotez	Ortalama Değeri	Karar
H1: Katılım Bankaları İslam'ın faiz hassasiyetini dikkate alarak faaliyette bulunurlar.	2,9934	RET
Güven Boyutu ile İlgili Hipotez		
H2: Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın TMSF'nin güvencesi altına alınması katılım bankası ile çalışmayan esnafın güvenini pozitif etkilemiştir.	3,9491	KABUL
Katılım Bankalarının Tanınırlık Boyutu ile İlgili Hipotez		
H3: Katılım Bankalarının yeterince tanıtımı yapılmaktadır.	2,4306	RET
Katılım Bankalarının Temel Bankacılık Faaliyetlerinin Bilinirliğine İlişkin Hipotez		
H4: Katılım Bankaları helal kredi ve genel bankacılık hizmetlerinin sunarlar	3,7844	KABUL

Katılım bankaları ile çalışan esnafın oluşturduğu örneklem grubuna Katılım bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmının devlet güvencesine alınması ve son yıllarda açılan Kamu Katılım bankalarının bu bankalara olan bakışı açısını nasıl etkilediğine yönelik sorulan sorulardan elde edilen veriler neticesinde Tablo 34'te görüldüğü gibi Katılımcıların Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın bir kısmının devlet güvencesinde olması ve Bazı kamu bankalarının da Katılım Bankası açması durumunun katılımcıların düşüncelerini pozitif yönde etkilediği görülmektedir.

Katılım bankaları ile çalışan katılımcılarımızın katılım bankalarına tanınırlık düzeylerini ölçmek amacıyla sorduğumuz sorulardan elde edilen veriler ışığında hipotezler test edilmiştir. Tablo 34'te bulunan test sonuçları incelendiğinde katılımcıların tarafından katılım bankalarının tanıtımının yeterince yapılmadığı sonucu çıkmaktadır.

Örnek grubunu oluşturan katılımcılara katılım bankalarının temel bankacılık faaliyetlerine ilişkin sorular sorulmuş ve bu sorulardan elde edilen verilerin analizleri ışığında Tablo 34'de görüldüğü gibi katılım bankaları ile çalışan katılımcıların katılım bankalarının sunmuş olduğu hizmetlerden haberdar oldukları gözlenmiştir.

4.9. Küçük Esnafın Demografik Değişkenleri ile Katılım Bankacılığı Alguları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Katılım Bankaları ile çalışan esnaf grubunun demografik değişkenler bakımından anket sorularına verilen cevaplar bakımından farklılıklar olup olmadığını test etmek amacıyla Mann-Whitney U testi ve Kruskal- Wallis testi uygulanmıştır. Bu testlere ilişkin elde edilen sonuçlar ve

yorumlarına aşağıda yer verilecektir. Katılımcıların demografik değişkenleri ayrı ayrı alt hipotezler olarak değerlendirilmiştir.

4.9.1. Katılım Bankaları ile alışan Küçük Esnafın Cinsiyeti ile Katılım Bankacılığı Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Katılım bankaları ile çalışan örneklem grubumuzun %85,2'sinin erkeklerden %14,8'nin ise kadınlardan oluştuğunu daha önceki bölümlerde dile getirmiştik. Bu cinsiyet farklılığının anket sorularımıza verilen cevaplar üzerinde bir farklılığa sebep olup olmadığını test etmek amacıyla Mann –Whitney U testi uygulanmıştır. Bu teste ilişkin sonuçlar Tablo 35'te gösterilmiştir.

Tablo 35: Katılım Banka Algısının Cinsiyetlere Göre Farklılık Olup Olmadığı Belirlemek Amacı ile Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Sorular	Mann-Whitney U	Z	P
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	703,000	-295	,768
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli işlem yapmamasıdır.	735,000	-,009	,993
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliklerinden bir tanesi toplum için zararlı olan bazı ürünler ile ilgili (alkollü içecek, silah vb.)işlem yapmamalarıdır.	676,000	-,541	,589
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar	712,000	-,217	,828
Katılım Bankalarına par yatıran kişiler kar elde edecekleri gibi zararda elde edebilirler.	635,500	-,899	,369
Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.	697,000	-,354	,723
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	724,000	-,109	,913
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	649,500	-,791	,429
Katılım bankaları leasing işlemi yaparlar.	730,000	-,054	,957
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır	721,000	-,135	,893
Katılım Bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilmektedir.	683,500	-,477	,633
Katılım Bankalarının internet bankacılık sistemleri etkin kullanılabilirler	628,500	-,958	,338
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	488,500	-2,190	,129
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.	688,000	-,428	,669
Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil Katılım Bankaları aracılığı ile helal olan tüm ürünlerin finansmanını gerçekleştirebilirim.	699,000	-,342	,732
Katılım Bankaları aracılığı ile helal olantüm ürünlerin finansmanı sağlayabilirim.(inşaat için demir vb)	727,500	-,077	,938
Katılım Bankaları kredi kartı hizmeti sunarlar.	673,000	-,581	,561
Katılım bankaları su, elektrik, doğalgaz ve su faturası tahsilatları yaparlar.	698,500	-,341	,733
Katılım bankaları kanalıyla Bireysel Emeklilik sistemine üye olunabilir.	733,000	-,027	,978
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	612,500	-1,096	,273
Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilmektedir.	656,000	-,722	,470
Katılım Bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilmektedir.(yapılandırma borçları haricindeki ödemeler)	693,000	-,388	,698

Tablo 35: (Devamı)

Sorular	Mann-Whitney U	Z	P
Katılım Bankaları aracılığıyla para transfer işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.	705,000	-,286	,775
Katılım Bankaları vasıtasıyla döviz, altın alım-satım işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.	696,500	-,364	,716
Katılım Bankaları müşterilerine çek karnesi hizmeti sunmaktadırlar.	711,000	-,229	,819
Katılım Bankaları müşterilerine pos cihazı hizmeti sunmaktadırlar.	720,000	-,145	,885
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını biliyorum.	616,000	-1,247	,212
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri biliyorum.	706,000	-,300	,764
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görüyorum.	734,000	-,020	,984
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü her yerde şubesi var.	734,000	-,026	,979
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünüyorum.	710,000	-,264	,792
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü verdiği kar payı oranının yeterli olduğunu düşünüyorum.	690,000	-,537	,591
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünüyorum.	646,00	-,911	,362
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığını duyuyorum	704,000	-390	,862
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapıyor.	704,000	-,390	,862
Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar	486,000	-2,614	,009

Mann whitney U testi sonuçları incelendiğinde “Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar” maddesi dışında tüm maddelerine cevap veren kadın ve erkek katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir.” Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar” gelindiğinde ise aradaki fark incelendiğinde erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre bu öneriye daha fazla katıldıkları görülmüştür.

Tablo 36: Katılımcıların Anket Sorularımıza Cinsiyet Bakımından Vermiş Oldukları Cevaplardaki Farklılıklar

Soru	Gruplar	Frekans	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı
Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar.	Kadın	16	38,88	622,00
	Erkek	92	57,22	5264,00

4.9.2. Katılım Bankaları ile Çalışan Katılımcıların Yaşlarına Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılığa İlişkin Bulgular

Katılım bankaları ile çalışan örneklem grubuna ait yaş değişkeninin oluşturmuş olduğu farklılığın Katılım Bankalarının algılama boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sebep olmadığına araştırmak amacıyla anket verileri **Kruskal Wallis H-testi** uygulanmış ve sonuçlar aşağıda Tablo 37’de gösterilmiştir.

Kruskal Wallis H-testi test sonuçları incelendiğinde” Katılım bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.” , “Katılım bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilmektedir.”, “Katılım bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz? “Maddelerine ait $p < 0,05$ olduğu için H5a hipotezi kabul edilir. Bu farkın nereden kaynakladığına dair sonuçlar tablo 38’de özetlenmiştir.

Tablo 37: Katılım Bankası Algısının Yaş Düzeylerine Göre Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Kruskal Wall H Test Sonuçları

Sorular	Ki- Kare	Sd	P
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	3,110	4	,540
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır.	2,158	4	,707
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliklerinden bir tanesi toplum için zararlı olan bazı ürünler ile ilgili (alkollü içecek, silah vb.)işlem yapmamasıdır.	3,280	4	,512
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar	3,519	4	,475
Katılım Bankalarına par yatıran kişiler kar elde edecekleri gibi zararda elde edebilirler.	,168	4	,997
Katılım bankaları nakit kredi kullanmazlar.	2,044	4	,728
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	,446	4	,978
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	5,105	4	,277
Katılım bankaları leasing işlemi yaparlar.	7,018	4	,135
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır	1,662	4	,798
Katılım Bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilir.	8,128	4	,087
Katılım Bankalarının internet bankacılık sistemleri etkin kullanılabilirler	7,069	4	,132
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	10,253	4	,036
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.	3,104	4	,542
Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil Katılım Bankaları aracılığı ile helal olan tüm ürünlerin finansmanını gerçekleştirebilirim.	,674	4	,954
Katılım Bankaları aracılığı ile helal olan tüm ürünlerin finansmanı sağlayabilirim.(inşaat için demir vb)	1,583	4	,812
Katılım Bankaları kredi kartı hizmeti sunarlar.	2,786	4	,594
Katılım bankaları su, elektrik, doğalgaz ve su faturası tahsilatları yaparlar.	4,772	4	,311
Katılım bankaları kanalıyla Bireysel Emeklilik sistemine üye olunabilir	1,928	4	,749
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	9,567	4	,048
Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilir.	10,169	4	,038
Katılım Bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilir.(yapılandırma borçları haricindeki ödemeler)	7,812	4	,099
Katılım Bankaları aracılığıyla para transfer işlemleri gerçekleştirilebilir.	4,821	4	,306

Tablo 37: (Devam)

Sorular	Ki-Kare	Sd	P
Katılım Bankaları vasıtasıyla döviz, altın alım-satım işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.	7,003	4	,136
Katılım Bankaları müşterilerine çek karnesi hizmeti sunmaktadırlar.	5,326	4	,255
Katılım Bankaları müşterilerine pos cihazı hizmeti sunmaktadırlar.	,596	4	,964
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını biliyorum.	3,046	4	,550
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri biliyorum.	1,660	4	,798
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görüyorum.	5,418	4	,247
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü her yerde şubesi var.	,591	4	,964
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünüyorum.	4,846	4	,303
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü verdiği kar payı oranının yeterli olduğunu düşünüyorum.	4,970	4	,290
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünüyorum.	1,253	4	,869
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığını duyuyorum	4,275	4	,370
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılıyor.	1,705	4	,709
Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar.	4,054	4	,399

Tablo 38: Katılımcıların Anket Sorularımıza Yaş Grupları Bakımından Vermiş Oldukları Cevaplardaki Farklılıklar (P<0,05)

Soru	Gruplar	Sayı	Sıra Ortalaması	SD	X*	P
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	18-29	19	68,47	4	3,110	,036
	30-39	28	61,68			
	40-49	34	49,84			
	50-59	24	44,06			
	60 ve +	3	35,33			
Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilir mi?	18-29	19	72,68	4	10,169	0,38
	30-39	28	51,77			
	40-49	34	51,10			
	50-59	24	46,27			
	60 ve +	3	69,17			
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	18-29	19	69,76	4	9,567	,048
	30-39	28	60,13			
	40-49	34	40,04			
	50-59	24	47,56			
	60 ve +	3	56,67			

Tablo 38’de görüldüğü gibi Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.” Maddesine en fazla katılanların 18-29 yaş aralığında olan katılımcılardır. Bu maddeye 60 ve + aralığında olan katılımcıların ise grup içerisinde en az katılanlar olmuştur.

“Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilir mi?” maddesi değerlendirildiğinde ise bu konu ile ilgili en fazla bilgisi olanların sırasıyla 18-29 yaş aralığı ve 60 yaş üstü katılımcılar olduğu gözlenirken en az bilgiye 50-59 yaş aralığında oldukları tespit edilen esnaflar olmuştur.

“Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?” sorusu katılımcılara sorulduğunda bu konu ile ilgili en fazla katılanların 18-29 aralığında olduğu en az bilgiye ise 40-49 yaş aralığında olan katılımcılar olduğu görülmüştür.

“Katılım bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilir mi?” ifadesi %5 önem seviyesinde red,%10 önem seviyesinde kabul edilmektedir. Tablo 39 incelendiğinde “Katılım bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilir mi?” en fazla katılanların sıra ortalaması bakımından 60 yaş üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 39: Katılımcıların Anket Sorularımıza Yaş Grupları Bakımından Vermiş Oldukları Cevaplardaki Farklılıklar (P<0,10)

Sorular	Gruplar	Sayı	Sıra ortalaması	SD	X	p
Katılım Bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilmektedir.	18-29	19	61,66	4	8,128	,084
	30-39	28	52,21			
	40-49	34	58,84			
	50-59	24	44,04			
	60 ve +	3	64,67			
Katılım Bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilmektedir.	18-29	19	57,63	4	7,812	,099
	30-39	28	53,96			
	40-49	34	54,29			
	50-59	24	51,96			
	60 ve +	3	62,33			

“Katılım bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilmektedir.” İfadesi %5 önem seviyesinde red, %10 önem seviyesinde kabul edilmektedir. Bu nedenle yaş değişkeni açısından katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır. Ayrıca yaş gruplarına ait tablo 39 incelendiğinde bu bilgiye en fazla 60 yaş üstü kişilerin sahip oldukları tespit edilmiştir.

4.9.3. Katılım Bankaları ile Çalışan Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Verilen Cevaplara Bakımında Farklılığa İlişkin Bulgular

Katılım Bankaları ile çalışan örneklem grubunun eğitim düzeylerindeki farklılıkların anket sorularına yansıyor yansımadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 40’da yer verilmiştir.

Tablo 40: Katılım Bankası Algısı Katılımcıların Eğitim Düzeylerine göre farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek için Yapılan Kruskal Wall H Test Sonuçları

Sorular	Ki-Kare	Sd	P
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	9,771	4	,044
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır.	12,261	4	,016
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliklerinden bir tanesi toplum için zararlı olan bazı ürünler ile ilgili (alkollü içecek, silah vb.)işlem yapmamalarıdır.	8,118	4	,087
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar	7,196	4	,126
Katılım Bankalarına par yatıran kişiler kar elde edecekleri gibi zararda elde edebilirler.	6,189	4	,185
Katılım bankaları nakit kredi kullanırlmazlar.	4,688	4	,321
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	7,538	4	,110
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	7,023	4	,135
Katılım bankaları leasing işlemi yaparlar.	7,824	4	,098
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır	6,854	4	,144
Katılım Bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilmektedir.	9,232	4	,056
Katılım Bankalarının internet bankacılık sistemleri etkin kullanılabilirler.	4,027	4	,402
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	2,735	4	,603
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.	5,595	4	,231
Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil Katılım Bankaları aracılığı ile helal olan tüm ürünlerin finansmanını gerçekleştirebilirim.	,502	4	,973
Katılım Bankaları aracılığı ile helal olan tüm ürünlerin finansmanı sağlayabilirim.(inşaat için demir vb)	5,255	4	,262
Katılım Bankaları kredi kartı hizmeti sunarlar.	3,633	4	,458
Katılım bankaları su, elektrik, doğalgaz ve su faturası tahsilatları yaparlar.	6,967	4	,138
Katılım bankaları kanalıyla Bireysel Emeklilik sistemine üye olunabilir	2,022	4	,732
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	4,358	4	,360
Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilmektedir.	12,543	4	,014
Katılım Bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilmektedir.(yapılandırma borçları haricindeki ödemeler)	9,688	4	,046
Katılım Bankaları aracılığıyla para transfer işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.	15,146	4	,004

Tablo 40: (Devam)

Sorular	Ki-Kare	Sd	P
Katılım Bankaları vasıtasıyla döviz, altın alım-satım işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.	9,746	4	,045
Katılım Bankaları müşterilerine çek karnesi hizmeti sunmaktadırlar.	3,487	4	,480
Katılım Bankaları müşterilerine pos cihazı hizmeti sunmaktadırlar.	5,038	4	,283
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını biliyorum.	6,387	4	,172
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri biliyorum.	5,148	4	,272
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görüyorum.	10,705	4	,030
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü her yerde şubesi var.	,724	4	,948
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünüyorum.	10,052	4	,040
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü verdiği kar payı oranının yeterli olduğunu düşünüyorum.	3,199	4	,525
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünüyorum.	6,184	4	,185
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığını duyuyorum	8,426	4	,077
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılıyor.	5,350	4	,253
Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar	8,153	4	,086

Tablo 41: Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Eğitim Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular (P<0,05)

Sorular	Gruplar	Frekans	Sıra ortalaması	SD	X	P
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	İlkokul	13	40,73	4	9,777	0,044
	Ortaokul	13	64,81			
	Lise	37	46,34			
	Üniversite	41	62,23			
	Y.Lisans/Doktora	4	62			
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır	İlkokul	13	34,73	4	12,261	0,014
	Ortaokul	13	59			
	Lise	37	48,5			
	Üniversite	41	62,63			
	Y.Lisans/Doktora	4	76,25			
Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilir. Katılım Bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilmektedir.	İlkokul	13	51,81	4	12,543	0,014
	Ortaokul	13	39,65			
	Lise	37	46,59			
	Üniversite	41	66,09			
	Y.Lisans/Doktora	4	65,88			
Katılım Bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilmektedir.	İlkokul	13	51,81	4	9,688	0,046
	Ortaokul	13	52,58			
	Lise	37	43,97			
	Üniversite	41	64,39			
	Y.Lisans/Doktora	4	65,5			
Katılım Bankaları aracılığıyla para transfer işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.	İlkokul	13	31,23	4	15,146	0,004
	Ortaokul	13	51,54			
	Lise	37	50,69			
	Üniversite	41	63,96			
	Y.Lisans/Doktora	4	75			

Tablo 41: (Devam)

Sorular	Gruplar	Frekans	Sıra ortalaması	SD	X	P
Katılım Bankaları aracılığıyla döviz altın alım satım işlemleri gerçekleştirmektedir.	İlkokul	13	36,54	4	10,075	0,03
	Ortaokul	13	62,46			
	Lise	37	49,41			
	Üniversite	41	60,9			
	Y.Lisans/Doktora	4	68,5			
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görüyorum.	İlkokul	13	64,08	4	10,705	0,03
	Ortaokul	13	59,02			
	Lise	37	56,89			
	Üniversite	41	49,49			
	Y.Lisans/Doktora	4	35			
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünüyorum.	İlkokul	13	61,58	4	10,052	0,04
	Ortaokul	13	40,81			
	Lise	37	61,69			
	Üniversite	41	52,26			
	Y.Lisans/Doktora	4	32,5			

Tablo 41’de görüldüğü gibi “Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler, Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır ve Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünüyorum.” Anket formu içerisinde katılımcıların Katılım Bankalarının faizsiz bankacılık faaliyetlerini sürdürdüklerine katılıp katılmadıklarına yönelik sorularına verilen cevaplar ve katılımcıların eğitim durumlarındaki farklılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.($p<0,005$) . Ayrıca sıra ortalamaları incelendiğinde yüksek lisans/ doktora düzeyi ve üniversite mezunu olan katılımcıların diğer eğitim düzeyindeki katılımcılara nazaran Katılım Bankalarının faizsiz olarak bankacılık faaliyetlerini yürüttüklerine olan inancının daha fazla olduğu gözlenmiştir.

Katılım Bankalarının temel bankacılık faaliyetlerinin bilinirliğini ölçen sorulara verilen cevaplar ve katılımcıların eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-testi uygulanmış ve Katılım Bankalarının sunmuş olduğu hizmetlerin bazıları dışında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilememiştir. Tablo 41’de görüldüğü gibi Katılım bankaları aracılığıyla personel maaşı ödeme işlemleri, altın- döviz alım satım işlemleri, SGK ve BAĞKUR ödeme işlemleri ve para transfer işlemlerinin yapıldığına dair bilinirliği ile katılımcıların eğitim düzeylerindeki farklılıklar arasında anlamlı farklılıklar vardır.($p<0,005$)

Tablo 41’de görüldüğü gibi sıra ortalamaları bakımından bu hizmetlerin bilinirliği ilgili en fazla bilgiye üniversite ve yüksek lisans/ doktora mezunları sahip iken en az bilgiye ilkökul düzeyindeki katılımcıların sahip olduğu gözlenmiştir. Kısacası eğitim düzeyi arttıkça Katılım Bankalarına sunmuş olduğu bankacılık faaliyetlerinin bilinirliğini artırmaktadır.

Tablo 42: Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Eğitim Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular (P<0,10)

Sorular	Grup	Sayı	Sıra ortalama	SD	X	P
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliklerinden bir tanesi toplum için zararlı olan bazı ürünler ile ilgili ürünlerle ilgili işlem yapmazlar.	İlkokul	13	35,31	4	8,811	0,087
	Ortaokul	13	58			
	Lise	37	53,14			
	Üniversite	41	58,78			
	Y.Lisans/Doktora	4	74,25			
Katılım bankaları leasing işlemi yaparlar.	İlkokul	13	45,35	4	7,824	0,098
	Ortaokul	13	45,19			
	Lise	37	50,91			
	Üniversite	41	61,11			
	Y.Lisans/Doktora	4	80			
Katılım Bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilir. Katılımcıların bu siteler üzerinden kolayca yapılabilir.	İlkokul	13	41,12	4	9,232	0,056
	Ortaokul	13	42,27			
	Lise	37	52,66			
	Üniversite	41	64,11			
	Y.Lisans/Doktora	4	56,25			
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığımı duyuyorum.	İlkokul	13	61,85	4	8,426	0,077
	Ortaokul	13	53,54			
	Lise	37	60,16			
	Üniversite	41	48,88			
	Y.Lisans/Doktora	4	39			
Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar.	İlkokul	13	72,88	4	8,153	0,086
	Ortaokul	13	56,27			
	Lise	37	53,01			
	Üniversite	41	49,99			
	Y.Lisans/Doktora	4	49			

“Katılım bankaları leasing işlemi yaparlar, Katılım Bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilmektedir, Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığımı duyuyorum, Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar” maddeleri Kruskal Wallist testi ile test edildiğinde elde edilen p değerleri % 5 önem seviyesinde anlamsız, % 10 önem seviyesinde anlamlı olduğu için istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır.

Tablo 42’i incelendiğinde “Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığımı duyuyorum” maddesi haricinde sıra ortalamaları bakımından en fazla bilgiye üniversite ve üzeri eğitime sahip katılımcılar sahip iken en az bilgiye ilkökul mezunlarının sahip olduğu analizler sonucunda tespit edilmiştir.

“Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığımı duyuyorum” ifadesine gelindiğinde ise sıra ortalamaları bakımından bu ifadeye en fazla katılanlar orta öğretim mezunu olan katılımcılar olurken en az katılanların lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan katılımcılar olduğu gözlenmiştir.

4.9.4. Katılım Bankaları ile çalışan Katılımcıların Mesleklerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılığa İlişkin Bulgular

Katılım Bankaları ile çalışan örneklem grubunun mesleklerindeki faaliyet farklılık anket sorularına yansıyor yansımadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-testi uygulanmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 43: Katılımcıların Mesleklerine Göre Sorulara Verilen Cevaplar Bakımından Farklılık Olup Olmadığına Dair Kruskal Wall –U Test Sonuçları

Sorular	Ki-Kare	Sd	P
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	16,175	2	,000
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli İşlem yapmamasıdır.	21,986	2	,000
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliklerinden bir tanesi toplum için zararlı olan bazı ürünler ile ilgili olan bazı (alkollü içecek, silah vb.)işlem yapmamalarıdır.	3,282	2	,194
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar	5,793	2	,055
Katılım Bankalarına par yatıran kişiler kar elde edecekleri gibi zararda elde edebilirler.	8,163	2	,017
Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.	9,601	2	,008
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	16,929	2	,000
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir	6,428	2	,040
Katılım bankaları leasing işlemleri yaparlar.	6,671	2	,036
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır	2,521	2	,283
Katılım Bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilmektedir.	3,583	2	,167
Katılım Bankalarının internet bankacılık sistemleri etkin kullanılabilirler	,569	2	,168
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	2,837	2	,242
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.	1,743	2	,418
Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil Katılım Bankaları aracılığı ile helal olan tüm ürünlerin finansmanını gerçekleştirebilirim.	3,277	2	,394
Katılım Bankaları aracılığı ile helal olan tüm ürünlerin finansmanı sağlayabilirim.(inşaat için demir vb)	1,595	2	,450
Katılım Bankaları kredi kartı hizmeti sunarlar.	4,988	2	,083
Katılım bankaları su, elektrik, doğalgaz ve su faturası tahsilatları yaparlar.	2,956	2	,228
Katılım bankaları kanalıyla Bireysel Emeklilik sistemine üye olunabilir	4,233	2	,120
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	8,164	2	,012
Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilmektedir.	5,732	2	,057

Tablo 43: (Devam)

Sorular	Ki-Kare	Sd	P
Katılım Bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilmektedir.(yapılandırma borçları haricindeki ödemeler)	7,062	2	,029
Katılım Bankaları aracılığıyla para transfer işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.	6,522	2	,038
Katılım Bankaları vasıtasıyla döviz, altın alım-satım işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.	2,538	2	,281
Katılım Bankaları müşterilerine çek karnesi hizmeti sunmaktadırlar.	,087	2	,957
Katılım Bankaları müşterilerine pos cihazı hizmeti sunmaktadırlar.	1,955	2	,376
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını biliyorum.	2,247	2	,325
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri biliyorum.	,275	2	,872
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görüyorum.	2,541	2	,281
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü her yerde şubesi var.	3,256	2	,196
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünüyorum.	1,291	2	,524
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü verdiği kar payı oranının yeterli olduğunu düşünüyorum.	,383	2	,826
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünüyorum.	1,791	2	,408
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığını duyuyorum	5,918	2	,052
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılıyor.	3,722	2	,155
Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar	8,832	2	,012

Tablo 44: Katılım Banka Müşterisi Olan Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Meslek Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular

Sorular	Gruplar	Frekans	Sıra Ortalaması	SD	X	P
Katılım Bankaları aracılığıyla para transfer işlemleri gerçekleştirilebilmektedir.	Ayakkabıcı	43	50,45	2	6,522	0,038
	Eczacı	19	70,05			
	Esnaf	46	51,86			
Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar	Ayakkabıcı	43	63,13	2	8,832	0,012
	Eczacı	19	44,03			
	Esnaf	46	50,76			
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	Ayakkabıcı	43	40,33	2	16,175	0
	Eczacı	19	68,29			
	Esnaf	46	62,05			
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli işlem yapmamasıdır.	Ayakkabıcı	43	38,09	2	21,986	0
	Eczacı	19	71,45			
	Esnaf	46	62,84			
Katılım Bankalarına para yatıran kişiler kar elde edecekleri gibi zararda elde edebilirler.	Ayakkabıcı	43	45,99	2	8,163	0,017
	Eczacı	19	69,39			
	Esnaf	46	56,3			
Katılım bankaları leasing işlemi yaparlar.	Ayakkabıcı	43	45,78	2	6,671	0,036
	Eczacı	19	65,03			
	Esnaf	46	58,3			
Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.	Ayakkabıcı	43	43,8	2	9,601	0,008
	Eczacı	19	65,18			
	Esnaf	46	60,09			
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	Ayakkabıcı	43	40,5	2	16,929	0
	Eczacı	19	70,03			
	Esnaf	46	61,17			
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	Ayakkabıcı	43	48,06	2	6,428	0,04
	Eczacı	19	48,79			
	Esnaf	46	62,88			
Katılım Bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilmektedir.	Ayakkabıcı	43	53,22	2	7,062	0,029
	Eczacı	19	70,61			
	Esnaf	46	49,04			
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?	Ayakkabıcı	43	44,27	2	8,164	0,012
	Eczacı	19	66,32			
	Esnaf	46	59,18			

Tablo 43'ü Katılımcıların meslekleri bakımından incelendiğinde Tablo 44'te yer alan maddelerin dışında diğer tüm maddelere verilen cevaplar ile katılımcıların meslekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 44'de görüldüğü gibi Katılım Bankaları ile çalışan farklı mesleklerde faaliyet gösteren örneklem gurubunun Katılım Bankalarının faizsiz bankacılık faaliyetlerini sürdürmelerini algılama boyutları ile ilgili sorular sorulmuş ve katılımcıların meslekleri ve algıladıkları faiz hassasiyeti arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre eczacı katılımcıların esnaf ve ayakkabıcılara göre Katılım Bankalarının faiz çalışıklarına daha fazla katıldıkları gözlenmiştir.

Katılımcıların Katılım Bankalarına olan güven boyutunu ölçmek amacıyla sormuş olunan “Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL’lik kısmı devlet güvencesindedir ve Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir” maddelerine verilen cevaplar açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bazı kamu bankalarının Katılım Bankaları açması özellikle Katılım Bankaları ile çalışan esnaf grubu eczacı ve ayakkabıcılara göre daha fazla pozitif etki oluşturduğu gözlenmiştir.

Katılım Bankalarının sunmuş olduğu hizmetlerin Katılım Bankaları ile çalışan örnek grubu tarafında ne ölçüde bilindiği ölçmek amacıyla sormuş olunan sorular ve katılımcıların meslekleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis Testi ile analiz edilmiştir. Katılım Bankalarının sunmuş olduğu SGK ve Bağkur ödemelerinin bu bankalar aracılığıyla yapılabilmesi, Katılım Bankaları tarafından lesaing işlemleri yapılabilmesi gibi hizmetler bilinirliği katılımcıların meslekleri arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Katılım Bankalarının sunmuş oldukları bu hizmetleri en çok bilen grubunun eczacılık faaliyetleri ile ilgilenen grup olduğu gözlenmiştir.

Tablo 45: Katılımcıların Anket Sorularına Vermiş Oldukları Cevaplar Bakımında Meslekler Yönünden Farklılık Oluşturan Sorular

Sorular	Gruplar	Sayı	Sıra Ortalaması	SD	X	P
Katılım Bankaları kredi kartı hizmeti sunarlar.	Ayakkabıcı	43	57,22	2	4,988	,083
	Eczacı	19	64,55			
	Esnaf(sanayi)	46	47,80			
Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilir. Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilir.	Ayakkabıcı	43	54,24	2	5,732	,057
	Eczacı	19	68,53			
	Esnaf (sanayi)	46	48,95			
Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığımı duyuyorum.	Ayakkabıcı	43	57,21	2	5,198	,052
	Eczacı	19	43,26			
	Esnaf (sanayi)	46	56,61			
Toplam		108				

Ayrıca” Katılım Bankaları Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar ve katılımcıların meslekleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ölçmek için Kruskal Wallis Testi ile analiz edilmiş ve istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. ($p < 0,005$) Bu madde ile en fazla bilgi sahibi grup ise eczacı esnaflar olduğu gözlenmiştir.

Katılım Bankaları ile çalışan esnaf grubunda yer alan katılımcıların tarafımızca sunulan anket soruları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis Testi analizi yapılmış bazı maddeler açısından anlamlı bulunmuş bazı maddeler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Fakat bazı maddeler açısından $p > 0,005$ ’ ten küçük olmasına karşın $p < 0,010$ değerinden küçük olduğu için bu maddelere verilen cevaplar ve katılımcıların meslekleri

arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi Katılım Bankalarının sunmuş olduğu kredi kartı hizmeti, Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilmesi gibi hizmetlerin bilinirliği ilgili katılımcıların vermiş oldukları cevaplar ve katılımcıların meslekleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Bu maddeler ile ilgili en fazla bilgi düzeyine sahip meslek grubu eczacılar olmuştur.

“Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığımı duyuyorum” maddesine verilen cevaplar ve katılımcıların meslekleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiş diğer maddeler aksine bu konuda en fazla bilgiye sahip grup ise ayakkabıcılar olduğu gözlenmiştir.

4.10. Katılım Bankaları ile Çalışan Küçük Esnaf ve Çalışmayan Küçük Esnafın Katılım Banka Algısı Hipotez Kıyaslamaları

Tablo 46: Hipotezlerin Kıyaslanması

Hipotezler	Katılım Bankaları ile Çalışan Esnaf Katılımcılar	Katılım Bankaları ile Çalışmayan Esnaf Katılımcılar
H1: Katılım Bankaları İslam'ın faiz hassasiyetinin Dikkate alarak faaliyette bulunurlar.	Reddedildi	Reddedildi
H2: Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın bir kısmın Devlet güvencesinde olması Katılım Bankalarına olan güveni pozitif yönde etkilemiştir.	Kabul	Kabul
H3: Katılım Bankalarının tanımı yeterince yapılmaktadır.	Reddedildi	Reddedildi
H4: Katılım Bankalarının bankacılık faaliyetlerinin bilinmektedir.	Kabul	Reddedildi
H5: Demografik değişkenler bakımından Katılımcıların verdikleri cevaplar açısından farklılık vardır.	Tüm demografik değişkenler bakımından farklılık vardır.	Cinsiyet haricinde tüm değişkenler bakımından farklılık vardır.

Tablo 46’da Katılım bankası müşterisi olma durumunun katılım bankalarına olan algıda bir farklılık oluşturup oluşturmama durumları esnaf katılımcılar açısından değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar Katılım bankaları ile çalışan esnaf katılımcıların Katılım bankalarının İslam dinin faiz hassasiyetine dikkat ederek faaliyette bulunmaları hususunda negatif düşündükleri görülürken, katılım bankası ile çalışmayan esnaf katılımcılarında katılım bankalarının bankacılık faaliyetlerini faizsiz yaptıklarına inanmadıkları gözlenmiştir.

Katılım bankalarına yatırılan mevduatın bir kısmının devletin garantisine geçmesi katılım bankalarına olan bakış açısını hem Katılım Bankası müşterileri açısından hemde müşterisi olmayan esnaf katılımcıların pozitif yönde etkilendiği gözlenmiştir. Bu durum katılım bankalarına olan güvenin ülkemizde tam olarak sağlanamadığının bir göstergesi olabilir.

Katılım bankası müşterisi olan ve olmayan esnaf katılımcılar katılım bankalarının tanıtımının yeterince yapılmadığı hususunda hem fikir oldukları gözlenmiştir. Katılım Bankalarının

tanıtım yapma konusundaki tutumunu değiştirmesi gerektiği ve bunun için daha fazla çaba sarf etmelidir.

Katılım Bankalarının temel bankacılık faaliyetlerine ilişkin sorularımız karşında Katılım Bankası müşterisi olan esnaf örneklem grubumuzun bu konu hakkında bilgi sahibi oldukları görülürken, Müşteri olmayan katılıcıların yeteri derecede bilgi sahibi olmadıkları sonucuna varılması yine Katılım Bankalarının genel itibari ile tanıtımın yapmadığı sonucuna bizler götürmektedir. Bu nedenle Katılım Bankaları daha fazla esnaf ziyareti yapılarak esnafın bilgilendirmesi Katılım Bankaları açısından faydalı olacaktır.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında Türkiye’de Trabzon ve Erzurum illerinde katılım bankası ile çalışan ve çalışmayan esnafın katılım bankacılığı ile ilgili algıları ölçülmüştür. Bu amaçla katılımcılardan anket yöntemi ile veriler toplanmıştır. Anket formu Katılım Bankalarının faiz hassasiyetlerinin katılımcılar tarafından nasıl algılandıklarının belirlenmesi amacıyla sorulan sorular faiz hassasiyeti boyutu, Katılım bankalarına olan güven boyutu, Katılım Bankalarının tanınırlık boyutu ve Katılım Bankalarının bankacılık faaliyetlerinin bilinirliğine yönelik boyut olmak üzere dört boyut üzerine şekillendirilmiştir. Elde edilen veriler tanımlayıcı istatistikler ile test edilmiştir. Ayrıca Katılım Bankası müşterisi olan ve olmayan esnafın Katılım bankaları ile ilgili sorulan sorulara verdiği cevaplar açısından demografik değişkenler bağlamında farklılıklar olup olmadığını test etmek amacıyla Whitney U testi ve Kruskal Wall H testi kullanılarak veriler test edilmiş ve analiz sonuçları Katılım Bankaları ile çalışan esnaf ve çalışmayan esnaf olarak kıyaslanmıştır.

Elde edilen bulgular ışığında Katılım bankalarının faizsiz olarak faaliyetlerini sürdürdükleri hususunda, Katılım bankası müşterisi olan ve olmayan esnafın olumsuz düşündükleri başka bir ifade ile katılım bankalarının faizsiz olarak bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirmelerine esnaf katılımcıların inanmadıkları gözlenmiştir. Elde edilen bu sonuç Khokhar ve Sillah ile Echchobi ve Aziz’in yapmış oldukları çalışmaları destekler niteliktedir. Bu nedenle Katılım Bankalarının bu konu ile ilgili daha ikna edici bir şekilde çalışmalar yürüterek esnaf nazarındaki şüphelerin kaldırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın bir kısmına devletin garanti vermesi, Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım gibi kamu bankalarının açılması her iki grup tarafından olumlu karşılanmıştır. Ayrıca katılım bankalarına yatırılan mevduatın belirli bir miktarının(100.000 TL) TMSF tarafından güvence altına alınması geçmişte ihlas Finans A.Ş ve Asya Katılım Bankasının halk nezdinde oluşturduğu güven probleminin aşılmasına katkı sağladığı görülmüştür.

Bu tez çalışmasında edilen sonuçlar arasında katılım bankası ile çalışan esnafın katılım bankasının sunmuş olduğu ürün ve hizmetler hakkında genel olarak bilgi sahibi oldukları gözlemlenirken katılım bankası ile çalışmayan esnafın katılım bankalarının sunmuş olduğu temel bankacılık ürün ve hizmetleri bilmediği anlaşılmıştır. Ayrıca hem Katılım bankası müşterileri olan esnafın hem de olmayan esnafın bu bankalarının tanıtımlarının yeterince yapılmadığı konusunda aynı fikirde oldukları gözlenmiştir. Elde edilen bu sonuç Gökçen ve Gönen (2017) ve Toroman vd. (2015) yapmış oldukları çalışmadan elde ettikleri sonuç ile uyumludur. Katılım bankaları

kendilerini tanıtmaya yönündeki eksikliklerini gidermeleri durumunda mevcut müşteri portföyünde artışa sebep olacak ve katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki mevcut paylarını artıracaktır.

Katılım Bankası müşterisi olma ya da olmama durumu ile Katılım bankaları algısını ölçmek amacıyla sorulan sorulara verilen cevaplar açısından katılımcıların demografik değişkenleri arasında farklılıklar gözlenmiştir. Katılım Bankası müşterisi olmayan katılımcıların eğitim, yaş, meslek düzeylerindeki farklılıkların katılım banka algılarında farklılıklar oluşturduğu gözlenmiştir. Katılım bankaları ile çalışan esnafın ise katılım bankalarını algılamasında tüm demografik değişkenler yönünden farklılıklar gözlenmiştir. Bu sonuç Özen vd. (2016) ve Duramaz ve Erol (2018) yapmış oldukları çalışmalardan elde edilen sonuçları desteklememektedir. Katılım Bankalarının ekonominin küçük ama etkili parçası olan esnafın demografik değişkenlerine odaklanarak daha fazla çalışma yapması ve bu yönde sunduğu ürün ve hizmetlerini faizsiz olarak sürdürmesi Katılım bankalarını tercih edecek müşteri sayısında önemli bir artışa sebep olacaktır.

“Katılım Bankalarını tercih etmeniz için size hangi hizmetleri sunmasını isterdiniz?” açık uçlu sorusuna hem Katılım Bankaları ile çalışan esnaf hem de Katılım Bankaları ile çalışmayan esnaf tarafında katılım bankalarının nakit kredi vermesi gerektiği konusunda isteklerini dile getirmişlerdir.

Bu tez çalışmasının Trabzon ve Erzurum illeri ile sınırlı kalması bu araştırmanın kısıtını oluşturmaktadır. Kapsanan il sayısı genişletilirse Katılım bankacılığı algısının daha doğru ölçümü mümkün olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Abdullah, Abdul Azizi vd. (2012),” Perception of Non-Muslims Customers towards Islamic Banks in Malaysia”, **International Journal of Business and Social Science**, 3(11),151-163.
- Abdul-Gafoor, A.L.M (2006), “ Mudaraba-Based Investment and Finance”, **Journal of Islamic Banking and Finance**, 23(4), 78-98.
- Abdul-Khaliq, Shatha (2014), “Comparison study of Murabaha and Istisnaa in Islamic banking in Jordan”, **Interdisciplinary Journal Of Contemporary Research In Business**, 5(9), 603-612.
- Adam, Nathif J. ve Thomas, Abdulkader (2004), “**Islamic Bonds: Your Guide to Issuing, Structuring and Investing in Sukuk**”, 1. Baskı, Euromoney Books, Londra.
- Ahmad, Norafifah ve Haron, Sudin (2002)” Perceptions of Malaysian corporate customers towards Islamic banking products and services” **International Journal of Islamic Financial Services**, 3(4), 13-29.
- Ahmed, Jameel vd. (2017), ” Understanding Islamic Banking: The Perception And Thoughtfulness Of Customers About Islamic Banking İn The Context Of Balochistan”, **Journal of Islamic Banking and Finance July**, 68-80.
- Akgüç, Öztin (1992), **100 Soruda Bankacılık**, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Akhtar, Kalsoom (2013) “Islamic Banking And Ijarah Financing In Pakistan” **Clear International Journal of Research in Commerce & Management**, 4(4),109-117
- Akın, Cihangir (1986), **Faizsiz Bankacılık ve Kalkınma [Interest-Free Banking and Development]**, Kayihan Yayınları, İstanbul.
- Aktepe, İshak Emin (2013) **Sorularla Katılım Bankacılığı**, Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayınları, 4, İstanbul.
- Aktepe, İshak Emin (2010), **İslâm Hukuku Çerçevesinde Finansman ve Bankacılık**, Erkam Matbaası, İstanbul.
- Al Rajhi Bank (t.y), <https://www.alrajhibank.com.sa/en/investor-relations/about-us/pages/about-us.aspx> (15.04.2019).
- Alabaraka Türk (t.y) “ Dünden bugüne Albaraka” <https://www.albaraka.com.tr/dunden-bugune-albaraka.aspx> (17.01.2019).

- _____ (2017), " Faaliyet Raporları" <https://www.albaraka.com.tr/assets/tr/pdf/yatirimci-iliskileri/2017-faaliyet-raporu.pdf> (17.01.2019).
- Al Ajimi, Jasimi vd. (2009), " Clients of conventional and Islamic banks in Bahrain: How they choose which bank to patronize", **International Journal of Social Economics**, 36(11), 1086–1112.
- Ali, Qaisar vd. (2018), " Evaluation of Employees' Perception Towards Islamic Banks Growth" **Journal of Islamic Banking and Finance**, 70-86.
- Al-Jarhi, M abid Ali ve Iqbal, Munawer (2001), **Islamic Banking: Answers to Some Frequently Asked Questions**, Islamic Development Bank İslamic Researchd Traininig
- Alsadek H. Gait ve Andrew C. Worthington (2007), " A Primer on Islamic Finance: Definitions, Sources, Principles and Methods, University of Wollongong", **School of Accounting and Finance Working**, 7(5).
- Altunışık, Remzi (2010) **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SBSS Uygulamalı**, 6.Baskı, Sakarya yayıncılık, İstanbul.
- Amin, Kashif (2016)" Determinants of Attitude towards the Acceptance of Islamic Banking: A Case of District Peshawar, Pakistan"**Journal of Managerial Sciences** (1), 140-148.
- Amranı, Mohamed B. vd. (2017), "Sukuk: Literature Review" **Journal of Social and Administrative Sciences**, 4, 124-131.
- Anaç, Turhan ve Kaya, Ferudun (2017)."Bireysel müşterilerin katılım bankacılığını tercih etmesini etkileyen faktörler" **Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 8 (15), 145-182.
- Arabacı, Nihat (2007), "**Katılım Bankalarının Türkiye’de Bankacılık Sektöründeki, Yeri, İşleyişi ve Performans Analizi**", Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Archer, Simon ve Karim, Rifaat Ahmed Abdel (2018), **İslamic capital Markets and Products** John Wiley & Sons Ltd, United Kingdom.
- Aslan, Hakan (2015), "Türkiye’de Tekafül (İslami Sigorta) Uygulamaları: Problemler ve Çözüm Önerileri" **Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi**, 1(1), 93-117.
- Ausaf, Ahmad (2000), "**Instruments of Regulation and Control of Islamic Banks By The Central Bank**" Islamic Development Bank, Islamic Research and Training Institute, 1-48.
- Awan, Hayat. M ve Bukhari, Khuram Shahzad (2011)" Customer's criteria for selecting an Islamic bank: evidence from Pakistan" **Journal of Islamic Marketing**, 2(1), 14–27.

- Babuşçu, Şenol ve Hazar, Adalet (2017) “Genel Bankacılık Bilgileri”, Bankacılık Akademisi Yayınları, Ankara.
- Bakkal Ali (2016) , “Katılım Bankalarında Murabaha Dışı Gelir Kaynaklarının Artırılması”, **Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 36(36), 7-29.
- Balala, Maha-Hanaan (2011), **Islamic Finance and Law: Theory and Practice in a Globalized World**, I.B.Tauris Publishers, London.
- Bayındır, Servet (2005), **İslam Hukuku Penceresinden Faizsiz Bankacılık**, 1.Baskı, Rağbet yayınları, İstanbul.
- Bhatti, Maria (2011),“Mudaraba, musharaka, murabaha - new terms to bank on”, **Law Institute Victoria**, 85(8), 1-5.
- Bilir, Aybegüm (2010), “Katılım Bankalarında Müşteri Memnuniyetinin Belirlenmesi Üzerine Hatay İlinde Bir Araştırma”, **Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 19(3), 39-62.
- Bley, Jorg ve Kuehn, Kermit (2004), “Conventional versus Islamic finance: student knowledge and perception in the United Arab Emirates”, **International journal of Islamic financial services**, 5(4), 17-30.
- Bulut, Halil İbrahim ve Er, Bünyamin (2012), **Katılım Finansmanı Katılım Bankacılığı ve Girişim Sermayesi**, Türkiye Katılım Bankalar Birliği, İstanbul.
- Büyükkakın, Figen ve Önyılmaz, Onur (2012) “Faizsiz Finansman Bonusu Sukuk ve Türkiye Uygulamaları” **Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, 1-16.
- Darçın, Ahmet Cüneyt (2007), “**Özel Finans Kurumlarının Katılım Bankalarına Dönüşümünün Sebepleri ve Sonuçları**” Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, İdris (2008), ”OPEC: Güçlü Bir Kartel mi?” **Süleyman Demirel Üniversitesi (SDÜ) Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, (18), 231-246.
- Dereci, Mustafa (2018)”**Dünyada ve Türkiye’de Faizsiz Finans**” <http://katilimfinansdergisi.com.tr/dunyada-ve-turkiyede-faizsiz-finans/> (25.04.2019).
- Diallo, Ousmane vd. (2015) , “Analysis of The Influence of Liquidity, Credit and Operational Risk, in Indonesian Islamic Bank’s Financing for The Period 2007-2013”, **Gadjah Mada International Journal of Business**, 17(3) ,279-294.
- Dilek, Ozan (2016)” Katılım Bankacılığı: Tarihçesi, Gelişimi Ve Faizsiz Finans Ürünleri” <https://www.ilimvedenedeniyet.com/katilim-bankaciligi-tarihcesi-gelisimi-ve-faizsiz-finans-urunleri.html> (08.01.2019).

- Diyanet İşleri Başkanlığı (2008), Kur'anı Kerim Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Dubai İslamic Bank “Dubai Islamic Bank Global” <https://www.dibpak.com/index.php/dib-global/> (12.26.2018).
- Durak, İsmail vd. (2007), “Banka Seçiminde Müşteri Tercihleri: Katılım Bankaları Üzerine Amprik Bir İnceleme”, **The Journal of Social Science**, 1(2), 60-70.
- Durmaz, Selim ve Erol, İbrahim (2018), “Banka Müşterilerinin Katılım Bankası Tercihlerine Yönelik Bir Araştırma: Ege Bölgesi Örneği”, **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, 25(1), 251-267.
- Ebrahim, Muhammed-Shahid (2011)” **Islamic Banking in Sudan**”, SSRN Electronic Journal, 1-16 (19.04.2019)
- Eceyurt Batır, Tuğba (2016), **Türkiye’de Katılım Bankaları Ve Konvansiyonel Bankaların Kârlılık Belirleyicileri Ve Etkinlik Yönünden Karşılaştırılmaları**, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Echchabi, Abdelghani ve Aziz, Hassanuddeen Abd (2012,)” Customers’ perceptions about shari’ah compliance of Islamic banks in Malaysia”, **Journal of Islamic Banking and Finance January**, 86-104.
- Ekren, Alican (2017)” 1979-1995 Arası İran-ABD İlişkileri” **Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** 2(1), 146-155
- Emlak Bank (2019), “Türkiye Emlak Katılım Bankası” <https://www.emlakbank.com.tr/> (01.03.2019).
- Emlak Bank (2019), “hakkımızda”, <https://www.emlakbank.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/hakkimizda/tarihce> (28.03.2019).
- Esmer Yusuf, Bağcı, Haşim (2016), “Katılım Bankalarında Finansal Performans Analizi: Türkiye Örneği”, **Mehmet Akif Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 8(15), 17-30.
- Eskici, M. Mürsel (2007) **Türkiye’de Katılım Bankacılığı Uygulaması ve Katılım Bankalarının Müşteri Özellikleri** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.
- Eymen, Erman (2007) **SPSS 15.0 Veri Analiz Yöntemleri** İstatistik Merkezi Yayın Baskı1 www.istatistikmerkezi.com (03.10.2019)
- Ez-Zerka, Ahmet ve En-Neccar, Muhammed Abdulaziz (2002) **İslam Düşüncesinde Ekonomi, Banka Sigorta, (Çev. Hayrettin Karaman)**, iz yayıncılık, İstanbul. <http://www.hayrettin.karaman.net/kitap/ekonomi/0047.htm> (10.13.2018)

- Fada, Kodun Abiah ve Wabekwa, Bundin (2012), “ People’s perception towards Islamicbanking: a field work study in Gombe Local Government Area, Nigeria”, **International Journal of Business, Humanities and Technology**, 2(7), 121–131.
- Fahmida Habib, Syeda (2018)” Murabaha” Fundamentals of Islamic Finance and Banking, 1 ,(79-93)
- Gençtürk, Mehmet ve Çobankaya, Fatma Tuba(2015), “Katılım Bankalarının Batı Akdeniz Bölgesindeki Farkındalık Düzeyinin Tespiti”, **Bankacılar Dergisi**, (93), 82-105.
- Gökçen, Gürbüz ve Gönen, İbrahim(2017)” Katılım Bankalarının Finans Sektörü İçindeki Yeri Ve Katılım Bankalarına Yönelik Müşteri Algısı” **Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2(1), 61-77.
- Güneş, Metin (2004) ” İngiltere’de İslami banka açıldı” <https://www.dw.com/tr/ingilterede-islami-banka-a%C3%A7%C4%B1ld%C4%B1/a-2528060> (07.04.2019)
- Güngör, Kamil (2015)” Malezya’daki Faizsiz Bankacılık Modelinin Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Bir Analiz” **Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi** 3(29) 54-61
- Haron, Sudin vd. (1998), "Bank Patronage Factors of Muslim and Non-Muslim Customers", **International Journal of Bank Marketing**, 12(1), 32-40.
- Hassan, M. Kabir ve Lewis, Mervyn K. (2007), “**Handbook of Islamic Banking**”, Edward Elgar Publishing Limited, USA.
- Hassan, M. Kabir ve Mahlkecht, Michael (2011) “**Islamic Capital Markets Products and Strategies**” John Wiley & Sons Ltd, United Kingdom.
- Hazıroğlu, Temel (2016), ”Altın Kuralımız: “Faizsizlik Prensibi”, **Albaraka Türk** 1,1-49.
- Iqbal Zamir ve Mirakhor Abbas (2011), **An Introduction to Islamic Finance Theory and Practice**, John Wiley & Sons (Asia) Pte. Ltd. Singapore.
- Iqbal, Muhammad Mazhar (2006), “A Broader Definition of Riba”, **Pakistan Institute of Development Economics Working Paper**, 1-23.
- Islamic Development Bank Group (2011), **Thirty-Seven Years In The Service Of Development**, Kingdom of Saudi Arabia.
- İslamic Financial Services Board (2018), ”İslamic Financial Services Industry Stability Report 2018” file:///C:/Users/pc/Downloads/İslamic%20Financial%20Services%20Industry%20Stability%20Report%202018_En%20(2).pdf (20.01.2019).
- İslamoğlu, A.Hamdi (2009), **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SBSS Uygulamalı** 1.Baskı, Beta yayıncılık, İstanbul.

- Jameel, Ahmed ve Lubaina Dawood (2017), "Understanding Islamic Banking: The Perception and Thoughtfulness of Customers about Islamic Banking in the Context of Balochistan" **Journal of Islamic Banking & Finance**, 34(3), 68-80.
- Kader, Radiah Abdul vd. (2014), "Why this Bank? Understanding Customers' Preference for an Islamic Bank in a Competitive Market", **Journal of Islamic Economics, Banking and Finance**, 10(2), 138-153.
- Kalaycı, İrfan (2013), "Katılım Bankacılığı: Mali Kesimde Nasıl Bir Seçenek?", **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, 9(19), 51-70.
- Kalaycı, Şeref (2011), **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, 8.Baskı, Dinamik Akademi, Ankara.
- Karakahya Bestami (2017), "Katılım Finans Sisteminde Öncü Ülke: Sudi Arabistan", **TKBB Katılım Finans Dergisi**, 4, 80-83.
- Karamelikli, Hüseyin ve Alizadeh, Naseraddin (2017) "İran İslami Bankacılık Sistemi Üzerine Bir Değerlendirme" **Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi**, 2(11), 36-58.
- Katılım Analiz (t.y) "Sukuk Kira sertifikası" <https://www.katilimanaliz.com/?pnun=13&pt=Sukuk%3A+Kira+Sertifikas%C4%B1> (28.03.2019).
- _____ (t.y) "Katılım sigortacılığının büyüklüğü şu an itibariyle başarılı" <http://tekaful.net> (25.03.2019).
- Katılım Finans (2019), "Türkiye Emlak Katılım Bankası Faaliyetlerine Başladı" <http://katilimfinansdergisi.com.tr/turkiye-emlak-katilim-bankasi-faaliyetlerine-basladi/> (28.03.2019).
- Kaya, Alper (2017) "**Hammurabi Kanunları Nelerdir?**" <https://www.tech-worm.com/hammurabi-kanunlari-nelerdir/> (10.04.2019).
- Kettell, Brian (2011), "**Introduction to Islamic Banking and Finance**", John Wiley & Sons Ltd, United Kingdom.
- Khattak, Naveed Azeem ve Rehman, Kashif-Ur (2010), "Customer satisfaction and awareness of Islamic banking system in Pakistan", **African Journal of Business Management**, 4(5), 662-671.
- Klein, Paul vd. (2018), "How sukuk shapes firm performance", **Word Economy**, (41), 699-722.
- Kodun Abiah, Fada ve Wabekwa, Bundi (2012), "People's Perception Towards Islamic Banking: A Field work study in Gombe Local Government Area, Nigeria", **International Journal of Business, Humanities and Technology**, 2(7), 121-131.
- Khokhar, Imran ve Sillah, Bukhari M. S.(2014) "Consumer Perceptions of Islamic Banks: The Case of Saudi Arabia", **Journal of Islamic Banking and Finance**, 1, 70-81.

- Kuveyt Türk (t.y.), Kilometre taşları, <https://www.kuveytturk.com.tr/hakkimizda/kuveyt-turk-hakkinda/kilometre-taslari> (12.11.2018).
- Küçükkocaoğlu, Güray (2005), “İslami Bankalar ve İslami Finans Kurumları Çalışma Notları”, www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcuma17.doc (02.25.2019).
- Lahsasna, Ahcene vd. (2018), **Forward Lease Sukuk In Islamic Capital Markets Structure And Governing Rules**, The Registered Company, Switzerland.
- Lateh, Nasrina vd. (2009)” Customers' Perceptions On The Objectives, Characteristics And Selection Criteria Of Islamic Bank In Thailand” **Gadajah Mada International Journal of Business** 11(2) 167-189
- Loo, Mark (2010). “Attitudes and perceptions towards Islamic banking among Muslims and nonMuslims in Malaysia: implications for marketing to baby boomers and xgeneration”. **International Journal of Arts and Sciences**, 3(13): 453-485.
- M. Bashir, Abdel-Hameed (1999), “Risk and Profitability Measures in Islamic Banks: The Case of Two Sudanese Banks”, **Islamic Economic Studies**, 6(2), 1-24.
- Mahmud, Faik Laik (2016) **Türkiye’de Müşterilerinin Katılım Bankacılığını Tercih Etme Nedenleri**, Yüksek Lisans Tezi Gaziantep Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Marimuthu, Maran vd. (2010), “Islamic Banking: Selection Criteria and Implications” **Global Journal of Human Social Science**, 10(4), 52-62.
- Metawa, Saad ve Almoosawi, Mohammed, (1998) "Banking behavior of Islamic bank customers: perspectives and implications", **International Journal of Bank Marketing**, Vol. 16 Issue: 7, pp.299-313
- Moore, Celment Henry. (1990). “Islamic Banks and Competitive Politics in the Arab World and Turkey “. **Middle East Journal**, 44(2),234-255.
- Muhammad, Mohd Zulkifli ve Chong Rosita(2007) “The Contract Of Bay’ Al-Salam And Istisna’ın Islamic Commercial Law: A Comparative Analysis “**Labuan e-Journal of Muamalat and Society**, 1, 21-28
- Naser, Kamal v.d (2013). “Customers Awareness and Satisfaction of Islamic Banking Products and Services: Evidence from the Kuwait Finance House Note 1“**International Journal of Marketing Studies**, 5(6), 185-199
- Nawaz, Huma ve Bardai, Barjoyai (2017), “Perception and Acceptance of İslamic Banking in Pakistan”, **International Sciences of Management Journal**, 2 (2), 1-14.
- Odabaşı, Mehmet ve Aktepe, İshak Emin (2012), **AAOIFI, Faizsiz Bankacılık Standartları**, TKBB Yayınları, (2), İstanbul.

- Okumuş, H Şaduman (2005), "**Interest-Free Banking in Turkey: a Study of Customer Satisfaction and Bank Selection Criteria**", Journal of Economic Cooperation, 26(4), 51-86.
- Oma Wan, Ahmad Wan ve Rahim, Hafizah Abdul (2016), "Perception of towards Non-Muslimstowards Islamic Banking Revisited: SEM Approach", **Mediterranean Journal of Social Sciences**, 7(1), 139-149.
- Öndeş, Turan (2018), "Katılım Bankalarının Kredi Kullananlar Açısından Tercih Edilmeme Sebepleri: Atatürk Üniversitesi Akademisyenleri Üzerine Bir Uygulama", **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 32(4), 897-920.
- Öner, Muhammed Hadin (2018), "Katılım Sigortacılığı Yönetmeliği Perspektifinde İslami Sigortacılığın Gelişimi", **Journal of Emerging Economies And Policy**, 3(1), 59-71.
- Özcan Mehmet Emin ve Hazıroğlu Temel (2013), "Bankacılıkta Yeni Boyut: Katılım Bankacılığı", **Albaraka Türk Bereket**, 8-10.
- Özdemir, H. Ahmet (2005), "Son Peygamber'in (S.A.V.) Son Mesajı Olarak Vedâ Hutbesi", **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, 5(4), 95 – 112.
- Özdemir, Mahmut (2010), "Faiz (riba) Kavramına İslami Bir Yaklaşım "Eskiye Anadolu İlahiyat Akademisi Araştırma Dergisi, (18), 62-76.
- Özel Finans Kurumları (2004), "**Dünyada ve Türkiye de Faizsiz Bankacılık**", http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/KATILIM_2004_TR_final.pdf (02.12.2018).
- Özen, Ercan vd. (2016), "Faizsiz Bankacılık Algısı: Uşak İli Örneği" **Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies**, 2(4), 1-19.
- Özgür, Ersan (2007), "**Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği ve Mevduat Bankaları ile Rekabet Edebilirliği**", Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan, Hamza (2012), **Katılım Bankacılığının Klasik Bankalarla Karşılaştırılması Ve Muhasebe Uygulamaları** Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Özsoy, M. Şerafettin, Sayar Yakup (Ed.) (ty) , **Kobi'ler için Adım Adım Katılım Bankacılığı**, Promat Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş, İstanbul.
- Özsoy, İsmail (2012) " Türkiye de Katılım Bankacılığı" Türkiye Katılım Bankalar Birliği (27.03.2019)
- _____ (2013), "Türkiye'de Katılım Bankalarının Tercih Edilme Sebepleri: Ampirik Bir Tetkik", **Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, 20(1), 187-206.

- Özulucan, Abitter ve Deran, Ali (2009), “Katılım Bankacılığı İle Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri Ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 6(11), 85-108.
- Paksoy, Mustafa (2015), “Relation Between Islamic Bank And Central Bank”, **Journal Of Social And Humanities Sciences Research**, 2(2), 57-67.
- Porzio, Mario and Khan, M.Khan (Ed.) (2010), **Islamic Banking and Finance in the European Union: A Challenge**, Edward Elgar Publishing, USA.
- Ramadan, Zeyad Salem (2013), “Jordanian Criteria for Islamic Banks Selection: Evidence From The Jordanian Banking Sector”. **International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences**, 3(3), 139–145.
- Rashid, Mamun vd. (2009), “Quality Perception of the Customers towards Domestic Islamic Banks in Bangladesh” **Journal of Islamic Economics, Banking and Finance**, 5(1), 110-128.
- Raza, Muhammad (2015), “Islamic housing finance”, **Winter Housing Finance International** (1), 45-47.
- Reuters, Thomson (2018), “İslami Finance Development Report 2018 Bulding Momentum” <https://repository.salaamgateway.com/images/iep/galleries/documents/20181125124744259232831.pdf> (20.01.2019).
- Rustam, Sehrish vd. (2011), “Perceptions of corporate customers towards Islamic banking products and services in Pakistan”, **The Romanian Economic Journal**, 41, 107-12.
- Rüveyde Ebru Türkmenoğlu, ‘**Katılım Bankacılığı ve Türkiye’deki Finansal Yapı**’, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Safari, Meysam vd.(2014), “**Sukuk Securities New Ways of Debt Contracting**”, John Wiley & Sons Singapore Pte. Ltd., Singapore.
- Sagıloğlu, Nevzat (t.y.), “Esnafın ekonomik sıkıntıları yanında yapılanma sorunları da var” <https://www.dunya.com/kose-yazisi/esnafin-ekonomik-sikintilari-yaninda-yapilanma-sorunlari-da-var/374578> (07.05.2019).
- Sakınç, Öznur ve Poyraz, Fatma (2018), ”Katılım Bankalarına Yönelik Yatırımcı Algısı: Çorum İli Örneği”, **Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 11(1), 434-454.
- Samar Saud S, Bintawım (2011), ”**Performance analysis of Islamic banking: Some evidence from Saudi Arabian banking sector**”, Presented to the faculty of graduate school of Ritsumeikan Asia Pacific University (APU)
- Schoon, Natalie (2016), **Modern İslami Banking Products and Processes in Practice**, John Wiley & Sons Ltd, United Kingdom.

- Serpam Araştırma Notları (2013), “İslami Finans Kavramı, Ürünler, Dünyada ve Türkiye’de Gelişimi ve Geleceği”, http://serpam.org/wp-content/uploads/İslami_Finans.pdf (10.17.2018)
- Setiawan, Budi vd. (2015), ” The Existence of Islamic Banking in Indonesia from Non-Muslims Perceptions”, **Asean Marketing Journal**, 7(2),81-96.
- Sezal, Levent (2017), ” Türkiye Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi Ve Faizsiz Sigortacılık Sisteminin Uygulanabilirliği”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 10(52), 1156-1167.
- Shamekhi, Elnaz (2018), ” Faizsiz Bankacılık Sistemi ve İran Uygulamasının Değerlendirilmesi”, **Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi**, 2(1), 40-54.
- Soud, Nahifa Said ve Sayılır, Özlem (2017), ” Perceptions of Islamic Banking Among Muslim and Non-Muslim Citizens in Tanzania”, **International Journal Of Islamic Economics And Finance Studies**, 3(2), 15-29.
- Sufian, Fadzlan (2007), ” The efficiency of Islamic banking industry in Malaysia: Foreign vs domestic banks”, **Humanomics**, 23(3), 174-192.
- Sümer, Gökhan ve Onan, Fatih (2016), “Dünyada Faizsiz Bankacılığın Doğuşu, Türkiye’deki Katılım Bankacılığının Gelişme Süreci ve Konvansiyonel Bankacılıktan Farkları”, **İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 17(3), 296–308.
- Şahin, Ekrem (2007), “**Türkiye de Düünden Bugüne Katılım Bankaları**” Yüksek lisans Tezi Kadir Has Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Şahin, Necati (2018), “İslami Bankaların Düzenlenmesi Ve Denetlenmesi” Atar, Abdulkadir, **Uluslararası İslam Ekonomisi Ve Finansı Kongresi Bildiri Kitabı**, Karabük Üniversitesi Yayınları, Karabük 40-53.
- Taner, Ahmet (2011), “Petrol İhraç Eden Ülkeler Teşkilatı OPEC Üyesi Suudi Arabistan ve İran Rekabeti ile Küresel Hidrokarbon Ürünler Üretim Karteli Uygulaması”, **Fizik Mühendisler Odası Yayınları** 1-7.
- Tekin, Bilgehan (2019), ” Üniversite Öğrencilerinin Katılım Bankacılığına Yönelik Bilgi, Algı ve Farkındalık Düzeyleri ve Tercihlerine Etkisi”, **Journal of the International Scientific Research (IBAD)**, 4(1), 135-150.
- Tenekeci, Mehmet (2017), ”**Katılım Bankacılığının Finansal İstikrara Etkisi: Türkiye Örneği**” KTO Karatay Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TKBB (2005), “Türkiye’de ve Dünyada Faizsiz Bankacılık”, http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/KATILIM_2005_TR_final.pdf (10.11.2018)

- _____ (2007), “Türkiye’de ve Dünyada Faizsiz Bankacılık” http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/KATILIM_2007_TR_final.pdf (11.12.2018).
- _____ (2017) “Başlıca Finansal veriler ve Grafikler” http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/Participation-Banks-2017-Sector-Report_ING.pd (02.01.2019).
- _____ (t.y) “Katılım Bankacılığı Nedir? Nasıl Çalışır?” <http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler> (24.04.2019).
- _____ (2018), “Emlak Bankası "Emlak Bank" adıyla geri dönüyor” <https://www.haberturk.com/emlak-bankasi-emlak-bank-adiyla-geri-donuyor-2108425-ekonomi> (01.03.2019).
- _____ (2017) “Faaliyet Raporu” http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/TKBB_2017_TR-Final.pdf (12.12.2018).
- _____ (2018) “Türk Finans Sisteminde Katılım Bankacılığı Ekim 2018” <http://www.tkbb.org.tr/genel-sunumlar> (20.02.2019).
- Tolefat, Abdulrahman Khalil and Asutay Mehmet (2013), **Takaful Investment Portfolios: A Study of Composition of Takaful Funds in the GCC and Malaysia**, John Wiley&Sons, Singapore.
- Toraman, Cengiz vd. (2015), “İslami Bankacılık Faaliyetlerine Yönelik Müşteri Algısı Üzerine Bir Araştırma”, **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, 14(4), 761-779.
- Türker, Hülya(2010) İslami Finans Sisteminde Finansal Aracılık: Dünyadaki Gelişmeler ve Sermaye Piyasasının Geliştirilmesi Açısından Türkiye İçin Öneriler” **Sermaye Piyasası Kurulu Aracılık Faaliyetleri Dairesi Yeterlilik Etütü**
- Türkiye Bankalar Birliği (2005), **Türkiye’de ve Dünyada Faizsiz Bankacılık**, TKBB Yayınları, İstanbul,
- Türkiye Finans Katılım Bankası (t.y.), “Hakkımızda” <https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/hakkimizda/turkiye-finansi-taniyin/Sayfalar/turkiye-finans-hakkinda.aspx> (09.01.2019)
- _____ (t.y.), “Katılım Bankacılığı Sistemi” <https://www.turkiye-finans.com.tr/tr-tr/hakkimizda/katilim-bankaciligi-sistemi/Sayfalar/default.aspx> (20.02.2019).
- Uçar, Mustafa (1993), **Türkiye’de-Dünya’da Faizsiz Bankacılık ve Hesap Sistemleri**, FEY Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Ulusoy, Recep (2007), “İslam Kalkınma Bankası (IDB)”, **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, (10), 98-108.

- Usmani, Ashraf and Imran, Muhammad (2002), Meezan Bank's Guide to Islamic Banking Meezan bank <http://iugc.yolasite.com/resources/Text%20Book%2003%20-%20Meezan%20Banks%20Guide%20to%20Islamic%20Banking.pdf> (20.09.2018).
- Usmani, Maulana Taqi (2005), Salam and Istisna online publication by **accountancy.com.pk** Betül kahraman, **1-10** https://www.academia.edu/3325401/Salam_and_Istisna (20.02.2019).
- Vakıf Katılım Bankası (t.y.) “Hakkımızda” <https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/hakkimizda> (12.11.2018).
- Venardos, Angelo M (2006), **Islamic banking and finance in South-east Asia: Its development and future**, 3.Baskı, World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd., Singapore.
- Wilson, Rodney (2012) “Islamic Bonds: Your Guide to Issuing, Structuring and Investing in Sukuk Overview of the sukuk market” **Euromoney Institutional Investor PLC**, 3-17.
- World Heritage Encyclopedia (t.y), İslamic Banking WHEBN0001571241 word e- book librari. <http://community.worldbooklibrary.org/Articles/Islamic%20banking?&Words=Islamic%20banking> (27.02.2019).
- Yayla, Kasım(2012) **Elmalı Hamdi Yazır Kur’an-ı Kerim ve Yüce Meali**” Merve Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Yazıcı, Mehmet (1999)” **Faiz**” Yaylık yayıncılık, İstanbul.
- Yavuz, Selahattin ve Törenek, Murat (2018), ” Katılım Bankacılığı Tercihinin, Müşterilerin Bazı Demografik Özellikleri Açısından İncelenmesi” **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 9(18), 453-572.
- Yıldırım, İsmail ve Cakar, Recep (2016), “Katılım Bankacılığı Kullanımını Etkileyen Faktörlere Yönelik Bir Araştırma”, **Pressademia Procedia** 2(1) 552-563
- Yıldırım, İsmail(2014) “Tekafül (İslami) Sigortacılık Sisteminin Dünyadaki Gelişimi Ve Türkiye’de Uygulanabilirliği” **Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, 6(2), 49-58.
- Yılmaz, Tuncer vd. (2018), “Kobi’lerin Katılım (İslami-Faizsiz) Bankalarının Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının Tespit Edilmesine Yönelik Bir Araştırma” **International Journal of Academic Value Studies**, 4(18), 54-69
- Yılmaz, Tuncer vd. (2018), “ Kobi’lerin Katılım (İslami-Faizsiz) Bankalarının Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının Tespit Edilmesine Yönelik Bir Araştırma”, **International Journal of Academic Value Studies**, 4(18), 54-69.

Yusoff, Madya Remali (2016), “The Contract of Bay-al-Salam and Bay-al-Istisna in Islamic Commercial Law: A Comparative Analysis”, **Faculty of Business, Economics & Accountancy Universiti Malaysia Sabah** 1-8.

Zainol, Zairani vd. (2008), ” A Comparative Analysis of Bankers’ Perceptions on Islamic Banking” **International Journal of Business and Management**, 3(4), 157-168.

Ziraat Katılım Bankası (t.y) “Hakkımızda” <https://www.ziraatkatilim.com.tr/bankamiz/Sayfalar/hakkimizda.aspx> (09.11.2018).

_____ (2018) ”Ziraat Katılım Basım açıklaması [http://www.ziraatkatilim.com.tr/bankamiz/basinodasi/Documents/01.08.2018Basin Bulteni](http://www.ziraatkatilim.com.tr/bankamiz/basinodasi/Documents/01.08.2018BasinBulteni)

5411 nolu Bankalar Kanunu **T. C. Resmi Gazete**, 25983 (11.01.2005)

EKLER

Ek 1: Katılım Bankaları ile Çalışan Esnafa Uygulanacak Anket

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ İŞLETME ANABİLİM DALI ANKET FORMU

Bu anket formu, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Hatice Han tarafından hazırlanan yüksek lisans tezine veri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz bilgiler sonucu elde edilen tüm veriler bir bütün olarak değerlendirilecek olup, bilgi verenlerden bağımsız olarak sonuçlar özet halinde sunulacaktır. Gönüllü katılımınız için şimdiden teşekkür ediyoruz.

Prof. Dr. Şeref Kalaycı(Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Hatice Han(Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Cinsiyetiniz: Erkek Kadın

Yaşınız: 18-29 30-39 40-49 50-59 60,+

Eğitim durumunuz: İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü/Doktora

Mesleğiniz: ev hanımı Kamu sektörü Özel sektör Emekli Esnaf S. Meslek Diğer

Aylık Geliriniz (TL): 0-1000 1001-2000 2001-3000 3001-5000 5000 ve üzeri

Hangi bankalar ile çalışıyorsunuz?

.....

Kredi kartı kullanıyor musunuz?

Evet Hayır

Hangi bankaların kredi kartlarını kullanıyorsunuz?

.....

Katılım Bankaları (Faizsiz finans kurumları) ve Klasik Bankalar arasında bir tercihiniz var mı?

Sadece Katılım Bankaları ile çalışıyorum ()

Sadece Klasik Bankalar ile çalışıyorum ()

Her ikisi ile de çalışıyorum ()

Lütfen aşağıda katılım bankaları ile ilgili her bir ifadeye ilişkin görüşünüzü, size uygun olan rakamı işaretleyerek belirtiniz.

1=kesinlikle katılmıyorum 2=katılmıyorum 3=kararsızım 4=katılıyorum 5=kesinlikle katılıyorum

Ek 1: (Devam)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli işlem yapmamasıdır.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliklerinden bir tanesi toplum için zararlı olan bazı ürünler ile ilgili (alkollü içecek, silah, şans oyunları, tütün mamulleri vb.)işlem yapmamalarıdır.	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarına para yatıran kişiler, yatırdıkları paralarına karşılık kar elde edebilecekleri gibi zarar söz konusu olduğunda yatırdıkları parayı geri alamayabilirler.	1	2	3	4	5
Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	1	2	3	4	5
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	1	2	3	4	5
Katılım bankaları leasing işlemi yaparlar.(Leasing , bir yatırım malının mülkiyeti leasing şirketinde kalarak belirlenen kiralara karşılığında kullanım hakkının kiracıya verilmesi ve sözleşmede belirtilen sözleşme süresinin sonunda mülkiyetinin kiracıya geçmesini sağlayan işlemidir.)	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarının web siteleri oldukça iyi hazırlanmış olup ve her türlü bankacılık işlemleri bu siteler üzerinden kolayca yapılabilmektedir.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarının internet bankacılık sistemleri etkin kullanılabilirlerdir.	1	2	3	4	5
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	1	2	3	4	5
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanımları yeterince yapılmaktadır.	1	2	3	4	5

Ek 1: (Devam)

Lütfen aşağıdaki katılım bankaları ile ilgili her bir ifadeye ilişkin görüşünüzü, size uygun olan rakamı işaretleyerek belirtiniz.

1=kesinlikle bilmiyorum 2= bilmiyorum 3=kararsızım 4=biliyorum 5=kesinlikle biliyorum

	Kesinlikle Bilmiyorum	Bilmiyorum	Kararsızım	Biliyorum	Kesinlikle Biliyorum
Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabilir.	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları aracılığı ile helal olan tüm ürünlerin finansmanını gerçekleştirebilirler (örneğin; inşaat işleri için demir- çimento , market için gıda, giyim mağazaları için kıyafet vb. ürünlerin finansmanını sağlayabilirler)	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları kredi kartı hizmeti sunarlar.	1	2	3	4	5
Katılım bankaları su, elektrik, doğalgaz ve su faturası tahsilatları yaparlar.	1	2	3	4	5
Katılım bankaları kanalıyla Bireysel Emeklilik sistemine üye olunabilir.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?(örneğin Kuveyt Türk Katılım Bankası Büyük Mecidiye Camisi restorasyon çalışmasını üstlendi)	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları aracılığıyla personel maaş ödemeleri yapılabilir.	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları aracılığıyla SGK ve Bağkur ödemeleri gerçekleştirilebilir. (yapılandırma borçları haricindeki ödemeler)	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları aracılığıyla para transfer işlemleri gerçekleştirilebilir.	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları vasıtasıyla döviz, altın alım-satım işlemleri gerçekleştirilebilir.	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları müşterilerine çek karnesi hizmeti sunmaktadırlar.	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları müşterilerine pos cihazı hizmeti sunmaktadırlar.	1	2	3	4	5

Ek 1: (Devam)

Aşağıdaki seçeneklerden hangileri sizleri Katılım Bankalarıyla çalışmaya teşvik eden unsurlar olabilir? SİZLERE UYGUN OLAN SEÇENEKLERİ İŞARETLEYİNİZ.

- Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını biliyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri biliyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görüyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü her yerde şubesi var.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünüyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü verdiği kar payı oranının yeterli olduğunu düşünüyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünüyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü sosyal projelerde yer aldığını duyuyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak isterim çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılıyor.
- Katılım Bankalarıyla çalışabilirim çünkü hesap işletim ücreti almıyorlar.

Katılım Bankalarıyla çalışabilmeniz için Katılım Bankalarının sizlere hangi hizmetleri sunmasını istersiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

EKLEMEK

İSTEDİKLERİNİZ:.....

.....

.....

.....İLGİNİZE

TEŞEKKÜR EDERİZ

Ek 2: Katılım Bankalarıyla Çalışmayan Esnafa Uygulanacak Anket

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ İŞLETME ANABİLİM DALI ANKET FORMU

Bu anket formu, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Hatice Han tarafından hazırlanan yüksek lisans tezine veri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz bilgiler sonucu elde edilen tüm veriler bir bütün olarak değerlendirilecek olup, bilgi verenlerden bağımsız olarak sonuçlar özet halinde sunulacaktır. Gönüllü katılımınız için şimdiden teşekkür ediyoruz.

Prof. Dr. Şeref Kalaycı(Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Hatice Han(Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Cinsiyetiniz: Erkek Kadın

Yaşınız: 18-29 30-39 40-49 50-59 60,+

Eğitim durumunuz: İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü/Doktora

Mesleğiniz: ev hanımı Kamu sektörü Özel sektör Emekli Esnaf S. Meslek Diğer

Aylık Geliriniz (TL): 0-1000 1001-2000 2001-3000 3001-5000 5000 ve üzeri

Hangi bankalar ile çalışıyorsunuz?

.....

Kredi kartı kullanıyor musunuz?

Evet Hayır

Hangi bankaların kredi kartlarını kullanıyorsunuz?

.....

Lütfen aşağıda katılım bankaları ile ilgili her bir ifadeye ilişkin görüşünüzü, size uygun olan rakamı işaretleyerek belirtiniz.

1=kesinlikle katılmıyorum 2=katılmıyorum 3=kararsızım 4=katılıyorum 5=kesinlikle katılıyorum

Ek 2: (Devam)

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Katılım Bankaları İslam dininin kurallarını dikkate alarak bankacılık işlemlerini yerine getirmektedirler.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliği faizli işlem yapmamasıdır.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarını Mevduat Bankalarından ayıran en önemli özelliklerinden bir tanesi toplum için zararlı olan bazı ürünler ile ilgili(alkollü içecek, silah, şans oyunları, tütün mamulleri vb.)işlem yapmamalarıdır.	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları fon toplarken kar ve zarara katılma esasına göre fon toplarlar.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarına para yatıran kişiler, yatırdıkları paralarına karşılık kar elde edebilecekleri gibi zarar söz konusu olduğunda yatırdıkları parayı geri alamayabilirler.	1	2	3	4	5
Katılım bankaları nakit kredi kullandırmazlar.	1	2	3	4	5
Katılım Bankalarına yatırılan mevduatın 100 bin TL'lik kısmı devlet güvencesindedir.	1	2	3	4	5
Bazı Kamu Bankalarının Katılım Bankaları olarak şube açmaları Katılım Bankalarına olan bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir.	1	2	3	4	5
Katılım Bankaları küçük ve orta büyüklükteki işletmelere finans desteği sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
Katılım Bankacılığı ile ilgili reklam veya ilanlarla sık sık karşılaşmaktayım.	1	2	3	4	5
Katılım Bankacılığının hizmet ve ürün tanıtımları yeterince yapılmaktadır.	1	2	3	4	5

Katılım Bankalarının çalışma esaslarına uygun olmayan finansal gelirlerini bazı sosyal projelere aktardığını biliyor musunuz?(örneğin Kuveyt Türk Katılım Bankası Büyük Mecidiye Camisi restorasyon çalışmasını üstlendi)

- () kesinlikle biliyorum () kesinlikle bilmiyorum
() biliyorum () bilmiyorum
() kararsızım

Ek 2: (Devam)

Katılım Bankaları aracılığıyla konut alımı, arsa-otomobil alımı yapılabildiğini biliyor musunuz?

- () kesinlikle biliyorum () kesinlikle bilmiyorum
() biliyorum () bilmiyorum
() kararsızım

Katılım Bankaları kredi kartı hizmeti sunduğunu biliyor musunuz?

- () kesinlikle biliyorum () kesinlikle bilmiyorum
() biliyorum () bilmiyorum
() kararsızım

Aşağıdaki seçeneklerden hangileri sizleri Katılım Bankalarıyla çalışmaktan vazgeçiren unsurlar olabilir? SİZLERE UYGUN OLAN SEÇENEKLERİ İŞARETLEYİNİZ.

- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü tam olarak ne tür işlemler yaptıklarını bilmiyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu ürün ve hizmetleri bilmiyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sunduğu hizmet kalitesini yeterli görmedim.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü yeterli şube sayısı yok.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü İslami prensiplere uygun çalıştığını düşünmüyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü nakdi kredi vermiyorlar
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü zamanında ödenmeyen kredi taksitleri için ticari Bankalar gibi gecikme bedeli uyguluyorlar.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü verdiği kar payı oranının az olduğunu düşünüyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü faizsiz işlem yaptıklarını düşünmüyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü sosyal projelerde isimlerini hiç duymuyorum.
- Katılım Bankalarıyla çalışmak istemem çünkü gazete, dergi, televizyon gibi haberleşme araçlarında tanıtım haberleri yapılmıyor.
- Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü pos cihazlarının kullanımında komisyon alıyorlar.
- Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü çek karnesinden ücret alınmamalı bunun yerine sadece çek karnesi için vergi ödenmesi gerektiğini düşünüyorum.
- Katılım Bankaları ile çalışmak istemem çünkü ürün finansmanında (vadeli al peşin sat) maliyetlerinin daha düşük olması gerektiğini düşünüyorum.

Ek 2: (Devam)

Katılım Bankalarıyla çalışabilmeniz için Katılım Bankalarının sizlere hangi hizmetleri sunmasını istersiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

EKLEMEK

İSTEDİKLERİNİZ:.....

.....

.....

.....

.....İLGİNİZE

TEŞEKKÜR EDERİZ

Not: Katılım Bankalarıyla çalışmayan esnafa uygulanacak anket

ÖZGEÇMİŞ

Hatice HAN 15.10.1990 tarihinde Erzurum ili Palandöken İlçesinde doğdu. 2001 yılında Başöğretmen ilkokulu'nu; 2005 yılında Başöğretmen Ortaokulu'nu; 2008 yılında İstanbul Menkul Kıymetler Lisesi'ni; 2013 yılında Atatürk Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirdi. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Finans tezli yüksek lisans programına başladı.

HAN, bekar olup İngilizce bilmektedir.

